

KATECHISMUS

KATOLICKÉHO NÁBOŽENSTVÍ

PÁTÉ, ZDOKONALENÉ VYDÁNÍ

Vydán z nařízení ordinariátu olomouckého původně ze dne 9. srpna 1929, čís. 12.057, dodatečné čís. 500 ze dne 23. června 1938 - a ordinariátu brněnského ze dne 3. července 1930, čís. 4 598. — Dotisk pro školní rok 1948-49 povolen výnosem ministerstva školství, věd a umění ze dne 28. listopadu 1947, čís. A-277.645/47-II/3.

Olomouc 1948

Nákladem Matice cyrilometodějské. — Tisk Ligra, národní podnik v Olomouci.

OBSAH

	Strana
1. Náš věčný cíl	9

ČÁST PRVNÍ. — VĚR PRAVDY BOŽÍ!

2. Boží pravdy -- zjevení Boží	10
3. Věřím v Boha .	12
4. Kdo jako Bůh? .	13
5. Bůh — nejvyšší svatý	14
6. Bůh je trojjediný .	15
7. Bůh stvořil svět a řídí jej	17
8. „Buď vůle Tvá!“	18
9. O andělech	19
10. Jsem člověk obraz Boží	20
11. První lidé	21
12. Advent: Přijde, přijde Vykupitel .	22
13. Náš Vykupitel — Ježíš Kristus	24
14. Ježíš Kristus — Bůh a spolu člověk (Skrytý život Páně) .	25
15. Veřejný život Páně	27
16. Umučení Páně	28
17. Aleluja — vstal z mrtvých	30
18. Vstoupil na nebesa .	31
19. Věřím v Ducha svatého .	32
20. Založení a počátky církve	33
21. Nástupcové apoštolů	34
22. Církev Páně — obecná neboli katolická .	36
23. Církev Páně toliko jedna .	37
24. Církev Páně — svatá	38
25. Katolická církev je neomylná	39
26. Katolická církev samospasitelná	40
27. Věřím v obcování svatých	41
28. Úcta svatých .	42
29. Musím umřít	44
30. Tělu do hrobu přísluší	45

	Strana
31. Očistec .	46
32. O pekle	47
33. O nebi .	48
34. Soudný den	49

ČÁST DRUHÁ. — HLEĎ SI MILOSTI BOŽÍ!

35. Milost Boží .	51
36. Milost pomáhající .	52
37. Milost posvěcující	53
38. Svátosti a svátostiny .	55
39. Co náleží k svatému křtu .	56
40. Křest — nejpotřebnější svátost	57
41. Svátost biřmování . . .	58
42. Příprava k sv. biřmování . . .	59
43. Pán Ježíš ustanovil svátost oltářní	60
44. Pojdte, klaňme se jemu! .	61
45. Náš kostel — dům Boží .	63
46. Oběť Nového Zákona	64
47. Užitky mše svaté	65
48. Části mše svaté . . .	67
49. Při mši svaté pobožně! .	69
50. Pán mě volá k svému stolu .	71
51. Pobožnost k svatému přijímání .	72
52. Svátost pokání . . .	73
53. Zpytování svědomí . . .	75
54. Bez lítosti není odpuštění	75
55. Kterak třeba hříchů litovati (Lítost dokonalá a nedokonalá) .	76
56. S upřímnou lítostí — opravdové předsevzetí . . .	78
57. Vyznání hříchů — zpověď	79
58. Zpovídej se úplně!	80
59. Dostiučinění	82
60. Odpustky .	82
61. Poslední pomazání	83
62. Svěcení kněžstva	85
63. Sňatek manželský	87
64. „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!“ .	88
65. Manželství smíšené .	89
66. Manželství neplatné	90
67. O modlitbě	91
68. Modleme se náležitě! .	92

	Strana
69. Kdy a kde se modliti	93
70. „Otče náš“, modlitba Páně — Modlitby mariánské	95

ČÁST TŘETÍ. — PLŇ ZÁKON BOŽÍ!

71. Zákon Boží	98
72. V jednoho Boha věřiti budeš! (První přikázání Boží.)	99
73. Jak věřiti svaté pravdy. (První přikázání Boží.)	101
74. Bez víry se nelze líbit Pánu. (První přikázání Boží.)	102
75. „Doufej v Hospodina!“ (První přikázání Boží.)	103
76. „Milovati budeš Pána Boha svého!“ (První přikázání Boží.)	104
77. „Jen Pánu Bohu se budeš klaněti!“ (První přikázání Boží.)	106
78. Nevezmeš jména Božího nadarmo! (Druhé přikázání Boží.)	108
79. Posvátný slib a přísaha (Druhé přikázání Boží)	109
80. Pomni, abys den sváteční světil! (Třetí přikázání Boží.)	110
81. Sváteční klid. (Třetí přikázání Boží.)	111
82. Sváteční oběť. (Třetí přikázání Boží.)	112
83. Můj den sváteční. (Třetí přikázání Boží.)	113
84. Cti otce svého i matku svou! (Čtvrté přikázání Boží.)	114
85. Vrchnosti duchovní a světské (Čtvrté přikázání Boží)	116
86. „Milovati budeš bližního svého!“	117
87. Skutky milosrdné	118
88. „Milujte nepřátele své!“	120
89. „Blahoslaveni tiší.“ (Páté přikázání Boží.)	121
90. Pečuj o své zdraví! (Páté přikázání Boží.)	122
91. Nezabiješ! (Páté přikázání Boží.)	123
92. „Běda světu pro pohoršení!“ (Páté přikázání Boží.)	124
93. Buď stydlivý a počestný! (Šesté přikázání Boží.)	126
94. Nesesmilniš! Nepožádáš manželky bližního svého!	127
95. Svého si hled! (Sedmé přikázání Boží.)	129
96. Nepokradeš! Aniž požádáš statku jeho!	130
97. Nepromluvíš křivého svědectví! (Osmé přikázání Boží.)	131
98. Dobré jméno — vzácné jmění. (Osmé přikázání Boží.)	132
99. Církevní přikázání	134
100. Půst tělesný a duchovní	135
101. Ustanovené posty zachovávat. (Třetí přikázání církevní.)	136
102. Povinnosti stavu	138
103. Přemáhej pokušení!	140
104. Těžký hřích — největší zlo	141
105. Hlavní hříchy	142
106. Dobré skutky	143

	Strana
107. Bohumilé návyky — ctnosti	145
108. „Následuj mne!“ — praví Pán	146
109. Ctnosti blahoslavených	147
110. Chceš býti dokonalý?	148
111. Buď s Pánem Bohem!	149

PROŽÍVEJ ROK S CÍRKVÍ SVATOU!

112. Doba vánoční	151
113. Doba velikonoční (Od předpoutí do Svatého třídění)	153
114. Doba velikonoční (Od Svatého třídění do konce)	155
115. Doba svatodušní	156

MODLITBY

Znamení kříže	16
Otče náš	95
Zdrávas, Maria	96
Věřím v Boha	12
Desatero Božích přikázání	99
Anděle Boží	20
Zdrávas, Královno	33
Anděl Páně	26
Ráno a večer	93
Vzpomínka na smrt	45
Vzbuzení lítosti	76, 77
Vzbuzení víry v Boha	102
Vzbuzení naděje v Boha	104
Vzbuzení lásky k Bohu	106
Sláva Otci i Synu i Duchu svatému	16
V kostele, když se přijde a než se odejde	63
Při mši svaté k obětování	70
Při mši svaté k pozdvihování	70
Při mši svaté k přijímání	70
Klaním se ti vroucně, skrytý Bože náš	62
K Duchu svatému před svatou zpovědí	74
Obnovení křestního slibu	57
Růženec	97
V hodinu smrti	45
Modlitby střelné v pokušení	141

1. NAŠ VĚČNÝ CÍL.

Zamysli se! „Člověk krátce žije a jako rostlina vzchází a vadne.“ (Job. 14, 2.) „Pomíjí svět i dychtění jeho.“ (1. Jan 2, 17.) „Nemáme zde domova trvalého.“ (Žid. 13, 14.) Jsme tu na zemi jako poutníci. „Ubírá se člověk do svého domu věčného.“ (Kaz. 12, 5.) Nejsme tedy stvořeni jen pro život pozemský.

1. K čemu jsme na světě?

Jsme na světě, abychom Pánu Bohu sloužili a za to na věky spaseni byli.

Pán Ježíš pravil o věčném cíli našem: „*Co prospěje člověku, byť získal celý svět, ale ztratil život*“ (věčný! - Mat. 16, 26.) – „Potřebno je však jedno.“ (Luk. 10, 42.) „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a (ostatní) všechno bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.) „Dobře, služebníku dobrý a věrný! Vejdí v radost Pána svého!“ (Mat. 25, 21.)

Bohu sloužíme, když věříme pravdy Boží, hledíme si milosti Boží a plníme zákon Boží. Tomu nás učí *katolické náboženství*. Učiti se katolickému náboženství jest učení nejpotřebnější; je stručně obsaženo v *katolickém katechismu*. „Blahoslavení, kteří slovo Boží slyší a zachovávají.“ (Luk. 11, 28.)

OTČE MILÝ, PANE NAŠ!

TOBĚ CHCEME SLOUŽIT BEZ USTANÍ,

TY NAM K TOMU DEJ SVĚ POŽEHNANÍ!

Č Á S T P R V N Í . - V Ě Ř P R A V D Y B O Ž Í !

„Kdo věří ve mne, má život věčný.“
(Jan 6, 47.) — „Kdo neuvěří, bude zavržen.“ (Marek 16, 16.)

2. BOŽÍ PRAVDY — ZJEVENÍ BOŽÍ.

Odjakživa se ptával člověk: Odkud je svět? K čemu žiji? Co bude se mnou po smrti? Jaký jest Bůh? — Na tyto otázky nelze pouhým rozumem najít j a s n é odpovědi. I zjevil to Bůh hned prvnímu člověku. Později mluvil Bůh k lidem po tisíce let : mnohokrát a mnohými způsoby. (Žid. 1, 1.) *Pravdy Bohem zjevené slovou zjevení Boží, pravdy Boží neboli svaté pravdy.*

2. *Skrze koho zjevil Bůh svaté pravdy?*

Svaté pravdy zjevil Bůh skrze patriarchy a proroky, naposledy pak skrze Ježíše Krista a jeho apoštoly.

Starý Zákon. Adam je praotcem lidstva; Abraham, Izák a Jakub (Izrael) jsou praotci neboli patriarchy národa izraelského. Co Bůh zjevil skrze patriarchy a proroky, zapisovali mužové Duchem svatým osvícení. Tak povstalo Písmo svaté *Starého Zákonu*. Obsahuje knihy dějepisné (21), naučné (7) a prorocké (17).

Nový Zákon. Co Bůh zjevil skrze Ježíše Krista a jeho apoštoly, bylo nedlouho po smrti Páně většinou také sepsáno. Sepsali to někteří apoštolé a jejich učedníci. Tak povstalo Písmo svaté *Nového Zákonu*. Nejdůležitější jsou v něm *čtyři knihy evangelia* (podle sv. Matouše, Marka, Lukáše a Jana). Dále obsahuje Písmo Skutky apoštolské, listy neboli epištoly apoštolů (21) a Zjevení sv. Jana.

Písmo svaté je sbírka knih, ve kterých jsou z vnuknutí Ducha svatého zapsány zjevené pravdy Boží. Slove jinak bible, to jest

KNIHA (nejsvětější a nejdůležitější). Národu českému a slovenskému přinesli slovanští věrověsti Cyril a Metoděj Písmo svaté v naší řeči mateřské, „bychom ze studnice této zlaté moudrost nebes vezdy vážili“. Naši předkové čítávali v něm horlivě. Aspoň Písmo svaté Nového Zákona by mělo býti v každé rodině. Katolické vydání Písma jest opatřeno poznámkami a církevně schváleno. (Imprimatur = smí se tisknouti.) Hlavní příběhy z Písma svatého jsou v knize *Biblických dějin*.

Písmo svaté samo nestačí. Nejsou tam obsaženy veškeré pravdy zjevené. (Jan 20, 30. a 21, 25.) Proč? Kristus učil jen ústně. Též apoštolům řekl: „Kážte evangelium všemu stvoření.“ (Mark 16, 15.) Jenom někteří apoštolé psali to, co kázali, ale ne všechno. A tak zůstalo všelico z učení apoštolů za jejich dob nenapsáno a podávalo se věřícím jen ústně.

„Ústní podání“ říkáme zjeveným pravdám, které apoštolé jen ústně podávali, ale nenapsali. Z ústního podání víme na příklad, že místo soboty se má světiti neděle, že jest očistec, že svátostí jest sedmero, že každý člověk může platně křtiti. - Bloudil by tedy, kdo by ústní podání apoštolské zamítal. „Bratři, -achovávejte podané nauky, kterým jste se naučili ať skrze naši řeč, ať skrze náš list!“ (2. Soluň. 2, 15.)

3. Kde jest obsaženo zjevení Boží?

Zjevení Boží jest obsaženo v Písmě svatém a v ústním podání.

Zjevení Boží chová církev. „Jděte do celého světa a učte všechny národy... učte je zachovávat všelico, co jsem přikázal vám.“ (Mat. 28, 19. 20.) Tím slovem Ježíš Kristus odevzdal zjevené pravdy apoštolům a jejich nástupcům, aby je neporušené chovali a všem lidem předkládali k věření. Nástupci apoštolů jsou biskupové a apoštolsky svčení a s římským papežem sjednocení, neboli církev učící.

4. Kdo nám předkládá zjevení Boží?

Zjevení Boží nám předkládá církev katolická.

„Věřím v Boha.“ Pravdy Bohem zjevené jsou stručně obsaženy v modlitbě „Věřím v Boha“. Říkáme té modlitbě „apoštol-

ské vyznání víry“, protože pochází z dob apoštolských. Má dvanáct dílů, a ty slovou „*články víry*“. „Amen“ na konci znamená: věřím pevně všechno, co je tam obsaženo.

1. VĚŘÍM V BOHA, OTCE VŠEMOHOUCÍHO, STVOŘITELE NEBE I ZEMĚ. — **2. I V JEZU KRISTA, SYNA JEHO JEDINÉHO, PANA NAŠEHO;** — **3. JENŽ SE POČAL Z DUCHA SVATÉHO, NARODIL SE Z MARIE PANNY;** — **4. TRPĚL POD PONTSKÝM PILÁTEM, UKŘIŽOVÁN, UMŘEL I POHRBEN JEST;** — **5. SSTOUPIL DO PEKEL, TŘETÍHO DNE VSTAL Z MRTVÝCH;** — **6. VSTOUPIL NA NEBESA, SEDÍ NA PRAVICI BOHA OTCE VŠEMOHOUCÍHO;** — **7. ODTUD PŘIJDE SOUDIT ŽIVÝCH I MRTVÝCH.** — **8. VĚŘÍM V DUCHA SVATÉHO;** — **9. SVATOU CÍRKEV OBECNOU, SVATÝCH OBCOVANÍ;** — **10. HRÍCHŮV ODPUSTĚNÍ;** — **11. TĚLA VZKŘÍŠENÍ;** — **12. A ŽIVOT VĚČNÝ. — AMEN.**

3. VĚŘÍM V BOHA.

„Každý dům jest od někoho vystavěn.“ (Žid. 3, 4.) Samo se nic neudělá, nepohne, neoživí. Kdo udělal slunce a měsíc, hvězdy a zemi? Kdo zeměkouli uvedl v pohyb? Kdo všechno na zemi oživil a účelně spořádal? Jistotně KDOSI živý, rozumný, velmocný.

Jest Bůh. Tak soudí člověk zdravým rozumem. Zpozdilí jsou všichni, kteří pozorují dílo a nenalézají umělce. „Neboť z velikosti a krásy tvorů lze poznati jejich stvořitele.“ (Moudr. 13, 1. 5.) Jen „pošetilý říká si v duchu: Není Boha“. (Žalm 13, 1.) „Nikdo nepopírá Boha, leč kdo si přeje, aby Boha nebylo.“ (Svatý Augustin.)

5. Kdo jest Bůh?

Bůh jest Pán všeho světa a náš Otec nebeský.

„Svaté jméno jeho.“ (Luk. 1, 49.) Bůh stvořil, zachovává a řídí svět. Proto sluje v Písmě svatém Všemohoucí, Pán neboli Hospodin, Hospodin zástupů (andělských), Nejvyšší, Král králů. Otec nebeský.

Pouhý duch. Stvořenému rozumu je Bůh „nevystihlý“ (Jer. 32, 19.), „přebývá ve světle nepřístupném“. (1. Tim. 6, 16.) Vidi-

telně se Bůh zjevil v podobě poutníka Abrahamovi, v podobě ohně Mojžíšovi, v podobě oblaku Izraelským. Ale skutečně tak nevypadá, protože těla nemá: je pouhý duch. Jen po lidsku říkáme: „Boží oko“, „Boží ruka“, abychom si snáze představili, že Bůh všechno vidí, že je všemohoucí, dobrotivý a spravedlivý.

„OTČE NAŠ, JENŽ JSI NA NEBESÍCH!
POSVĚT SE JMÉNO TVÉ!“

4. KDO JAKO BŮH?

Bůh je pouhý duch nikým nestvořený, věčný, všudypřítomný, vševědoucí, všemohoucí, vůbec: nejvyšší dokonalý.

6. *Co znamená: Bůh je věčný?*

Bůh je věčný, znamená: Bůh vždycky byl, jest a bude.

„Prve než povstaly hory, prve než počala země co plodit, od věků do věků ty, Bože, jsi.“ (Žalm 89, 2.) Všeho do času, Pán Bůh na věky.

7. *Co znamená: Bůh je všudypřítomný?*

Bůh je všudypřítomný, znamená: Bůh je všudy, na nebi i na zemi.

„Kam mohu zajít před tvým duchem, anebo kam utéci před tváří tvou? Kdybych na nebe vstoupil, jsi tam ty, jestliže si lehnu do pekel, ejhle, tys tam.“ (Žalm 138, 7. 8.) *J s e m n ě k d e s á m?* — Zvláštním způsobem je Bůh přítomen *na místě posvěceném*, zejména *ve svátosti oltářní*. Proto říkáme našemu kostelu „dům Boží“. — *V nebi* je Bůh tak přítomen, že svatí, patřící na něho, jsou nevýslovně blaženi. Proto se modlíme: „Otče náš, jenž jsi na n e b e s í c h.“

8. *Co znamená: Bůh je vševědoucí?*

Bůh je vševědoucí, znamená: Bůh ví všechno, co bylo, co jest, co bude.

Ví dopodrobna, co se děje na světě. Ví, co si myslíme, čeho si přejeme, čeho potřebujeme, co je pro nás nejlepší. Ví, co bude,

a předpověděl mnoho skrze proroky. Nikdy se v ničem nemýlí, nic nezapomíná, jako by všechno měl zapsáno v knize. Kniha bude otevřena při posledním soudu. (Zjev. 20, 12.)

9. Co znamená: *Bůh je všemohoucí?*

Bůh je všemohoucí, znamená: Bůh může všechno, co chce. „U Boha nic není nemožno.“ (Luk. 1, 37.)

Z ničeho učinil svět. „Velí slunci svému.“ (Mat. 5, 45.) „Dává vzrůst.“ (1. Kor. 3, 7.) Všechny tvory zachovává, dokud se mu líbí. „V něm žijeme, hýbáme se i trváme.“ (Sk. ap. 17, 28.) Přírodě dal zákony, ale sám jimi není vázán: Bůh sám anebo skrze člověka působí zázraky.

„JÁ PAK JSEM UBOŽÁK A CHUDAS,
BOŽE, NA POMOC MI PŘISPĚJ!“
(Žalm 69, 6.)

5. BŮH — NEJVÝŠ SVATÝ.

„Svatý, svatý, svatý jest Hospodin, Bůh zástupů“ (Iz. 6, 3.), velebí Boha s nejhlubší úctou andělé v nebi. Bůh je *nejvýš svatý*, znamená: Bůh jen dobro miluje; vše, co mluví, pravda je; vše, co slíbí a čím hrozí, splňuje. Je tedy *nejvýš pravdomluvný a věrný*. Jakožto nejvýš svatý zasluhuje nejvyšší úcty naší.

10. Co znamená: *Bůh je nejvýš spravedlivý?*

Bůh je nejvýš spravedlivý, znamená: Bůh všechno dobré odměňuje a všechno zlé trestá. „Odplatí každému podle skutků jeho.“ (Řím. 2, 6.)

Odplatí každému: I hříšné odmění za dobrý skutek, byť nepatrný; i svaté potrestá za hříchy, byť sebemenší. Odplatí třeba ne hned po činu, ale jednou dozajista: *částečně za živa na zemi, úplně po smrti na věčnosti*; tam teprve Bůh dokonale odmění i hodné, kteří se za živa mívali zle, a plně potrestá i hříšné, kteří na zemi žili v blahobytu. Bohatec a Lazar dostali každý „svoje“ až na věčnosti. (Luk. 16, 19—31.)

11. Co znamená: *Bůh je nejvyšší dobrotivý?*

Bůh je nejvyšší dobrotivý, znamená: Bůh pečuje otcovsky o své tvory; všechno dobré máme od něho.

Bůh odívá „lilie polní“ a živí „ptáky nebeské“ (Mat. 6, 26. 30.); oč více pečuje o časné a věčné blaho naše! Kterak? *P ř e m ý š l e j!* „Cím se odplatím Hospodinu za všechno, co mi prokázal?“ (Žalm 115, 12.) „Dobrořeč, má duše, Hospodinu, pamatuj na všechna dobrodíní jeho!“ (Žalm 102, 2.) „Zná vůl hospodáře svého a osel jesle pána svého.“ (Iz. 1, 3.) Co tedy rozumný tvor Boží? Díky činíme Pánu Bohu našemu! *Kdy zvláště?*

12. Co znamená: *Bůh je nejvyšší milosrdný?*

Bůh je nejvyšší milosrdný, znamená: Bůh odpouští hříchy každému, kdo činí pokání.

Smiloval se po hříchu prvotním. „Tak Bůh miloval svět, že dal svého Syna jednorozeného, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný.“ (Jan 3, 16.) — *Shovívá hříšnému.* „Jakože živ jsem, praví Hospodin Bůh, nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil od cesty své a živ byl.“ (Ezech. 33, 11.) Hodný pán čeká, zdali strom přinese ovoce. (Luk. 13, 8.) Tak „čeká Hospodin, aby se smiloval nad vámi“. (Iz. 30, 18.) — *Odpouští kajícímu,* byť jeho hříchy byly veliké a nesčíslné. (Iz. 1, 18.) „Vstanu a půjdu k Otci svému.“ (Luk. 15, 18.)

BOŽE, BUĎ MILOSTIV MNĚ HŘÍŠNĚMU!“

(Luk. 18, 13.)

BŮH JE TROJEDINÝ.

„Slyš, Izraeli, Hospodin Bůh náš jest jediný Hospodin.“ (5. Mojž. 6, 4.) „Já jsem Hospodin, mimo mne Boha není.“ (Iz. 45, 5.)

13. V kolika osobách je Bůh?

Bůh je ve třech osobách.

Anděl zvěstoval Panně Marii: „Budeš mítí syna a dáš mu jméno Ježíš. Bude slouti Synem Nejvyššího... Duch svatý

sestoupí a zastíní tě.“ (Luk. 1, 31. 35.) — Při pokřtění Páně zjevil se Duch svatý v podobě holubičky a s nebe zazněl hlas: „Tento je Syn můj milý, v něm se mi zalíbilo.“ (Mat. 3, 17.) — Než vstoupil do nebe, pravil Pán Ježíš apoštolům: „Učte všechny národy a křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.) *Tři rozlišné osoby, každá z nich je pravý Bůh, a přece Bůh jenom jeden jediný.*

14. Jak se jmenují tři božské osoby?

Tři božské osoby se jmenují: Otec, Syn a Duch svatý.

Tajemství víry. Mnoho je v přírodě věcí, které jsou tajemné i největšímu učenci: tajemství přírody. *Kterak jest Bůh trojjediný, nelze stvořeným rozumem pochopiti: tajemství víry. Nepochopuji, ale věřím Ježíši Kristu, jenž to zjevil.*

15. Jak říkáme Bohu jednomu ve třech osobách?

Bohu jednomu ve třech osobách říkáme trojjediný Bůh anebo nejsvětější Trojice.

Svátek nejsvětější Trojice se slaví první neděli po slavnosti svatodušní. — Bohu Otci máme děkovati za to, že nás stvořil, Bohu Synu za to, že nás vykoupil, Bohu Duchu svatému za to, že nás posvětil. „Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku i nyní a vždycky až na věky věkův. Amen.“ — „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen“; tak se žehnáme znamením kříže.

**Znamením kříže vyznáváme víru v Boha trojjediného a dovo-
láváme se pomoci jeho.** Proto se žehnáme při modlitbě, před prací a v nebezpečí. Matka žehná křížem na čele malé robátko, dokud se ještě neumí modliti samo. Později mu dělají rodiče křížek na čele, když se ponejprv chystá k svaté zpovědi nebo ke stolu Páně, a když se s ním loučí před odchodem do ciziny nebo v ho-
dinu smrti. „Požehnej a opatruj tě ode všeho zlého všemohoucí u milosrdný Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Amen.“ Zvláště účinné je znamení kříže, kropíme-li se svěcenou vodou. Zlý duch se bojí kříže. Nevěřci jsou „nepřáteli kříže Kristova“. (Filip. 3, 18.) „V tomto znamení zvítězíš.“

7. BŮH STVOŘIL SVĚT A ŘÍDÍ JEJ.

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi a všechno, co jest. Slovo „stvořil“ znamená: učinil z ničeho. „On řekl, a všechno tu bylo.“ (Žalm 32, 9.) „Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.“ Všechno, co jest mimo Boha, slove dohromady tvorstvo, vesmír anebo svět.

16. K čemu stvořil Bůh svět?

Bůh stvořil svět ke své cti a slávě a k našemu blahu.

„Nebesa vypravují slávu Boží a díla rukou jeho hlásá obloha.“ (Žalm 18, 1.) Vědomě mají oslavovati Boha tvorové rozumní. Je zvláště stvořil Bůh, aby jim bylo blaze. K věčnému blahu našemu Bůh také ustavičně všechno zařizuje. Proto říkáme: „Boží prozřetelnost“ anebo „řízení Boží“.

17. Co znamená slovo „řízení Boží“?

Slovo „řízení Boží“ znamená: Bůh řídí všechno k dobrému: nic se neděje bez jeho vůle anebo bez jeho dopuštění.

Bez Boží vůle ani vlások s hlavy. „Zdaliž neprodávají dva vrabce za jeden penízek? (Tak malou cenu mají u lidí.) A přece ani jediný z nich není zapomenut od Boha. A nepadne žádný z nich na zem bez (vědomí a vůle) Otce vašeho. U vás jsou však sečteny i všechny vlasy na hlavě.“ (Mat. 10, 29. 30. a Luk. 12, 6.) Nelze tedy nic přičítat „osudu“ ani „náhodě“, ani „štěstí“ nebo „neštěstí“.

Co Bůh činí, dobře činí. Z vůle Boží přichází teplo a chladno, dešť a sucho, zdraví a nemoc, štěstí a neštěstí — a vše to směřuje k našemu dobru časnému nebo věčnému. „Člověk přemýšlí o své cestě, Hospodin však řídí kroky jeho.“ (Přísl. 16, 9.) Člověk míní, Pán Bůh mění. „Jak se Hospodinu líbilo, tak se stalo; budiž Hospodinu čest a chvála!“ (Job. 1, 21.)

Hříchy dopouští Bůh, protože nechce bráti člověku svobodnou vůli, a protože i následky hříchů v dobré umí obracet. „Vy jste měli se mnou zlé záměry, ale Bůh obrátil to v dobré,“ řekl Josef Egyptský bratřím. (1. Mojž. 50, 20.) Že někdo mi ublížil, dává mi

příležitost, abych odpustil, trpělivě to snášel, světějším se stal. Ejhle, tak „těm, kteří Boha milují, všechny věci prospívají“. (Řím. 8, 28.)

8. „BUĎ VŮLE TVÁ!“

„Řekl Sion: opustil mě Hospodin a Pán zapomněl na mne.“ Bůh odpovídá: „Což se může zapomenouti matka nad svým robatkem? A byť ona se zapomněla, já se nezapomenu nad tebou.“ (Iz. 49, 14. 15.) Pán Bůh dobrotivě pamatuje, i když utrpením navštěvuje

18. *K čemu sesílá Bůh utrpení?*

Bůh sesílá utrpení, aby hříšné potrestal a napravil, hodné pak zdokonalil a v nebi víc oblažil.

„Trpíme, co jsme zasloužili.“ (Luk. 23, 41.) „Kdo miluje syna svého, včas jej trestá.“ (Přísl. 13, 24.) Na ten účel trestá i Otec nebeský. Sv. Augustin se modlil: „Pane, zde na zemi mne bodej, řez a pal, jenom ušetři mne na věčnosti!“ — Zahradník nožem „čistí ratolest, aby nesla více ovoce“. (Jan 15, 2.) „Utrpení nynějšího času nejsou ničím proti budoucí slávě, která se zjeví na nás.“ (Řím. 8, 18.)

19. *Proč se máme odevzdati do vůle Boží?*

Máme se odevzdati do vůle Boží, protože Bůh při všem zamýšlí jen dobro naše. Co Bůh činí, dobře činí.

Vzhůru srdce! Zvláště v soužení a neštěstí, v nedostatku a nemoci, a v hodinu smrti. „Cokoli na tebe dolehne, přijmi a ve své tísní měj trpělivost! Neboť v ohni zkoušeno bývá zlato a stříbro, lidé pak milí Bohu ve výhni utrpení.“ (Sir. 2, 4. 5.) „Děje se vůle Boží!“ „Bohu poručeno!“ „Ať dešť prší neb sníh věje, nechť se vůle Boží děje!“

CO SEŠLE BŮH, NES TICH A RAD,
A PTEJ SE, CO CHCE OD TEBE:
BŮH NEMÍNÍ TĚ SUŽOVAT,
ON KŘÍŽEM VODÍ DO NEBE.

9. O ANDĚLECH.

Se světem ostatním stvořil Bůh též pouhé duchy: říkáme jim andělé. *Všichni andělé byli zprvu svatí a p ř i r o z e n ě blaženi.* Bůh je stvořil, aby mu sloužili. Ale mnozí andělé zpyšněli, a to byl těžký hřích. Tím pozbyli svatosti a změnili se v duchy zlé. Za trest dostali se ihned do pekla. Svatí andělé se dostali za odměnu do nebe.

Andělé v nebi. Svatých andělů je nesčíslně mnoho. Písmo svaté se zmiňuje o *devíti sborech* neboli kůrech andělů. Nejblíže u trůnu Božího si představujeme cheruby a serafy. Z archandělů se jménem uvádějí *Rafael, Gabriel a Michael*, „kníže vojska nebeského“, vítězný bojovník proti zlým duchům. (Zjev. 12, 7—9.) — Co víš o zjevení andělů z Biblických dějin? Kterak se andělé vyobrazují?

20. *Kterak se k nám chovají svatí andělé?*

Svatí andělé se k nám chovají přátelsky: ochraňují nás na těle i na duši, povzbuzují nás k dobrému a prosí za nás.

Andělé strážní. Slovo „anděl“ znamená posel. Bůh posílá anděly, aby nám pomáhali k spasení. „Andělům svým o tobě přikázal, aby tě opatrovali na všech cestách tvých.“ (Žalm 90, 11.) O dětech zvláště řekl Pán Ježíš: „Pravím vám, že nebeští andělé jejich ustavičně patří na tvář Otce mého.“ (Mat. 18, 10.) — *Anděla strážce dal Bůh každému člověku.* To si vděčně připomínáme ve svátek Andělů strážných 2. října. Modlívej se k němu denně a „poslouchej hlasu jeho!“ (2. Mojž. 23, 21.) Napomenutí anděla strážce slove „vnuknutí“.

„**Zlí duchové**“ říkáme zavrženým andělům v pekle. *Nejvyšší z nich se jmenuje ďábel anebo satan; je s ostatními zloduchy nepřítelem Božím a nepřítelem naším.* Jobovi z dopuštění Božího zničil všechno jmění, způsobil smrt jeho dětí, jej pak samého ranil nemocí. V někom se zlý duch i usídli: „zlým duchem posedlý“. — *Ke hříchu pokouší zlý duch vnukáním špatných myšlenek a žádostí.*

21. *Kterak se k nám chovají duchové zlí?*

Duchové zlí se k nám chovají nepřátelsky: pokoušejí nás ke hříchu a hledí nám uškoditi na zdraví a na majetku.

„Odejdi, satane!“ (Mat. 4, 10.) „Buďte strážliví a bděte, neboť váš protivník ďábel obchází jako lev řvoucí a hledá, koho by zahubil. Jemu odpírejte silni ve víře!“ (1. Petr. 5, 8. 9.) Pán Bůh s námi a zlý pryč! Chraň se před ním modlitbou, jmenovitě znamením kříže, vzýváním jména „Ježíš“ a užíváním věcí svěcených. „Svatý Michaeli, archanděle, opatruj nás v boji!“ „Od úkladů ďábelských vysvobod' nás, Pane!“

ANĎELE BOŽÍ, STRÁŽCE MŮJ,
RAČ VŽDYCKY BÝT OCHRÁNCE MŮJ,
MNE VŽDYCKY VEĎ A NAPRAVUJ.
KE VŠEMU DOBRĚMU MNE VZBUZUJ,
CTNOSTEM SVATÝM MNE VYUČUJ,
AŽ JSEM TAK ŽIV, JAK CHCE BŮH MŮJ,
TĚLO, SVĚT, ĎABLA PŘEMAHÁM,
NA TVÁ VNUKNUTÍ POZOR DÁVÁM,
A V TOM SVATÉM OBCOVÁNÍ
AŽ SETRVÁM DO SKONÁNÍ,
PO SMRTI PAK V NEBI VĚČNĚ
CHVÁLÍM BOHA USTAVIČNĚ. AMEN.

10. JSEM ČLOVĚK, OBRAZ BOŽÍ.

Nejpřednější tvor Boží na zemi je člověk. Při stvoření světa řekl Hospodin o člověku: „Učiňme člověka k obrazu našemu, ať panuje nad celou zemí. I stvořil Hospodin člověka z hlíny země a vdechl ve tvář jeho dech života.“ (1. Mojž. 1, 26. a 2, 7.)

22. Z čeho se skládá člověk?

Člověk se skládá z těla a duše.

Obraz Boží. Člověk může mysliti, mluvit a se modlití, svobodně se rozhodovati, co chce anebo nechce; a duše jeho nikdy neumírá. „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zabítí nemohou.“ (Mat. 10, 28.) *Duše lidská jest obrazem Božím, to znamená: podobá se Bohu.*

23. Čím se duše lidská podobá Bohu?

Duše lidská se podobá Bohu tím, že má rozum a svobodnou vůli a že je nesmrtelná.

Zvláštním způsobem, totiž nejvíce a nejkrásněji s dobá duše v posvěcující milosti.

Člověk a zvíře. Zvíře, „němá tvář“, nemá rozumu ani svobodné vůle; uhynie-li, přestává životní síla jeho navždy. — Z nerostu se nemůže přirozenou silou státi rostlina, ani z rostliny zvíře, ani ze zvířete člověk. Co není možno dnes, nebylo možno ani před věky. *Pravá věda neví nic o tom, že by člověk povstal ze zvířete.* Domnívati se to, by bylo proti svaté víře.

11. PRVNÍ LIDÉ.

Přírodní věda učí, že kdysi nebylo lidí na zemi. Ale kde se vzal první člověk, o tom žádný učenec pouhým rozumem neví nic určitého. Určitě to zjevil Bůh. Zjevení Boží o tom je zaznamenáno v Písmě svatém. *Z Písma svatého víme o prvních dvou lidech, že oba je učinil Bůh, že se jmenovali Adam a Eva a že bydleli v ráji.*

24. *Jací byli první lidé v ráji?*

První lidé byli v ráji svatí, blažení a tělesně nesmrtelní.

Vzácné dary rajské. První lidé žili v ráji beze všeho utrpení, byli prosti zlé žádostivosti a neměli umřít. *Jako nejvzácnější dar dostali od Boha svatost neboli milost posvěcující.* Ty zvláštní dary dostali první lidé od Boha pro sebe i pro své potomky. Těch darů měli sobě i nám zasloužiti. K tomu jim Hospodin dal přikázání.

25. *Čím zhřešili první lidé?*

První lidé zhřešili tím, že neposlechli Boha a jedli ovoce se stromu zapovědného.

Hřích prvotní. Adam a Eva nechtěli míti Boha pánem nad sebou. To byl hřích těžký, od lidí po prvé spáchaný. Proto se mu říká „prvotní“.

26. *Co ztratili první lidé hřichem prvotním?*

Hřichem prvotním ztratili první lidé svatost, rajskou blaženost a tělesnou nesmrtelnost.

Adam, praotec lidstva. *Od prvního člověka Adama pocházíme všichni.* „Bůh učinil z jednoho člověka veškeré pokolení lidské, aby přebývalo na celé zemi.“ (Sk. ap. 17, 26.) Adam je praotcem veškerého lidstva. Pozbude-li otec svěřeného statku, pozbývají ho s ním i potomci jeho. Tak jsme v Adamovi všichni zhřešili. [Řím. 5, 12.]

27. Co dědí každý člověk po Adamovi?

Každý člověk dědí po Adamovi hřích, utrpení a smrt.

Dědičný hřích. Hřích po Adamovi zděděný se jmenuje „dědičný“. Přichází tudíž každý člověk na svět s duší nesvatou neboli bez milosti posvěcující. *Neblahým následkem dědičného hříchu jest, že „srdce lidské se kloní od mladosti k zlému“* (1. Mojž. 8, 21.), a rozum lidský je náchylnější k bludu a nepravdě. — *Jediná Panna Maria zůstala uchráněna hříchu dědičného.*

28. Co bylo nejhorším následkem dědičného hříchu?

Nejhorším následkem dědičného hříchu bylo, že se žádný člověk nemohl dostat do nebe.

12. ADVENT: PŘIJDE, PŘIJDE VYKUPITEL.

Bůh nejvýš spravedlivý a milosrdný řekl svůdci, hadu-ďáblu: „Nepřátelství stanovím mezi tebou a ŽENOU, mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím. Ona rozdrtí hlavu tvou.“ (1. Mojž. 3, 15.) Ženou od Boha předpověděnou je Panna Maria, matka Krista Vykupitele. O Vykupiteli slíbil tehdy Bůh, že ďábla na hlavu porazí a pomůže lidstvu ze hříchu, totiž vykoupí a spasí je.

29. Koho slíbil Bůh po hříchu prvotním?

Po hříchu prvotním slíbil Bůh Vykupitele.

To byla *první radostná zvěst* o Vykupiteli. Později byly ty zvěsti Boží o Vykupiteli čím dále četnější a jasnější. Uchovaly se u potomků Abrahamových v národě izraelském a jsou zaznamenány v Písmě svatém Starého Zákona. — *Předobrazy Vyku-*

pitele jsou zvláště: Abel, Melchisedech a Izák, beránek velikonoční a měděný had na poušti. Jasně a zřetelně předpovídali o slíbeném Vykupiteli proroci.

30. Co zvláště předpověděli proroci o Vykupiteli.

Proroci předpověděli o Vykupiteli zvláště: 1. že se narodí v Betlemě; a to z panny; — 2. že to bude sám Bůh všemohoucí; — 3. že umře bolestně za všechny lidi, po smrti však bude oslaven.

Narodí se. „A ty, Betleme v zemi judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými, neboť z tebe vyjde vévoda, který spravovati bude lid můj izraelský.“ (Mat. 2, 6.) „Ejhle, panna počne a porodí syna, a zván bude jménem Emanuel“ (to znamená: S námi Bůh. Iz. 7, 14.)

Bude to Bůh. „Bůh sám přijde a spasí vás. Tehda slepým otevrou se oči a hluchým uši. Tehda chromý poskočí jako jelen a němým se rozváže jazyk.“ (Iz. 35, 4. 6.)

Jak umře. „Zbodli ruce mé i nohy moje a metají si los o můj oděv.“ (Žalm 21, 17. 19.) „Opravdu, bolesti naše vzal na sebe, ano, co jsme my trpěti měli, on snášel. Byl zbodán pro hříchy naše a ubit pro nepravosti naše.“ (Iz. 53, 4. 5.) „Nezanecháš mé duše v podsvětí a nedopustíš Svatému svému zakusit porušení.“ (Žalm 15, 10.)

Advent. Doba před Vykupitelem se jmenuje „Starý Zákon“. Ve Starém Zákoně se říkalo budoucímu Vykupiteli „Mesiáš“ neboli „Kristus“. Jméno Kristus znamená zvláště: posvátným olejem pomazaný neboli posvěcený král. — Na Krista Vykupitele čekali několik tisíc let všichni lidé. Zvláště toužili po něm věřící z národa izraelského za živa na zemi a po smrti v předpekli. **To čekání lidstva na Krista Vykupitele se připomíná v adventě.**

„RORATE:
VYROS, NEBE, SPASITELE!“
(Iz. 45, 8.)

13. NÁŠ VYKUPITEL — JEŽÍŠ KRISTUS.

31. *Kdo nás přišel vykoupit?*

Vykoupit nás přišel Ježíš Kristus.

32. *Kdo jest Ježíš Kristus?*

Ježíš Kristus jest jednorozený Syn Boha Otce, Bůh a spolu člověk, a náš nejvyšší Pán.

Syn Boha Otce, a to nikoli v tom smyslu, jak i my slujeme a a jsme dětmi Božími (Řím. 8, 16. 17.), nýbrž *syn jednorozený*. Slovo „*jednorozený*“ znamená: jediný a pravý syn. **Bůh Otec** prohlásil o něm d v a k r á t : „Tento je syn můj milý, v něm se mi zalíbilo.“ (Mat. 3, 17. a 17, 5.) — **Kristus sám o sobě**: „Tak Bůh miloval svět, že dal svého Syna jednorozeného, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný.“ (Jan 3, 16.) Na otázku nejvyššího kněze: „Jsi ty Mesiáš, Syn Boha požehnaného?“ Odpověděl Ježíš: „Já jsem.“ (Marek 14, 61. 62.)

Pravý Bůh jest Ježíš Kristus, má božské vlastnosti. Proto řekl o sobě: „Prve než Abraham byl, já jsem.“ (Jan 8, 58.) — „Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.“ (Mat. 28, 20.) „Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi.“ (Mat. 28, 18.) — Také moc odpouštětí hříchů. (Mat. 9, 6.)

33. *Čím dokázal Ježíš Kristus své božství?*

Své božství dokázal Ježíš Kristus svatým životem a svými zázraky.

Důkazy hodnověrné. Byl božsky *svatý*, nevinný, neposkvřený, od hříšníků odlišný. (Žid. 7, 26.) — Proto mohl říci nepřátelům: „Kdo z vás může mne vinit z hříchu?“ (Jan 8, 46.) *Kdo je tak svatý, mluví jen pravdu o sobě.* — Byl všemohoucí: z v l a s t n í moci konal zázraky. Na příklad: proměnil vodu ve víno a dvakrát nasýtil tisíce lidu několika chleby; vymítal zlé duchy a utišil bouři na moři. Uzdravoval pouhým slovem nemocné a křísil mrtvé; sám vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa. Právem řekl tedy: „Nechcete-li věriti mým slovům, věřte skutkům, a poznáte a uvěříte“, (že jsem opravdu Syn Boží. - Jan 10, 36, 38.).

„Věříš v Syna Božího?“ - „Věřím, Pane!“, a klaněl se jemu. (Jan 9, 35. 38.) — Podobně apoštolé: „Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého!“ (Mat. 16, 16.) „Pán můj a Bůh můj!“ (Jan 20, 28.) „My jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Mesiáš, Syn Boží.“ (Jan 6, 70.) — Tak všichni apoštolé věřili, tak po seslání Ducha svatého hlásali (Jan 20, 31.) a za tu víru podstupovali smrt.

„Pán je to.“ (Jan 21, 7.) Ježíš Kristus sluje našim Pánem, protože jest Bůh a náš Vykupitel. „Ať žijeme aneb umíráme, Páně jsme.“ (Řím. 14, 8.) „*Pochválen buď Ježíš Kristus na věky. Amen.*“ (Křesťanské pozdravení.) „Věřím i v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.“

JEŽÍŠI, TOBĚ ŽIJÍ.

JEŽÍŠI, TOBĚ UMÍRÁM.

JEŽÍŠI, TVŮJ JSEM ŽIV I MRTEV. AMEN.

14. JEŽÍŠ KRISTUS — BŮH A SPOLU ČLOVĚK.

Skrytý život Páně.

Za matku Krista Vykupitele vyvolil Bůh Pannu Marii. Proto ji uchránil hříchu dědičného. Panna Maria přišla tedy svatá na svět. To se připomíná 8. prosince ve svátek *Neposkvrněného početí Panny Marie*. Svátek jejího narození je 8. září. Zasnoubena byla sv. Josefu. Při zvěstování andělském počala Ježíše Krista z Ducha svatého. „*Jenž se počal z Ducha svatého.*“

34. Co znamená: Ježíš Kristus se počal z Ducha svatého?

Ježíš Kristus se počal z Ducha svatého, znamená: Duch svatý způsobil, že Syn Boží začal být i člověkem.

Tajemství víry. „Řekla Maria: Ejhle, dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“ (Luk. 1, 38.) Tehdy upravil Duch svatý pro Syna Božího lidské tělo a stvořil pro něho lidskou duši: jednorozený Syn Boží se vtělil.

Vtělení Syna Božího si vděčně připomínáme svátkem *Zvěstování Panny Marie* 25. března a modlitbou „*Anděl Páně*“. „A SLOVO tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ (Jan 1, 14.) „SLOVO“ jest jednorozený Syn Boží. Přebýval viditelně

mezi námi v podobě lidské třiatřicet let. — K t e r a k p ř e b ý -
v á m e z i n á m i d o s u d ?

35. *Proč se Maria nazývá nejsvětější Pannou“?*

Maria se nazývá „nejsvětější Pannou“, protože byla uchráněna hříchu dědičného, žila do smrti bez hříchu osobního a zůstala povždy pannou.

36. *Kde se narodil Ježíš Kristus?*

Ježíš Kristus se narodil v Betlemě ve chlěvě.

Svátky skrytého života Páně: Navštívení Panny Marie 2. července. Hod Božího narození 25. prosince. Obřezání Páně 1. ledna. Nejsvětějšího jména Ježíš 2. ledna. Zjevení Páně 6. ledna. Svaté rodiny v neděli po 6. lednu. Obětování Páně nebo Hromnic 2. února.

37. *Proč se Maria nazývá „Matkou Boží“?*

Maria se nazývá „matkou Boží“, protože se z ní narodil Bůh-člověk Ježíš Kristus.

Svatý Josef nebyl otcem, nýbrž jen pěstounem Pána Ježíše. Jeho svátek se světí 19. března a ve středu po třetí neděli velikonoční. K t e r a k s e s v. J o s e f v y o b r a z u j e ? — Pán Ježíš pomáhal svému pěstounu v řemesle a po jeho smrti pracoval v Nazaretě sám jako tesař. (Marek 6, 3.) Skrytý život Páně trval do jeho třiceti let. Hlavní události z té doby si připomínáme v růženci radostném. (Viz čl. 70.)

**ANDEĽ PÁNĚ ZVĚSTOVAL PANNĚ MARIÍ,
A ONA POČALA Z DUCHA SV. ZDRAVAS, MARIA ...**

* * *

**I ŘEKLA MARIA: „EJHLE, DÍVKA PÁNĚ,
STANIŽ MI SE PODLE SLOVA TVÉHO.“ ZDRAVAS, MARIA ...**

* * *

**A SLOVO TĚLEM UČINĚNO JEST
A PŘEBÝVALO MEZI NÁMI. ZDRAVAS, MARIA ...**

* * *

**ORODUJ ZA NÁS, SVATÁ BOŽÍ RODIČKO,
ABYCHOM HODNI BYLI ZASLÍBENÍ KRISTOVÝCH**

MODLEME SE! MILOST SVOU, PROSÍME, PANE, RAČ V MYSLI NAŠE VLÍTI, ABYCHOM, KTERÍ JSME ANDĚLSKÝM ZVĚSTOVÁNÍM VTĚLENÍ KRISTA, SYNA TVÉHO, POZNALI, SKRZE UMUČENÍ A KRÍZ JEHO K SLÁVĚ VZKŘÍŠENÍ PŘIVEDENI BYLI. SKRZE TĚHOŽ KRISTA, PÁNA NAŠEHO. AMEN.

15. VEŘEJNÝ ŽIVOT PÁNĚ.

Přípravou na veřejné působení Páně bylo toto: 1. Jan Křtitel kázal pokání a svědčil, že Ježíš je Beránek Boží, který snímá hříchy světa. — 2. Pán Ježíš dal se od Jana pokřtiti v řece Jordáně; tehda sestoupil naň Duch svatý v podobě holubičky a Bůh Otec promluvil: „Tento je Syn můj milý, v něm se mi zalíbilo.“ — 3. Po svém pokřtění odešel Pán Ježíš na poušť se modlit a postit a byl potom od ďábla třikrát pokoušen.

38. Kterak působil Pán Ježíš veřejně?

Pán Ježíš působil veřejně takto: kázal evangelium, posvěcoval věřící a vedl je k bohumilému životu.

Veřejné působení Páně. *Zvěstoval svaté pravdy. O čem kázal na příklad? Které umíš pamětihodné výroky Páně? Které znáš z jeho podobenství? — Věřící posvěcoval: modlíval se a učil jiné se modliti, dětem žehnal, kajícím hříchy odpouštěl, ustanovil svátosti i mši svatou, a na kříži se za nás obětoval. — Vedl věřící k bohumilému životu. Jak mají svatě žíti, ukazoval na sobě: „Učte se ode mne.“ (Mat. 11, 12.) „Příklad zajisté dal jsem vám.“ (Jan 13, 15.) Výslovně pak napomínal k dobrému, varoval ode zlého a prikazoval plniti zákon Boží. Tak působil Pán Ježíš tři léta se svými učedníky; z těch si vyvolil dvanáct apoštolů.*

39. K čemu si Pán Ježíš vyvolil apoštoly?

Pán Ježíš si vyvolil apoštoly, aby později místo něho řídili jeho církev.

„Přiblížilo se k vám království Boží.“ (Luk. 10, 9.) Kristus přišel vykoupit a spasit všechny lidi. Proto chtěl, aby lidé až do skonání světa mohli poznati Boží pravdy, nabývati Boží milosti a žíti podle Božího zákona. *To je možno jen ve spořádané společnosti náboženské.* — Takovou společnost Pán Ježíš od počátku

sveno působení připravoval. Říkal o ní, že bude jako pole s hospodářem a osením, jak o v č í n s pastýřem a ovečkami, jako k r á l o v s t v í s králem a lidem. Prvními správci toho království Božího na zemi měli býti místo něho apoštolé s Petrem v čele. *Tak zakládal Kristus Pán svou církev.*

Pamětihodné názvy Páně. Když začal Pán Ježíš působiti veřejně, říkali mu lidé Ježíš „Nazaretský“. P r o č ? — „Hosanna synu Davidovu“, volali mu věřící při slavném vjezdu jeho do Jerusalema. P r o č ? — „Já jsem pastýř dobrý“, pravil o sobě Pán Ježíš. P r o č ? — „Syn člověka“ říkával o sobě, protože tím názvem předpověděl Vykupitele prorok Daniel. (7, 3.) — Učedníci jej oslovovali „Mistře“, protože učil zákonu Božímu. — Říkali mu „Pán“, protože o něm věřili, že je Bůh.

16. UMUČENÍ PÁNĚ.

O Vykupiteli bylo předpověděno, že umře bolestně a tím se bude obětovati za naše hříchy. (Ot. 30.) To měl Pán Ježíš neustále na mysli. Mluvil o své bolestné oběti Nikodemovi (Jan 3, 14.), apoštolům po svém proměnění (Mat. 16, 21.) a hlavně na poslední cestě do Jerusalema: „Syn člověka nepřišel, aby se mu sloužilo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé.“ (Mat. 20, 28.) To se vyplnilo jeho umučením.

„Trpěl pod Pontským Pilátem.“ Všichni neuvěřili v Pána Ježíše; zejména velekněží, zákoníci a farizeové mu záviděli přízeň lidu a nenáviděli ho pro jeho učení. Proto jej odsoudili na smrt a vymohli potvrzení a vykonání rozsudku u římského vladaře. *„Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest.“* Hlavní děje z umučení Páně si připomínáme v bolestném růženci. (Viz čl. 70.)

40. Kde umřel Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus umřel na hoře Kalvarii u města Jerusalema.

Tak nás miloval. „Pozoruj Pána Ježíše na kříži: hlavu má skloněnu, aby tě políbil, ruce rozepjaty, aby tě objal, srdce otevřeno, aby tě ukryl a chránil.“ (Svatý Augustin.) „Nikdo nemá větší lásky nad tu, aby kdo položil svůj život za své přátele.“ (Jan 15, 13.) „Syn Boží zamiloval si mě a sám sebe vydal za

mne.“ (Gal. 2, 20.) Pán Ježíš trpěl a zemřel dobrovolně z lásky k nám lidem.

41. *K čemu trpěl a zemřel Pán Ježíš?*

Pán Ježíš trpěl a zemřel, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil.

Jméno „Ježíš“ je tolik co *Vykupitel* anebo *Spasitel*. Slovo „vykoupil“ znamená: *vysvobodil nás od hříchu a věčného zavržení*; nikdo se nemusí dostat do pekla. Slovo „spasil“ znamená: *zasloužil nám milost Boží a věčnou blaženost*; každý se může dostat do nebe. Klaníme se tobě, Pane Ježíši Kriste, a dobrořečíme tobě, neboť svatým křížem svým svět jsi vykoupil.

„Beránek Boží.“ Obětovati beránka nařídil Hospodin Izraelským, než vyšli z Egypta. (2. Mojž. 12, 3,—13.) Na památku toho obětovali každoročně beránka velikonočního. O Kristu Vykupiteli předpověděl prorok Izaiáš, že se bude svou smrtí obětovati za naše hříchy jako beránek. (Iz. 53, 7.) A Pán Ježíš se tak na kříži obětoval skutečně: „Náš beránek velikonoční jest obětován, (totiž) Kristus“, píše svatý Pavel. (1. Kor. 5, 7.) Denně obnovuje svou oběť kříže na oltáři ve mši svaté. „*Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa!*“ (Jan 1, 29.)

42. *Proč se říká Kristu Ježíši „Beránek Boží“?*

Kristu Ježíši se říká „Beránek Boží“, protože se svou smrtí na kříži za nás obětoval.

Uznalý pamatuje. Vděčné vzpomínky na umučení Páně budí: Květná neděle, evangelium o umučení Páně neboli pašije, Zelený čtvrtek, Veliký pátek, Boží hrob, zvonění „tři hodiny“ v pátek odpoledne, křížová cesta, svátek nejsvětějšího Srdce Páně osmý den po svátku Božího těla, a svátky Nalezení a Povýšení svatého kříže 3. května a 14. září. *Nejvzácnější památkou umučení Páně je mše svatá.*

PODĚKUJMEŽ KRISTU PÁNU
ZA VŠELIKOU JEHO SVATOU RANU!
PRO JEHO MY UMUČENÍ
NA VĚKY JSME S BOHEM USMÍŘENI.

17. ALELUJA — VSTAL Z MRTVÝCH.

V pátek odpoledne k třetí hodině skonal Pán Ježíš na kříži a hned po smrti „sstoupil do pekel“, totiž do předpekli. *Předpekli bylo místo, kde duše svatých, před Kristem zemřelých, pokojně a bez bolesti očekávaly Vykupitele.*

43. Co znamená slovo: „sstoupil do pekel“?

Slovo „sstoupil do pekel“ znamená, že duše Páně po smrti jeho sestoupila do předpekli.

Duše Páně sestoupila do předpekli zvěstovat svatým, že jsou vykoupeni a spaseni. S nimi tam zůstala duše Páně do třetího dne. To si připomínáme na *Bílou sobotu*. Zároveň je Bílá sobota památným dnem odpočinku Páně v hrobě. — Že v hrobě nezůstane, Pán Ježíš několikrát určitě předpověděl. (Mat. 17, 9. 22. a 20, 19.) A skutečně po smrti „*třetího dne vstal z mrtvých*“.

44. Co znamená slovo: „vstal z mrtvých“?

Slovo „vstal z mrtvých“ znamená, že Ježíš Kristus vlastní mocí spojil svou duši opět s tělem a vyšel neviditelně z hrobu zavřeného.

„**Vstal Pán opravdu z mrtvých.**“ (Luk. 24, 34.) To nemohli upříti jeho nepřátelé. (Mat. 28, 13. 14.) Své učedníky přesvědčil Kristus tím, že se jim po vzkříšení svým živý zjevoval, s nimi mluvil a jedl a své rány jim ukázal. Od svého vzkříšení má *tělo oslavené*. Proto mohl přijíti zavřenými dveřmi a vznést se do výše, nemůže už trpět ani zemřít a je pro nás neviditelný.

Největší zázrak. Že Kristus sám sebe vzkřísil, je v dějinách světa *největší zázrak*. *Svým vzkříšením dokázal Kristus nevývratně, že jest Bůh a že tedy veškeré učení jeho jest úplně pravdivé. Zejména je nepochybné, že také my kdysi vstaneme z mrtvých.*

Radostné ohlasy. Vzkříšení Páně nám slavnostně připomíná Boží hod velikonoční, svíce velikonoční s odznaky pěti oslavených ran a zpěv „*Alelujá*“, to jest: *chvalte Pána!* Rodičku Boží pozdravujeme po čas velikonoční chvalozpěvem: „*Raduj se, nebes Královno!*“ **P r o č t a k ?**

Velikonoční povinnost. „Jako Kristus vstal z mrtvých, tak (je žádoucno), abychom i my vedli život nový.“ (Řím. 6, 4.) Proto *v čas velikonoční volá církev syny a dcery své k svaté zpovědi a ke stolu Páně.* — Kristus, náš beránek velikonoční, jest obětován. (1. Kor. 5, 7.) *Povstaň ze hříchů a pospěš k obětní hostině! Hodné přijímání svátosti oltářní je nám zárukou, že vstaneme z mrtvých s tělem oslaveným.* (Jan 6, 55.)

18. VSTOUPIL NA NEBESA.

Po 40 dní zjevoval se vzkříšený Kristus Pán učedníkům a mluvil o království Božím. (Sk. ap. 1, 3.)

45. *Ve který den vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?*

Ježíš Kristus vstoupil na nebesa ve čtvrtek, čtyřicátý den po svém vzkříšení.

Podivuhodné nanebevstoupení. Vstoupil na nebesa vlastní mocí, viditelně před očima svých učedníků, s duší a s tělem. *Proč asi právě s hory Olivové?* — Vstoupil do nebe první z lidí. „V domě Otce mého je příbytků mnoho, jdu vám připravit místo.“ (Jan 14, 2.) — *Do nebe vzal s sebou duše svatých z předpekli.* S námi zůstal ve svátosti oltářní.

Křížové dni. Před svátkem Nanebevstoupení Páně jsou Křížové dni s prosebnými průvody. „Abys úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil, abys mysli naše k nebeským žádostem pozdvihnouti ráčil, tě prosíme, uslyš nás!“ Bohužel „mnoho žije těch, kteří myslí (jen) na věci pozemské. (Ale) naše vlast je v nebesích.“ (Filip. 3, 18—20.) „Hledejte to, co jest nahoře, kde je Kristus, sedě na pravici Boží!“ (Kol. 3, 1.)

46. *Co znamená: „Ježíš sedí na pravici Boha Otce“?*

„Ježíš sedí na pravici Boha Otce“, znamená: Ježíš Kristus i jako člověk panuje s Bohem Otcem celému světu.

„Přiď království tvé!“ S Bohem Otcem v jednotě Ducha svatého žije a kraluje Kristus na věky věkův. To nám připomíná *svátek Ježíše Krista Krále* v poslední neděli říjnovou. — Mnozí

lidé ziji, jako by říkali: „Nechceme, aby tento kraloval nad námi.“ (Luk. 19, 14.) *Laický neboli světský apoštolát* pracuje pro království Kristovo příkladem, modlitbou, slovem, tiskem, almužnou. Kterak mohu pracovat i já?

19. VĚŘÍM V DUCHA SVATÉHO.

47. *Kdo je Duch svatý?*

Duch svatý je třetí božská osoba.

Je tedy věčný, všudypřítomný, vševědoucí, všemohoucí, nejvýše svatý. Posvětil anděly a první lidi. Po hříchu prvotním povzbudil prarodiče, aby hříchu litovali, a sílil je, aby kajícně sloužili Bohu. Posvěcoval všechny, kdož ve slíbeného Vykupitele věřili. Těšil duše svatých v předpekli. Osvěcoval proroky. Uchránil Pannu Marii hříchu dědičného. Způsobil vtělení Syna Božího. Zjevil se viditelně při pokřtění Páně, poznovu pak, když ho Ježíš Kristus podle své přípovědi seslal.

48. *Ve který den seslal Ježíš Kristus Ducha svatého?*

Ježíš Kristus seslal Ducha svatého v neděli, desátý den po svém nanebevstoupení.

49. *Co zvláště způsobil Duch svatý v apoštolech?*

Duch svatý způsobil v apoštolech zvláště to, že je osvítil, posílil a posvětil.

Dárce darů přemnohých. Kromě toho dostali apoštolé od Ducha svatého též moc mluvit cizími jazyky, konati zázraky a neomylně hlásati evangelium. Seslání Ducha svatého nám připomíná *Boží hod svatodušní*. — *Nás Duch svatý osvěcuje, posilňuje a posvěcuje.* Přijď, Duchu svatý, naplň srdce v tebe věřících a zapal v nich oheň lásky své!

Nejsvětější z věřících. Panna Maria sloužila božskému Synu svému pečlivě po celou dobu skrytého života jeho: Přimlouvala se u něho na svatbě v Kaně Galilejské. Cestou křížovou jej provázela na Kalvarii. Tam stála pod křížem a trpěla

s ním, až dokonal. Trvala na modlitbách s učedníky před sesláním Ducha svatého. Poslední léta prožila pod ochranou sv. Jana, Miláčka Páně. Po smrti vzal ji Pán Ježíš do nebe a tam ji povýšil nad anděly a svaté. To slavíme ve svátek *Nanebevzetí Panny Marie* 15. srpna. — Oslavení Ježíše Krista a Panny Marie si připomínáme v růženci slavném. (Viz čl. 70.)

ZDRAVAS, KRÁLOVNO, MATKO MILOSRDENSTVÍ! ŽIVOTE, SLADKOSTI A NADĚJE NAŠE, BUĎ ZDRAVA! K TOBĚ VOLÁME VYHNANÍ SYNOVÉ EVY. K TOBĚ VZDYCHÁME, LKAJÍCE A PLAČÍCE V TOMTO SLZAVÉM ÚDOLÍ. I PROTOŽ, ORODOVNICE NAŠE, OBRAT K NÁM SVÉ MILOSRDNÉ OČI, A JEŽÍŠE, POŽEHNANÝ PLOD ŽIVOTA SVÉHO, NÁM PO TOMTO PUTOVÁNÍ UKAŽ — O MILOSTIVÁ, O PŘIVĚTIVÁ, O PŘESLADKÁ PANNÓ MARIÁ!

20. ZALOŽENÍ A POČÁTKY CÍRKVE.

Církev za dob apoštolských. Po seslání Ducha svatého začali apoštolé působit místo Pána Ježíše. Kázali svaté pravdy a křtili ty, kdož uvěřili. Pokřtěné biřmovali. Sloužili mši svatou a podávali svaté přijímání. Ve svaté zpovědi odpouštěli hříchy. Nemocným udíleli poslední pomazání. Snoubence oddávali. Své učedníky světili na jáhny a na kněze, některé pak z kněží na biskupy. Věřícím nařizovali, čeho třeba k spasení.

Tak působili apoštolé zprvu v Jerusalemě, později v celé Palestině a konečně mezi pohany. *Všichni pokřtění s apoštoly dohromady pod vrchní správou svatého Petra apoštola se jmenovali obec věřících anebo „církev“.* — Tak to chtěl a zařídil před svým odchodem ze světa Ježíš Kristus; on církev založil.

50. Kterak založil Ježíš Kristus církev?

Ježíš Kristus založil církev takto: 1. odevzdal apoštolům moc hlásati svaté pravdy, posvěcovati věřící a vésti je k bohumilnému životu; — 2. ustanovil místo sebe apoštola Petra za viditelnou hlavu církve; — 3. slíbil apoštolům, že zůstane s nimi do skonání světa.

Apoštolé místo Krista Pána. Svou trojí moc odevzdal Kristus apoštolům slovy: „Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi.

Proto jděte a učte všechny národy. A křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. A učte je zachovávatí všechno, co jsem přikázal vám. A ejhle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.“ (Mat. 28, 18—20.)

51. *Kterými slovy ustanovil Ježíš Kristus apoštola Petra za hlavu církve?*

Ježíš Kristus ustanovil apoštola Petra za hlavu církve těmito slovy: 1. „Ty jsi Petr (to je skála), a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné ji nepřemohou. — 2. Tobě dám klíče království nebeského: cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 18. 19.) — 3. „Pas beránky mé . . . Pas ovce mé!“ (Jan 21, 15. 17.)

„Království nebeské“: církev Páně. „Klíče království nebeského“: nejvyšší moc nade všemi členy církve ve věcech spasení. „Brány pekelné“: pekelné síly, totiž zlí duchové se svými spojenci lidskými. „Do skonání světa“ zůstane Kristus s apoštoly: trojí moc apoštolům daná a nejvyšší úřad apoštolu Petrovi svěřený bude trvat i v nástupcích apoštolů. S nimi a s celou církví zůstane i Duch svatý na věky. (Jan 14. 16.)

21. NÁSTUPCOVÉ APOŠTOLŮ.

Neviditelnou hlavou církve zůstal a bude do skonání světa Ježíš Kristus, její zakladatel a božský Velepastýř. Jeho viditelným zástupcem neboli náměstkem na zemi stal se z ustanovení Páně apoštol Petr. Sídlił zprvu v Jerusalemě, později v Antiochii a konečně v Římě. Tam jako biskup římský zemřel a byl pochován. Ostatní apoštolé skonali na různých místech, kde naposledy působili.

52. *Kdo je od smrti apoštola Petra hlavou církve?*

Od smrti apoštola Petra je hlavou církve římský papež.

53. *Kdo jsou kromě papeže řádnými nástupci apoštolů?*

Kromě papeže jsou řádnými nástupci apoštolů biskupové apoštolsky svěcení a s papežem sjednocení.

Papež a biskupové slují dohromady „církve učící“. V úřadě pomáhají biskupům hlavně kněží svátostně vysvěcení a řádně zplnomocnění. Všichni svěcení náleží ke stavu duchovnímu (klerus). Ostatní věřící slují dohromady stav světský nebo „církve slyšící“.

Farnost. O naše spasení pečuje duchovní správce biskupem ustanovený; říká se mu *farář*. My jsme jeho farníci, patříme k farní osadě neboli *farnosti*. Faráři pomáhá v duchovní správě *kaplan*, a kde je více škol, *k a t e c h e t a*. Jménem biskupovým dozírá na několik farností *děkan (vikář)*.

Diecése skládá se z určitého počtu děkanských obvodů (*vikariátů*). Vrchním pastýřem duchovním je v diecési *biskup*, ustanovený papežem. Mimo správu diecése přísluší mu zvlášť udělovati svaté biřmování a svěcení kněžstva, světit kostely a oleje pro svaté obřady. Pro své věřící posílá „pastýřské listy“. Poradním jeho sborem je *konsistoř*. Přední biskup v zemi sluje *arcibiskup*.

Církve. Všechny diecése na celé zemi řídí a spravuje jako nejvyšší pastýř duchovní *římský papež* (*papa* = otec.) Sluje tak, protože jak otec pečuje o spasení veliké rodiny katolických křesťanů. Proto máme k němu lnouti s úctou, láskou a poslušností jako děti k otci svému. Říká se mu „*Svatý otec*“, protože je zástupcem Krista Pána. Čestným odznakem papežovým je tiara neboli trojkoruna a klíče ve znaku; papežský prapor je barvy zlatostříbrné.

„**Tam, kde strmí církve týmě.**“ Papežským sídlem v Římě je *palác Vatikán*. Papežský úřad sluje *Svatá stolice*, papežský vyslanec *nuncius*. Časem svolává papež všechny biskupy k důležité poradě na *církevní sněm*. Pravidelně je poradním sborem papežovým *70 kardinálů*. Po smrti papežově mají kardinálové právo zvoliti papeže nového. Na potřeby nejvyšší správy církevní přispívají věřící *svatopetrským halířem*. — Jak se jmenuje nynější papež? Kolikátý je to nástupce apoštola Petra?

„**ABYS APOŠTOLSKÉHO PASTÝŘE NEJVVYŠŠÍHO
A VŠECHNY ŘADY DUCHOVNÍ
VE SVATÉM NÁBOŽENSTVÍ ZACHOVATI RAČIL,
PROSÍME TĚ, USLYŠ NÁS!**“

22. CÍRKEV PÁNĚ — OBECNÁ NEBOLI KATOLICKÁ.

Božský Velepastýř „chce, aby všichni lidé (bez rozdílu věku a stavu) byli spaseni a přišli k poznání pravdy“. (1. Tim. 2, 4.) Proto založil církev a řekl: „Kdo uvěří a dá se pokřtít, bude spasen, kdo však neuvěří, bude zavržen.“ (Marek 16, 16.) Je tedy církev Páně *pro všechny lidi povinná*. — Apoštoly a jejich nástupce rozeslal Kristus Pán do celého světa ke všem národům. A ejhle, nesčíslný zástup ze všech národů a pokolení a jazyků je v nebi před trůnem Beránkovým. (Zjev. 7, 9.) Přivedla je tam církev, protože je světová, všennárodní, *pro všechny národy vhodná*. — Stojí pevně jako na skále. „Brány pekelné ji nepřemohou.“ (Mat. 16, 18.) Tak zůstane pod ochranou Páně *po všechny časy nerozborná „do skonání světa“*. (Mat. 28, 20.)

54. *Proč říkáme církvi Páně „obecná“ neboli „katolická“?*

Církvi Páně říkáme „obecná“ neboli „katolická“, protože ji Kristus založil pro všechny lidi, národy a časy až do skonání světa.

Do církve katolické se nečítají: 1. *Nepokřtění* (pohané, mohamedáni, Židé). — 2. *Pokřtění jinověrci* a ti, kdož od církve katolické odpadli nebo z ní byli vyloučeni. — 3. *Křesťané rozkolní*; ti neuznávají papeže za svou nejvyšší hlavu duchovní; k nim patří zvláště pravoslavní.

55. *Kdo náleží do církve katolické?*

Do církve katolické náleží všichni pravověrní křesťané, kteří uznávají římského papeže za svou hlavu duchovní.

Katolíci různých obřadů. Katoličtí křesťané konají služby Boží většinou římským obřadem v jazyku latinském; ti slují *římsťi katolíci*. — Jiní katoličtí křesťané užívají obřadu řeckého a slují *katolíci řečtí*.

56. *Proč říkáme církvi obecné „římskokatolická“?*

Církvi obecné říkáme „římskokatolická“, protože její hlavou je římský papež.

„Jděte do celého světa“ (Marek 16, 15.), poručil Pán Ježíš apoštolům. Srdečně mu záleží na tom, aby se království jeho šířilo. Proto odcházejí horliví učedníci Páně z vlasti na misie do krajin jinověrců a za moře mezi pohany (misie zámořské). Hodní věřící podporují ty snahy almužnou a modlitbou. I děti mohou a měly by k tomu pomáhati v Dile svatého dětství Ježíšova a dospěli v Dile šíření víry. K t e r a k p o m o h u j á ?

23. CÍRKEV PÁNĚ TOLIKO JEDNA.

Kristus Pán mluvíval vždy o jediné toliko církvi. „Vzdělám církev svou,“ řekl Petrovi. (Mat. 16, 18.) Připravoval jedno „království Boží“ na zemi. Určil a stanovil: „Bude jeden ovčín a jeden pastýř.“ (Jan 10, 16.) Proto věřili apoštolé: „Jeden Pán, jedna víra, jeden křest“ (Efes. 4, 5.) a tudíž JEDNA CÍRKEV.

57. *Proč je pravá jenom jedna církev?*

Pravá jest jenom jedna církev, protože Ježíš Kristus jenom jednu církev založil.

Církev Páně musí býti apoštolská, protože svou církev svěřil Kristus apoštolům. A p o š t o l é hlásali učení Páně; a p o š t o l é udělovali svátosti Páně; a p o š t o l é vedli místo Pána duchovní správu věcí; jen a p o š t o l ů m slíbil Kristus, že s nimi bude do skonání světa. Pravá je tedy jenom ta církev, která má apoštolské učení, svátosti a představené.

58. *Po čem je nejsnáze poznati pravou církev Páně?*

Pravou církev Páně je nejsnáze poznati po tom, že je apoštolská.

Pro svou církev vyvolil, vysvětil a ustanovil Kristus apoštoly. Apoštolé vysvětili za své nástupce biskupy. Nástupcové těch biskupů vysvětili dnešní biskupy církve katolické: Každý z nich je tedy *apoštolsky vysvěcen*, nadto pak od papeže, nástupce apoštola Petra, potvrzen a trvá s ním ve spojení. *Římský papež a biskupové takto vysvěcení a s papežem sjednoceni jsou tedy řádnými nástupci sv. apoštolů.*

59. *Která jen církev jest apoštolská?*

Jen církev římskokatolická jest apoštolská, protože jen její představení (papež a biskupové) jsou řádnými nástupci apoštolů.

Ostatní náboženské společnosti pokřtěných povstaly teprve po době apoštolské odpadem anebo rozkošem od církve katolické. Je jich mnoho a říkají sobě také „církve“. Žádná z nich nemá však řádných nástupců apoštolských za představené. Nejvíce jim všem chybí nástupce apoštola Petra, římský papež. „Církev je tam, kde je Petr.“ (Sv. Ambrož † 397.)

„Aby všichni jedno byli“, modlil se Pán Ježíš při poslední večeři. (Jan 17, 21.) Od starodávna snažili se papežové přivést všechny rozkolné a zbloudilé křesťany k jednotě svaté víry v pravé církvi. (Unie = jednota.)

**„ABYS VŠECHNY ZBLOUDILÉ
K JEDNOTĚ SVATÉ VÍRY NAZPĚT POVOLAL,
PROSÍME TĚ, USLYŠ NAS!“**

24. CÍRKEV PÁNĚ — SVATÁ.

Kristus, Bůh-člověk nejsvětější, založil církev, aby vedla lidi k věčnému spasení. To koná církev tím, že hlásá světu svaté pravdy, posvěcuje věřící modlitbou, službami Božími a zvláště svátostmi, a vede je k plnění svatého zákona Božího. Tak každý člen církve může a má býti svatý. „Věřím ve svatou církev obecnou.“

60. Proč říkáme církvi katolické „svatá“?

Církvi katolické říkáme „svatá“, protože má svatého zakladatele, účinné prostředky k svatému životu a mnoho světců zázraky osvědčených.

„Buďte svatí!“ (3. Mojž. 11, 44.) Z vůle Páně učí a vede nás církev, „abychom, odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, strážlivě, spravedlivě a pobožně živi byli na tomto světě.“ (Tit. 2, 12.) Tak žili první křesťané. Proto se původně jmenovali „svatí“. (Kol. 1, 2.) Nejkrásnějším květem v zahradě církve svaté byla již tehdy dobročinná láska. „Hleďte, jak se milují,“ říkali o křesťanech pohané. Takové chce míti Kristus Pán své učedníky všechny.

61. Čím se hlavně jeví svatost učedníků Páně?

Svatost učedníků Páně se jeví hlavně milosrdnou láskou: „Synáčkové, přikázání vám nové dávám, abyste se milovali vespolek, jako jsem já miloval vás. Z toho pozná svět, že jste moji učedníci, budete-li míti lásku jedni ke druhým.“ (Jan 13, 34. 35.)

„Koukol mezi pšenicí“ (Mat. 13, 25.) ukázal se hned mezi dvanácti apoštoly a v prvotní církvi jerusalemské. (Sk. ap. 5, 2.) Podobně byli a jsou v církvi členové *nehodní*, protože nežijí podle toho, čemu církev učí, co k posvěcení života nabízí a co přikazuje. Daleko více však než koukole hříchu bylo a je v církvi vzácné úrody pšeničné. Čím je kdo vzdělanější, tím důkladněji zná světlé stránky církevních dějin a církevního života. A čím hodnější katolík, tím pravdivěji se modlí: „Věřím ve s v a t o u církev obecnou.“

25. KATOLICKÁ CÍRKEV JE NEOMYLNÁ.

Kristus, „světlo světa“ (Jan 8, 12.) zvěštoval evangelium, aby nám ukázal cestu do nebe. Ten svůj úřad učitelský odevzdal apoštolům a jejich nástupcům. Také jim slíbil: „Budu prositi Otce, a (místo mne) dá vám jiného Těšitele, Ducha pravdy, aby s vámi zůstával na věky.“ (Jan 14, 16. 17.) Apoštolu Petrovi pak připověděl: „Prosil jsem za tebe, aby neoslábla víra tvoje, a ty obracej a utvrzuj bratry své!“ (Luk. 22, 32.) Tak Kristus *slíbil a zajistil své církvi dar neomylnosti.*

62. V čem záleží dar neomylnosti?

Dar neomylnosti záleží v tom, že církev nemůže se mýlit v učení o víře a mravech.

63. Komu v církvi přísluší dar neomylnosti?

Dar neomylnosti přísluší v církvi papeži, když buďto sám anebo spolu s biskupy ohlašuje pro celou církev rozhodnutí o víře a mravech.

Dobře rozeznávej! Římský papež není neomylný ve svém věděni světském, ani když o některé pravdě svaté se vyslovuje

soukromě. Je neomylný jenom tehda, když *slavnostně, totiž pro celou církev závazně jednou provždy rozhoduje, co máme věřit nebo konati*. V tu chvíli ho chrání Duch svatý od omylu. — Tak-též neomylně rozhoduje o víře a mravech *obecný sněm církevní, papežem potvrzený*.

„Církev, sloup a základ pravdy.“ (1. Tim. 3, 15.) Tak se věřilo v církví od starodávna. „Řím promluvil, spor ukončil.“ (Svatý Augustin † 430.) Na církevním sněmu Vatikánském r. 1870 byla neomylnost papežova prohlášena výslovně za článek víry — Bohu díky! „Vím, komu jsem uvěřil.“ (2. Tim. 1, 12.)

26. KATOLICKÁ CÍRKEV — SAMOSPASITELNÁ.

„Já jsem cesta, pravda a život; nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze mne.“ (Jan 14, 6.) Aby všichni mohli do nebe, odevzdal Kristus svou duchovní moc apoštolům a jejich nástupcům. Jen církví katolické nařídil tedy, aby hlásala lidem Boží pravdu, pomáhala věřícím k svatému životu a vedla je po cestě k nebi. Církev katolická je samospasitelná.

64. Proč církev katolická sluje „samospasitelná“?

Církev katolická sluje „samospasitelná“, protože jen ona sama dostala od Krista Ježíše plnou moc, aby vedla lidi k věčnému spasení.

Slovo „samospasitelná“ neznamená tedy: jistotně bude každý spasen, kdo náleží do církve katolické; ani neznamená: každý bude na věky ztracen, kdo žije mimo církev katolickou; nýbrž znamená: *nemůže býti spasen, kdo vlastní těžkou vinou do církve katolické nenáleží*. Tak je třeba rozuměti větám: „Nemůže Boha míti za otce, kdo by neměl církev za matku.“ (Sv. Cyprián, biskup mučedník † 258.) „Kdo se odlučuje od církve, odlučuje se od Krista.“ (4. sněm Lateranský r. 1215.)

65. Kdo může býti spasen mimo církev katolickou?

Mimo církev katolickou může býti spasen, kdo žije mimo ni bez vlastní viny, hledá však upřímně pravdu a plní svědomitě vůli Boží, jak ji poznává.

Tak může býti spasen pokřtěný jinověrec, ano i člověk nepokřtěný. Hřích dědičný může tomuto býti odpuštěn křtem žádosti. Těžký hřích osobní může tomuto i onomu býti odpuštěn dokonalou lítostí. Ostatně však chybí jim všem mnoho prostředků, aby došli spasení snáze a jistěji. Mimo správné a úplné učení chybívá zejména mše svatá, svátost oltářní, kněžské rozhřešení a poslední pomazání.

Svatá církev — máti naše. Vroucněji než hodná matka své děti — miluje nás Kristus Pán. Jeví nám to zvláště skrze duchovní správce svojí církve. Oni nás ve jménu Páně živí slovem Božím a chlebem andělským, vychovávají nás v bázni Boží a pečují o naše spasení i po smrti. Proto říkáme církvi „máti naše“. A od znovuzrození křestního jsme dětmi jejími. S radostí opakovala svatá Terezie na smrtelném loži několikrát: „Jsem dcerou církve katolické!“

BOHU DÍKY, ŽE NÁLEŽÍM DO CÍRKVE SVATÉ!
ZŮSTANU DO SMRTI KATOLÍKEM,
A TO VĚŘÍCÍM A POSLUŠNÝM.
PETROVĚ SKÁLE VĚRNĚ A STÁLE!

•

27. VĚŘÍM V OBCOVÁNÍ SVATÝCH.

Svatý je, kdo je v nebi nebo v očistci, anebo kdo je v posvěcující milosti na zemi. Ale i každý jiný člen církve katolické sluje „svatý“, protože je svatým křtem posvěcen a k svátosti povolán. *Všichni svatí patří k sobě jako členové jedné rodiny, jedné společnosti, jedné obce.* Tomu se říká „obcování svatých“.

-

66. *Kdo náleží k obcování svatých?*

K obcování svatých náleží pravověřící na zemi, duše v očistci a svatí v nebi.

Jsme „spoluobčané svatých“. (Efes. 2, 19.) Zásluhy dobrých skutků, které konají členové církve, jsou jakoby *společným majetkem*, z něhož má čátečný užitek a podíl každý člen. Pro deset spravedlivých byl Hospodin ochoten prominouti tresty hříšným obyvatelům Sodomy. (1. Mojž. 18, 32.) Pro zásluhy vyvolených ukrátí Bůh soužení před koncem světa. (Mat. 24, 22.) Dobré

skutky hodných věřících a zásluhy světců v nebi mohou nehodným zadržeti trestající ruku Boží a zjednati leckomu z nich milost polepšení.

67. *V čem záleží obcování věřících na zemi?*

Obcování věřících na zemi záleží v tom, že všichni jsme účastni užitků mše svaté, modlitby a jiných dobrých skutků veškeré církve.

Účast neboli podíl je tím větší, když modlitbu, dobrý skutek anebo mši svatou v ý s l o v n ě za někoho obětujeme. „Modlete se za sebe vespolek, neboť mnoho může usilovná modlitba spravedlivého.“ (Jak. 5, 16.)

S dušemi v očistci záleží naše obcování v tom, že duším v očistci pomáháme, ony pak za nás u Boha prosí. — Svatí v nebi o nás vědí, protože stále patří na Boha vševědoucího; v něm vidí jako v zrcadle, co jim Bůh sdělití chce. — Naše obcování se svatými v nebi záleží v tom, že svaté o přimluvu vzýváme, oni pak za nás u Boha prosí neboli orodují.

28. ÚCTA SVATÝCH.

K svatým v nebi náleží: vyvolení, které Bůh za živa nebo po smrti oslavil zázraky a které církev zapsala do seznamu blahoslavených anebo svatých, abychom je uctivali; — svatí andělé a Královna andělů i všech svatých, Panna Maria; — duše dětí, které umřely v křestní nevinosti; — duše dospělých, kteří zesnuli v posvěcující milosti a za své hříchy dosti učinili pokáním na zemi a utrpením v očistci. — *Bohu se klaníme a k němu se modlíme, svaté ctíme a vzýváme.*

68. *Proč máme ctíti svaté v nebi?*

Svaté v nebi máme ctíti, protože jsou to přátelé Boží, Bohem samým oslavení.

Svatí v nebi - vzory naše. Památné dni svatých jsou označeny v církevním kalendáři. Společným svátkem světců známých i neznámých je den 1. listopadu. Nejslavnější z nich jsou zahrnuti

v litanii ke všem svatým. — Je velmi prospěšno čísti životopisy *svatých*, abychom se příkladem jejich povzbudili k dobrému. *Znáš životopis sv. patrona svého?* — Čím vroucněji svaté ctíme a následujeme, tím účinněji za nás orodují. Časem dějí se na přimluvu jejich i zázraky.

Svatí v nebi - přátelé naši. Svatí *milovali své bližní za živa na zemi.* Proto se přimlouval u Boha: Job za své přátele (Job 42, 8.), Abrahám za obyvatele Sodomy, Mojžíš za lid izraelský (2. Mojž. 32, 31.), Panna Maria za snoubence v Kaně Galilejské. — *Ještě více milují nás nyní v nebi.* „Tento jest milovník bratří, který se mnoho modlí za národ a za všecko město svaté: Jeremiáš, prorok Boží.“ (2. Mach. 15, 14.) — *Zejména pamatují na nás oni svatí, kteří jsou nám blízcí jako andělé strážní, jako apoštolé naší vlasti, jako krajané, jako patronové (kostelní, křestní, biřmovací) a jako příbuzní.* Některé svaté vzýváme jako pomocníky ve zvláštních potřebách. *Které na příklad?*

69. Proč máme nad ostatní svaté ctíti Pannu Marii?

Nad ostatní svaté máme ctíti Pannu Marii, protože jest matkou Boží, ze svatých nejsvětější a svou přimluvou nejmocnější.

Královna všech svatých. Ježto svou přimluvou u Boha nejvíce zmůže, říkáme Panně Marii „panna mocná“, - „matka dobré rady“, - „uzdravení nemocných“, - „potěšení zarmoucených“, - „útočiště hříšníků“, - „brána nebeská“. - *Které jsou svátky mariánské? Který den v týdni je zvláště zasvěcen úctě Panny Marie? Které dva měsíce? Víš o Mariánské družině?*

Svaté obrazy: kříž, sochy a malby. *Úcta jim prokazovaná se vztahuje na příslušné osoby v nebi.* Zvláště zasluhují naší úcty obrazy a sochy posvěcené. Jsou to většinou cenné památky dějinné aneb umělecké. Některé obrazy oslavil Bůh zázraky a vyslyšením modlitby: uctívají se na poutních místech. Pěkné svaté obrazy a kříž jsou nejlepším ozdobou katolického příbytku.

Svaté ostatky jsou tělesné pozůstatky světců Božích a různé památky po nich anebo po Kristu. Na příklad dřevo a hřeby z kříže Páně. Mnohé ze svatých ostatků oslavil Bůh zázraky. Když do hrobu proroka Elizea položili jiného mrtvého, ten ožil,

sotva se mrtvé tělo dotklo kostí Elizeových. (4. Král. 13, 21.) V Efesu činil Bůh divy neobyčejné skrze ruce Pavlovy, a mnozí nemocní ozdravěli, když jim byly přiloženy části oděvu svatého apoštola. (Sk. ap. 19, 11. 12.) — Proto jsou nám sv. ostatky cti-hodny. *Jsou kde sv. ostatky u nás? Kde jsou hroby našich svět-ců národních?*

SVATÁ MARIA, MATKO BOŽÍ, PROS ZA NÁS HRÍŠNÉ!

SVATÍ CYRILE A METODĚJI, ORODUJTE ZA NÁS!

TY JSI DĚDIC ČESKÉ ZEMĚ, ROZPOMEŇ SE NA SVĚ PLÉMĚ!

SVATÝ PATRONE MŮJ, ZA MNE TY ORODUJ!

29. MUSÍM UMRÍTÍ.

V ráji nebylo smrti. Prvotním hříchem však Adam a Eva pozbyli nesmrtelnosti tělesné nejen sami, nýbrž i my všichni, potomci jejich. „Prach jsi a v prach se vrátíš.“ (1. Mojž. 3, 19.) Tak musil umřít první člověk, a po něm „na všechny lidi přešla smrt, protože všichni jsme v Adamovi zhřešili“. (Řím. 5, 12.) *Smrt jest odloučení duše od těla.*

70. Co pravil Pán Ježíš o hodině smrti?

O hodině smrti pravil Pán Ježíš: „Buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadáte.“ (Luk. 12, 40.)

Na smrt je připraven, kdo žije v posvěcující milosti. „Od náhlé a nenadálé smrti vysvobod' nás, Pane!“ Proč se tak modlíme? Leč ani náhlá smrt není věčným zlem pro toho, kdo je aspoň bez hříchu těžkého. — Vzácným je dobrodiním, může-li kdo zemřít *svátostně zaopatřen*. K zaopatření náleží sv. zpověď, sv. přijímání, poslední pomazání a papežské požehnání. Tak se umírá doslovně „s Pánem Bohem“. — „Spořádej dům svůj, neboť umřeš.“ (4. Král. 20, 1.) Opatrný spořádá zavčas i pozemské záležitosti své pro případ smrti. *Poslední vůle* neboli závěť se pořizuje ústně nebo písemně.

V poslední hodinu při rozžaté hromnici: Bože, buď milostiv mně hříšnému! — Ježíši, v tebe věřím. Ježíši, v tebe doufám. Ježíši, tebe nade všechno miluji. — Pane Ježíši, přijmi ducha mého! — Ježíši, Maria, Josefe, vám daruji srdce své i duši svou.

Stůjte při mně v posledním boji. S vámi ať odejde v pokoji duše má!

71. Kam odchází duše hned po smrti?

Hned po smrti odchází duše před Boží soud.

„Uloženo jest lidem jednou zemřítí, a potom bude soud.“ (Žid. 9, 27.) Posmrtný soud Boží sluje tajný *nebo soukromý*. Po soudu *soukromém* přichází duše buď do očiště, nebo do nebe, anebo do pekla.

„Blahoslavení, kteří umírají v Pánu, neboť skutky jejich jdou za nimi.“ (Zjev. 14, 13.) „Kéž bych umřel smrtí spravedlivých!“ (4. Mojž. 23, 10.) Žij tak, jako bys měl denně umřít, a žítí budeš blaze na věky. Pamatuj denně:

UMŘÍTI MUSÍM, ALE NEVÍM KDY,
VÍM VŠAK, ŽE BYCH NA VĚKY BYL NEŠTASTEN, .
KDYBYCH UMŘEL VE HRÍCHU TĚŽKÉM.
SVATÁ MARIA, MATKO BOŽÍ,
PROS ZA MNE HRÍŠNÉHO
NYNÍ I V HODINU SMRTI MÉ. AMEN.

30. TĚLU DO HROBU PŘÍSLUŠÍ.

Zesnulému se zvoní umíráčkem. Na č? — Mrtvé tělo bylo stánkem nesmrtelné duše, je posvěceno svátostmi a určeno k slavnému vzkříšení. Proto zasluhuje naší úcty. Tělo svátečně oděné se položí do rakve. K t e r a k? — U rakve hoří svíce, jako by pobízela k modlitbě: „A světlo věčné ať mu svítí!“

Pohřeb církevní se koná se sv. obřady. Kněz kropí zesnulého *svěcenou vodou*; říká při tom: „Rosou nebeskou kéž občerství duši tvou Bůh Otec, Syn a Duch svatý!“ Rosou nebeskou je Boží smilování. — Jménem zesnulého se zpívá *kající žalm*: „Smiluj se nade mnou, Bože!“ *Hořící svíce* neseme při pohřbu na znamení, že přejeme zesnulému světlo věčné blaženosti. — Jako *vonný dým z kadidla* má ze srdce stoupati k nebi naše přímлівná modlitba. — Nejvzácnější obřad pohřební je *zádušní mše svatá*. Jmenuje se „Rekviem“, protože tím slovem začíná: „Odpočinutí

lehké dejž jim, Pane!“ — Zbožně zúčastniti se pohřbu je skutek milosrdný vůči pozůstalým a vůči zesnulému.

Hrob. Mrtvé tělo katolického křesťana se pohřbívá do země. Tam se rozkládá v prach způsobem ne násilným a ne viditelným, nýbrž přirozeně a skrytě. Takový rozklad nejlépe vyhovuje lidskému citu živých. Tak byli pochováni Kristus, Panna Maria i první křesťané. Při tom zůstala církev dodnes a zakazuje přísně svým členům dáti se po smrti spálit, poněvadž je to způsob pohanský. Neuposlechnouti tohoto zákazu by znamenalo chtít umřít ve hříchu. Takovým se odpírá po smrti církevní doprovod.

Hřbitov, „svaté pole“. Za prvních dob křesťanských se pochovávalo tam, kde se věřící scházeli na služby Boží. Později se pohřbívalo kolem kostela. Věřící toužili být i po smrti co nejbližší oltáři. A živí chtěli své zesnulé stále mít na očích, aby na ně při službách Božích pamatovali. — *Právo na pohřbení v posvěcené části hřbitova přísluší jen tomu, kdo zemře jako řádný katolík.* — Každý hřbitov je místo úctyhodné, zejména je-li posvěcen církevně. Byl by to hřích rušiti tam povinný klid anebo svévolně hroby poškozovat.

31. OČISTEC.

Jest očistec. To znali ze zjevení Božího již věřící Starého Zákona. Proto se za mrtvé modlívali a přinášeli za ně oběti. „*Svaté a spasitelné jest modliti se za mrtvé, aby hříchů byli zproštěni.*“ (2. Mach. 12, 46.) V Novém Zákoně věřila církev svatá v očistec od počátku; proto se modlívala za zesnulé. Sv. Monika († 387) prosila před smrtí: „Pochovejte tělo mé, kde chcete, jen za to vás prosím, abyste na mne pamatovali při oltáři Páně.“

72. Kdo přijde do očistce?

Do očistce přijde, kdo zemře v Boží milosti a má ještě trpěti za hříchy.

I po odpuštění hříchu zbývají pravidelně *časné tresty Boží*. Ty dlužno vytrpěti nebo je nahraditi dobrými skutky „za pokání“. Pokání za živa nedokončené trpí duše v očistci. „Ukrutný je plamen pálí, že se hříchů nedokály.“

73. Co trápi duše v očistci?

Duše v očistci trápi veliké teskno po Pánu Bohu a rozličné tresty časné.

Jsou to tresty velmi bolestné, větší nebo menší, delší nebo kratší, podle zasloužení. Duše v očistci jsou ubohé a zasluhují účinné lásky naší; proto jim něžně říkáme „dušičky“. Z očistce dostávají se do nebe. Poslední vyjdou z očistce v soudný den.

74. Čím pomáháme duším v očistci?

Duším v očistci pomáháme modlitbou a jinými dobrými skutky, zvláště pak obětí mše svaté.

„Smilujte se nade mnou aspoň vy, přátelé moji, neboť ruka Páně dotkla se mne!“ (Job 19, 21.) Hodný věřící pamatuje s účinnou láskou na všechny, „kteří nás předešli se znamením víry“, jmenovitě na ty, kteří umřeli jemu: *všelico si za dušičky odepře, prokáže na jejich úmysl milosrdenství živým, každodenně se za zesnulé modlívá, věnuje dušičkám odpustky, obětuje za ně sv. přijímání a zvláště mši svatou.* „Kdykoli se slouží oběť mešní, spěchají andělé otevřít žalář očistcový.“ (Sv. Jan Zlatoústý † 407.)

Na dušičky vzpomínejme! Zvláště večer, v památný den úmrtí nebo jmenin zesnulého, na hřbitově a po každé v kostele. Výroční Památka dušiček se koná po svátku Všech svatých. Večer předtím se rozžihají světla na hrobech; v srdci má světlo svítit každodenně; co to znamená?

„ODPOČINUTÍ VĚČNÉ DEJŽ JIM, PANE,
„A SVĚTLO VĚČNÉ AŽ JIM SVÍTÍ!“

32. O PEKLE.

Jest peklo. První se tam dostali pyšní andělé — zlí duchové. *Kdo je tam z lidí?* „Každý strom, který nenese ovoce dobrého, bude vyřat a hozen do ohně.“ (Mat. 7, 19.) Do ohně se hází „suchá ratolest“. (Jan 15, 6.) Kdo se podobá suché ratolesti? Ven do tmy byl uvržen pozvaný, jenž neměl „roucha svatebního“. (Mat. 22,

12. 13.) Co je svatebním rouchem duše? — *V soudný den se dostanou zavržení do pekla i s tělem.*

75. Kdo přijde do pekla?

Do pekla přijde, kdo zemře ve smrtelném hříchu.

Pán Ježíš pravil o pekle: 1. že je tam temno, pláč a skřípění zubů (Mat. 22, 13.); — 2. že zavržení se mučí v plameni a že červ jejich neumírá (Luk. 16, 24. — Marek 9, 43.); — 3. že při posledním soudu řekne zavrženým: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného.“ (Mat. 25, 41.) — *Temnem se rozumí odloučení od Boha, „světla věčného“.* — *Pláčem se rozumí pozdní, beznadějná lítost.* — *Červem duše se rozumí probuzené svědomí.*

76. Co trápi zavržené v pekle?

Zavržené v pekle trápí odloučení od Boha a oheň věčný.

Pamatuj! „Kdo sestupuje do pekla za živa, nedostane se tam po smrti.“ (Sv. Bernard.) **Jak to?** „Vcházejte těsnou branou, neboť široká brána a prostranná cesta vede k zahynutí, a mnoho je těch, kteří jdou po ní.“ (Mat. 7, 13.) **Bůh mne opatruj od takové cesty!** „Hrozné jest upadnouti do rukou Boha živého.“ (Žid. 10, 31.) „Ať nás nezžehne věčný plamen, uchovej nás, Jezu Kriste. Amen.“

„OD VĚČNÉ SMRTI
VYŠVOBOĎ NÁS, PANE!“

33. O NEBI.

Jest nebe. Za odměnu se tam dostali svatí andělé. S Kristem vstoupily do nebe duše svatých z předpekli. Hned po smrti přichází do nebe duše toho, kdo zemřel neposkvrněný v křestní nevinnosti, anebo kdo na zemi časně tresty za své hříchy buď vytrpěl, anebo dobrými skutky odčinil. Duše jiných v Pánu zesnulých přicházejí do nebe přes očistec. *V soudný den se dostanou všichni svatí do nebe i s tělem.*

77. Kdo přijde do nebe?

Do nebe přijde, kdo zemře v Boží milosti a nemá co trpěti za hříchy.

Pán Ježíš o nebi: že dobrý a věrný služebník vejde v radost Pána svého (Mat. 25, 21.); že je tam jakoby večere veliká, při které Pán bude sám posluhovat (Luk. 12, 37.), a že blaženost nebeská bude trvati věčně. (Jan 16, 22. — Luk. 10, 42.) „Radujte se a plesajte, neboť vaše odplata je hojná v nebesích.“ (Mat. 5, 12.)

Apoštolé o nebi. Sv. Jan evangelista: „Ejhle, stánek Boží s lidmi a on, Bůh, přebývatí bude s nimi a setře všelikou slzu s očí jejich, a smrti už nebude, ani zármutku, ani bolesti, neboť první věci pominuly.“ (Zjev. 21, 3. 4.) — **Sv. Pavel:** „Oko nikdy neuzřelo, ani ucho nezaslechlo, ani mysl lidskou nenapadlo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují.“ (1. Kor. 2, 9.) Svatí tam vidí Boha „tváří v tvář“. (1. Kor. 13, 12.) — Proto říkáme, že jim v nebi svítí „světlo věčné“. *Čím kdo byl za živa světější, tím bude v nebi blaženější. Neboť „kdo hojně rozsévá, hojně také bude sklízeti“.* (2. Kor. 9, 6.)

78. Co blaží svaté v nebi?

Svaté v nebi blaží patření na Boha a pokoj věčný.

Pozdvihni se, duše, z prachu, zaleť k rajským končinám! „Ó, jak se těším, až zaslechnu lahodné slovo: vejdi v radost Pána svého! To mi zasvitne krásný, blažený den, jenž nebude mítí večera.“ Tak umíral svatý Augustin r. 430. „Uvidíme se opět,“ psal krátce před smrtí sv. Alois své matce, a skonával se slovy žalmu (121, 1.): „Zaradoval jsem se, když mi řečeno bylo: Půjďme do domu Božího.“ († 1591.) Mohu se tak těšiti já?

„ABYS MYSLI NAŠE K NEBESKÝM ŽADOSTEM
POZDVIHNOUTI RÁČIL, PROSÍME TĚ, USLYŠ NÁS!“

34. SOUDNÝ DEN.

Víra i věda nás učí, že všemu lidstvu nastane kdysi den poslední. Kdy to bude, ví jediný Bůh. V ten den bude Ježíš Kristus všechny lidi soudit. Sám předpověděl, co bude soudnému dni předcházet a co se v soudný den s námi stane.

79. Co máme věriti o soudném dni?

O soudném dni máme věriti, že Ježíš Kristus vzkřísí všechny mrtvé, přijde viditelně s nebe na zem a bude nás veřejně soudit.

„Věřím v těla vzkříšení.“ „Přichází hodina, kdy všichni, kteří jsou v hrobech, uslyší hlas Syna Božího, a půjdou ti, kteří dobře činili, na vzkříšení života, ti však, kteří zlé páchali, na vzkříšení soudu.“ (Jan 5, 28. 29.) Na vzkříšení se těšili už věřící ve Starém Zákoně. (2. Mach. 7, 11.) Že vzkříšení je možné, dokázal Kristus Pán zvláště tím, že sám sebe vzkřísil z mrtvých. — Tělo po vzkříšení bude nesmrtelné. Svatí je budou mítí podobno oslavenému tělu Páně. (Filip. 3, 21.) *Čím duše za živa světější, tím tělo vzkříšené krásnější. Zvláště oslaveno bude tělo posvěcené svatým přijímáním.*

„Odtud přijde soudit živých i mrtvých.“ Kristus Pán přijde s nebe *viditelně jako Bůh-člověk*: „Uvidíte Syna člověka přicházeti v oblaku nebeském.“ (Mat. 26, 64.) — „Ten Ježíš, který se vznesl od vás do nebe, zase přijde tak, jako jste ho viděli odcházeti.“ (Sk. ap. 1, 11.) — „Ejhle, Hospodin přijde, a všichni svatí (andělé) s ním.“ (Zach. 14, 5.) — Soud neboli rozsudek pronese Pán veřejně. Bude to tedy soud *veřejný aneb obecný*; také mu říkáme „soud poslední“.

Jak nám bude v soudný den. „Tehdy státi budou spravedliví s velikou důvěrou proti těm, kteří je kdysi sužovali; ti pak budou z duše skličeni hořekovati: To jsou ti, kteří nám byli kdysi na posměch a které tupiti bylo našim zvykem. My nemoudří měli jsme život jejich za nesmysl. Ejhle, kterak jsou připočteni k synům Božím a mezi svatými jest úděl jejich.“ (Moudr. 5, 1. 3—5.)

„Věřím v život věčný.“ Při smrti odchází na věčnost duše člověka, *po soudu posledním bude žiti věčně celý člověk s duší i s tělem. Život věčný je v nebi a v pekle.* Dvě cesty vedou na věčnost ke dvojí bráně. (Mat. 7, 13. 14.) *Ke které bráně směřuji já? Kde domov můj?*

**„NEBESKÉ JE DVORSTVO KRASNĚ,
BLAZE TOMU, KDO TAM DOJDE,
V ŽIVOT VĚČNÝ, OHEŇ JASNÝ
SVATĚHO DUCHA. KYRIE ELEISON!“**

ČÁST DRUHÁ. - HLEĎ SI MILOSTI BOŽÍ!

„Nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze Mne.“ (Jan 14, 6.) — „Dobrotivý je Hospodin těm, kteří doufají v něho.“ (Pláč 3, 25.)

35. MILOST BOŽÍ.

Co je milost Boží. Do nebe se dostane, jen kdo je svatý. *Svatým se státi nemůže nikdo vlastní silou.* Bůh nejvyšš dobrotivý a milosrdný je však ochoten nás pro nebe posvětit a nám do nebe pomáhat. Když Bůh někoho pro nebe posvětit, anebo mu osvícením a posilou do nebe pomáhá, je to *nezasloužené dobrodiní neboli milost Boží.*

Kristus nám ji zasloužil. Milost Boží dostali pro sebe a pro všechny své potomky první lidé. Prvotním hříchem však milosti Boží pozbyli. S nimi pozbyli milosti Boží také jejich potomci, tedy všichni lidé. Všem lidem zasloužil milost Boží znovu Ježíš Kristus svou smrtí na kříži.

Milosti Boží je potřeba k spasení. Člověk slabý nic nezmůže, když mu Pán Bůh nepomůže. Bez Boha ani přes práh noha. „V něm živi jsme a hýbáme se i trváme.“ (Sk. ap. 17, 28.) Tak ve věcech časných. — Pro věčné spasení nejsme dostateční ani v Pána Ježíše uvěřiti (1. Kor. 12, 3.), tím méně pak sami se hříchu zbavit a pro nebe se posvětit.

80. *Jak je milosti Boží potřeba k spasení?*

Milosti Boží je potřeba k spasení nevyhnutelně. Pán Ježíš řekl: „Nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze mne. Beze mne nic nemůžete činiti“ (pro nebe. Jan 14, 6. a 15, 5.)

Duch svatý ji rozdává. Milost Boží, od Krista Ježíše pro všechny lidi zasloužená, jest jako poklad nesmírné ceny. Z toho

pokladu rozdává neboli rozděluje milost Boží Duch svatý. (1. Kor. 12, 11.) Nám se milosti Boží od něho dostává zvláště, když přijímáme svátosti a když se modlíme. — *Milost Boží je dvoji: posvěcující a pomáhající.*

36. MILOST POMÁHAJÍCÍ.

Duch svatý pomáhá. Hříchem prvotním se rozum lidský zatemnil a vůle se naklonila k zlému. Duch svatý mě *osvěcuje a povzbuzuje* hlasem svědomí, napomenutím rodičů, slovem Božím, dobrou knihou, dobrým příkladem bližního, výstražnou příhodou. — Co mi při tom dobrého napadne a k čemu pocítím chuť, k tomu mi Duch svatý *dává sílu*. „Pracoval jsem, ale nikoli já, nýbrž milost Boží se mnou“, napsal sv. Pavel. (1. Kor. 15, 10.) A jindy zase: „Vše mohu skrze toho, jenž mě posiluje.“ (Filip. 4, 13.)

81. Kterak nám pomáhá milost pomáhající?

Milost pomáhající nám pomáhá tak, že nás osvěcuje, povzbuzuje a posiluje, abychom dobré konali a zlého se varovali.

Pomáhá každému. „Pojď za mnou!“ — uslyšel celník Levi, a z celníka se stal apoštol Matouš; totéž slovo, řečené k bohatému jinochovi, zůstalo bez účinku. (Mat. 9, 9. a 19, 21.) *Proč?* — Oběma lotrům nabízel milost Duch svatý, když na kříži umírali blízko Pána; jeden se obrátil, druhý zatvrzele zůstal ve hříchu. *Proč?* — Každému se dostává za živa na zemi pomáhající milosti tolik, *kolik potřebuje k spasení, ale každému milost Boží nepomůže.*

82. Komu jen pomůže milost pomáhající?

Milost pomáhající pomůže jen tomu, kdo ji ochotně přijímá a s ní věrně spolupůsobí.

Nadarmo pomáhá Duch svatý tomu, kdo jeho milosti odpírá. „Jerusaleme, Jerusaleme! Kolikrát jsem chtěl shromážditi tvé děti, jako shromažďuje slepice pod křídla kuřátka svoje. Ale tys nechtěl!“ (Mat. 23, 37.) „Stále se protivíte Duchu svatému,“ vytýkal zatvrzelým Židům jáhen Štěpán. (Sk. ap. 7, 51.) *Míti*

k spasitelnému napominání srdce zatvrzelé, je hřích proti Duchu svatému. — „Milostí Boží jsem to, co jsem, a milost jeho mi daná nebyla marna.“ (1. Kor. 15, 10.) „Bratři, napomínáme vás, abyste milosti Boží nepřijímali nadarmo.“ (2. Kor. 6, 1.)

„**Ejhle, stojím u dveří a tluku.**“ (Zjev. 3, 20.) Ochotně otevřeli Duchu svatému apoštolé: opustili všechno a šli za Pánem. (Luk. 5, 11.) Otevřel Zacheus a přijal Pána s radostí. (Luk. 19, 6.) Otevřel Šavel: „Co chceš, Pane, abych učinil?“ (Sk. ap. 9, 6.) — *Otvíráš Duchu svatému ty?* — „Dnes, uslyšíte-li hlas jeho, nezatvrzujte srdce svého.“ (Žalm 94, 8.) „**Poslechnu, co mi řekne Hospodin Bůh.**“ (Žalm 84, 9.)

ČINY NAŠE, PROSÍME PANE, VNUKNUTÍM SVÝM PŘEDCHAZEJ A POMOCÍ SVOU PROVAZEJ, ABY SE VŠECHNY NAŠE MODLITBY A PRÁCE TEBOU VŽDY POČÍNALLY, A TEBOU POČATY, DOKONÁNY BYLY.

37. MILOST POSVĚCUJÍCÍ.

Nejvzácnější dar Boží. Nedá se za živa pochopit a tím méně povědět, jak něco neskonale krásného a cenného je posvěcující milost neboli svatost. Kristus Pán o ní mluvil jen v podoběnství. Zejména ji přirovnával k pokladu skrytému, k perle drahocenné (Mat. 13, 44. 46.) a k rouchu svatebnímu. (Mat. 22, 12.) Hned na úsvitě života nabyli jsme tohoto daru Božího svatým křtem. Tehdy nás Bůh ponejprv posvětil a přijal nás křestním znovuzrozením za své děti milé. (Viz ot. 89.)

V milosti posvěcující má člověk duši od hříchu těžkého čistou a nádherně krásnou. Jako je slunce vidět v rosné krupě, tak se obrazí v duši svaté Bůh, zvláštním způsobem v ní přítomný. (Jan 14, 23.) — Dobrotivý Bůh miluje všechny lidi, ale jednorozeného Syna svého miluje zvláštní láskou a nejvíce. (Mat. 3, 17.) Podobně svatý člověk sluje a jest Božím přítelem, ba „miláčkem Božím“ (Jan 15, 15. a Řím. 1, 7.), je *Bohu zvláště milý*. — Host oděný rouchem svatebním směl se účastniti královské hostiny. (Mat. 22, 12.) Podobně člověk v posvěcující milosti má, jakožto svaté dítě Boží, *právo na nebeskou blaženost*. (1. Jan 3, 1.)

83. Kterak nás posvěcuje milost posvěcující?

Milost posvěcující nás posvěcuje tak, že nás očisťuje z hříchů a činí nás svatými, Bohu zvláště milými a k věčné blaženosti oprávněnými.

Živá ratolest. Duše v posvěcující milosti žije novým životem, podobá se živé ratolesti na vinném kmeni Páně a může nésti „o v o c e m n o h o“. (Jan 15, 5.) Ovocem jsou dobré skutky, záslužné pro nebe. Cokoli v posvěcující milosti vykonám dobrého jako by se mi zapisovalo do „k n í h y ž i v o t a“ (Filip. 4, 3.), jako by mně tím přibývalo „p o k l a d u v n e b i“ (Mat. 6, 20.), zasluhuji si nebeskou odměnu. *Svatý člověk je schopen konati skutky pro nebe záslužné.*

„Miláčkové, rostte v milosti!“ (2. Petr. 3, 17. 18.) *Posvěcující milosti přibývá každým skutkem dobrým.* Dobrým skutkem je mimo jiné zvláště slyšení pobožně mši sv. a přijímatí svátosti, jmenovitě svátost oltářní. Po k a ž d é m skutku dobrém je svatá duše krásnější, Bohu milejší, a má tedy právo na vyšší stupeň nebeské blaženosti. Proto, „kdo je svatý, posvěť se ještě!“ (Zjev. 22, 11.) — *Všedním hříchem se roucho svatosti jakoby poskvřňuje.*

84. Čím se pozbývá milosti posvěcující?

Milosti posvěcující se pozbývá těžkým hříchem.

„Marnotratný syn“ — člověk ve hříchu těžkém. *Utratil nebeskou krásu své duše, zahodil perlu drahocennou, zmařil roucho svatební.* — *Utratil lásku Boží; jemu zbývá jen milosrdenství a dobrota Otce nebeského, jenž „slunci svému velí vycházeti na dobré i na zlé“.* (Mat. 5, 45.) — *Utratil právo na věčnou blaženost; neboť pozbyl pokladu zásluh, podobá se suché ratolesti* (Jan 15, 4. 6.) *a je pro nebe jako mrtev. Kdyby tak umřel, byl by na věky ztracen, zatracen.* (Mat. 22, 15.) — „Věz a viz, jak zlé a hořké jest opustiti Hospodina, Boha svého!“ (Jer. 2, 19.)

BLAZE DUŠI, DOKUD TUŠÍ,
ŽE V NÍ LÁSKA BOŽÍ DLÍ,
V JASNÉM ZDROJI VÍRY SVOJÍ
DOKUD NEBE ZRCADLÍ!

38. SVÁTOSTI A SVÁTOSTINY.

Kristus ustanovil sedmero svátostí. Jsou to *svatá znamení, která člověku zjednávají milost pro sedm nejvyšších potřeb na cestě do života věčného.* Ty potřeby jsou: znovuzrození pro nebe, posila proti nepřítelům spasení, chléb života věčného, obnova svatosti po hříchu těžkém, svaté umírání, kněží jako vůdcové k nebi a rodiče jako řádní zástupci Boží pro děti.

85. *Jak se jmenuje sedmero svátostí?*

Sedmero svátostí se jmenuje: křest, biřmování, svátost oltářní, pokání, poslední pomazání, svěcení kněžstva a sňatek manželský.

Které svátosti jsem už přijal? — *Jenom jednou za celý život lze přijmouti křest, biřmování a svěcení kněžstva, protože tyto tři svátosti udělují duši na věky zvláštní hodnost neboli vtiskují nezrušitelné znamení.* — Jen z moci Krista Ježíše, nikoli z moci člověka, působí svátosti milost Boží. Ať uděluje svátost apoštol Petr nebo Pavel anebo Jidáš, **Kristus** uděluje. (Svatý Augustin.)

* * *

Svátostiny jsou posvátné úkony, jež ustanovila církev, aby jimi některé předměty zasvětila pro služby Boží, aneb aby věřícím vyprosila Boží požehnání. K svátostinám (zásvětným a výprosným) náleží též zažehnávání, jímžto se odvrací zhoubný vliv zlých duchů.

Co se světi. Pro služby Boží zejména: kostel, oltář, zvon, křestní voda, olej křtěnců, nemocných a křížmo, popel, mešní roucho, kalich, hřbitov. — Pro věřící zvláště kříž, posvátná socha, obraz, medaile, prsten, růženec, křída, hromnice, ratolesti Květné neděle, pokrmy a voda.

Při svěcení se modlí kněz, aby Bůh dopřál své milosti, ochrany a požehnání těm, kdož věci posvěcených budou zbožně užívat. Zejména je radno zbožně a zkroušeně se žehnati *svěcenou vodou* doma nebo v kostele, aby nás Bůh ochránil od nebezpečí duše i těla.

39. CO NÁLEŽÍ K SVATÉMU KŘTU.

Kristus poručil o křtu svatém: „Učte všechny národy a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. 28, 19.) — *Křest je svátost první; neboť nepokřtěný nemůže platně přijmouti žádné svátosti jiné.*

Za prvních dob církve křtívali se hlavně dospělí. Ke křtu se připravovali delší dobu, říkalo se jim *katechumeni*; přípravné učení slulo katechismus. Slavný křest dospělých býval hromadně ve svatvečer Zjevení Páně, na Bílou sobotu a v sobotu před Svatým Duchem. Na památku toho se světí podnes v ony dvě soboty *křestní voda*, chovaná ve křtitelně.

86. *Co musí činiti, kdo křtí?*

Kdo křtí, musí míti úmysl křtíti, na křtěnce liti vodu a při tom říkati: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Kdo může křtíti? Křtíti může katolický duchovní správce. V nevyhnutelné potřebě může křtíti každý člověk, a to i vodou nesvěcenou; vykoná však jen hlavní obřad (viz ot. 86.); ostatní svaté obřady se, možno-li, doplní potom v kostele.

Svaté obřady křestní. Při svatém křtu dostává křtěnec: 1. *jméno světce* na znamení, že má v nebi vzor a ochránce pro život; — 2. *svěcenou „sůl moudrosti“* na znamení, že mu pravda Kristova má vždy chutnati; — 3. *pomazání sv. olejem* na znamení, že je zasvěcen službě Boží; — 4. *bílé roucho* na znamení, že ho Duch svatý oděl rouchem posvěcující milosti; — 5. *rozžatou svíci* na znamení, že mu v srdci má neustále hořeti světlo svaté víry, naděje a lásky. — Nový člen církve se po křtu запиše do *křestní matriky*.

87. *K čemu jsou kmotrové pokřtěným?*

Kmotrové jsou pokřtěným k tomu, aby jim pomáhali plniti křestní slib.

Kmotr anebo kmotra — skládá křestní slib za novorozené dítě a je spolu s rodiči jakoby *duchovním otcem anebo matkou pokřtěného*. Proto s ním nemůže vstoupiti v manželství. **Kmotři**

jsou spolupovinni pečovati o katolickou výchovu dítěte, zvláště když by osiřelo, nebo rodiče o tu výchovu nedbali. Proto směji býti *kmotry jen řádní křesťané katoličtí, a to věkem dospělejší*. Rodičové sami svému dítěti za kmotry býti nemohou.

88. Co jsme slíbili při svatém křtu?

Při svatém křtu jsme slíbili, že se odříkáme ďábla, že zůstaneme věrní víře katolické a že podle té víry budeme žítí do smrti.

Křestní slib obnovuje hodný katolik častěji, zvláště v den svých narozenin a jmenin, při sv. biřmování a po sv. přijímání. — A nezapomíná, co mu po sv. křtu bylo řečeno: *Přijmi roucho bělostné a hleď si je uchovati bez poskvrny, abys mohl v něm vstoupiti před soudný trůn Pána našeho Ježíše Krista.*

BOŽE MŮJ, DĚKUJI TI SRDEČNĚ, ŽE SE MI DOSTALO SVATÉHO KŘTU. ODRÍKÁM SE ZNOVA ZLÉHO DUCHA I VŠECH SKUTKŮ JEHO I VEŠKERÉ NÁDHERY JEHO. VĚŘÍM V BOHA, OTCE VŠE-MOHOUCÍHO, STVOŘITELE NEBE I ZEMĚ. VĚŘÍM I V JEZU KRISTA, SYNA JEHO JEDINÉHO, PÁNA NAŠEHO. VĚŘÍM V DUCHA SVATÉHO. VĚŘÍM VŠECHNO, ČEMU UČÍ SVATÁ CÍRKEV KATOLICKÁ. V TĚTO VÍŘE CHCI ŽÍTI I ZEMŘÍTI. TROJJEDINÝ BOŽE, TOBĚ ŽIJÍ, TOBĚ UMÍRÁM, TVŮJ JSEM ŽIV I MRTEV. AMEN.

40. KŘEST — NEJPOTŘEBNĚJŠÍ SVÁTOST.

89. Co působí svatý křest?

Svatý křest působí toto: 1. odpouští dědičný hřích; — 2. uděluje milost posvěcující; — 3. činí pokřtěného dítkem Božím a členem církve katolické.

Bohu díky! „Pohleďte, jakou lásku nám Otec prokázal, totiž abychom dětmi Božími sluli; a my jsme jimi.“ (1. Jan 3, 1.) Proto sluje křest „svátost znovuzrození“, „koupel znovuzrození“. (1. Petr. 1, 3. — Tit. 3, 5.) — Kristus jest jakoby „vinný kmen“ (Jan 15, 5.) Svatým křtem byli jsme **pokřtěni**, Kristu jako ratolesti přivtěleni (Řím. 6, 5.) a tím zároveň i **přičleněni k církvi Páně. Členem církve katolické stává se každý, kdo je platně pokřtěn od kohokoliv.**

Svatým křtem se vtiskuje pokřtěnému *nezrušitelné znamení*; proto smí člověk jen jednou býti pokřtěn. Dospělému se odpouštějí svatým křtem mimo hřích dědičný také všechny hříchy osobní; musí jich ovšem upřímně litovati. *S hříchy se zároveň odpouštějí všechny tresty Boží.*

90. *Proč je křest nejpotřebnější svátost?*

Křest je nejpotřebnější svátost, protože Kristus Pán řekl: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vejíti do království Božího.“ (Jan 3, 5.)

Beze křtu nelze do nebe ani maličkému dítěti. Církev svatá si přeje snažně, aby dítě bylo pokřtěno *co nejdříve po narození*. **P r o č ?** — Bylo by velikým hříchem pokřtění dítěte znemožnit anebo zanedbat. Děti nepokřtěné se pohřbívají bez církevního doprovodu v zemi neposvěcené.

Křest žádosti. Dospělému, jenž nemůže přijmouti křtu svátostného, stačí pro nebe *křest žádosti*, když totiž dokonale lituje hříchů a touží účinně po spasení. — *Křtem krve* bývá posvěcen pro nebe nepokřtěný, jenž pro Krista vytrpí smrt mučednickou.

Úvod. S pokřtěným dítkem přichází matka do kostela, aby poděkovala za Boží pomoc při jeho narození, aby je zasvětila službě Boží a vyprosila si Boží požehnání ke zdárné výchově. Kněz ji uvádí k oltáři a poroučí matku s dítětem Boží ochraně a přimluvě Panny Marie.

41. SVÁTOST BÍŘMOVÁNÍ.

Ustanovil Kristus Pán. Z Písma svatého víme o svatém bířmování, že se apoštolé nad pokřtěnými modlili a vzkládali na ně ruce, oni pak přijímali Ducha svatého. (Sk. ap. 8, 15. 17. a 19, 6.) Moc k tomu měli apoštolé od Krista Ježíše. Od apoštolů přešla ta moc na biskupy a p o š t o l s k y svěcené.

91. *Kterak uděluje biskup svaté přijímání?*

Biskup uděluje svaté bířmování takto: klade svou pravici na hlavu bířmovance, maže ho na čele křížmem a říká při tom: „Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křížmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Obřady sv. biřmování. *Vzkládání ruky* znamená, že na biřmovance sestupuje Duch svatý a přijímá ho za bojovníka Páně. — *Křížmo* jest olej olivový s balzámem; biskup je slavně světívá na Zelený čtvrtek. — *Mazání křížmem* znamená, že Duch svatý dává biřmovanci posilu proti nepřátelům spasení. — *Kříž na čele* znamená: s čelem posvěceným vyznávej bez bázně a bez ostychu slovy i skutky víru v Krista ukřižovaného. — *Nové jméno světce* ke jménu křestnímu znamená, že biřmovanec má v nebi nový vzor a nového ochránce.

92. Co působí svaté biřmování?

Svaté biřmování působí zvláštní milost, abychom víru statečně vyznávali a proti nepřátelům spasení zmužile bojovali.

Při sv. biřmování se rozmnožuje v duši biřmovance *sedmero darů Ducha svatého*: dar moudrosti, rozumu, rady, síly, umění, pobožnosti a bázně Boží. Těmito dary nabýváme schopnosti, abychom se ochotně dali vésti Duchem svatým. — *Nepřátelé spasení* jsou: tělo (zlé náklonnosti), svět (lidé zlí) a ďábel s ostatními zloduchy. — Biřmováním se vtiskuje duši *nezrušitelné znamení*; proto se smí sv. biřmování přijmouti toliko jednou. Není ho sice nezbytně potřeba k spasení, ale z netečnosti je zanedbat, anebo jím opovrhnout, bylo by hříchem.

42. PŘÍPRAVA K SV. BIŘMOVÁNÍ.

93. Čeho je třeba k hodnému přijetí sv. biřmování?

K hodnému přijetí svatého biřmování je třeba: 1. aby biřmovanec o víře a zvlášť o biřmování byl poučen; — 2. aby byl v posvěcující milosti; — 3. aby se připravil modlitbou.

K řádné přípravě náleží: Poučení. Nastávající bojovník Páně má rozšířiti a prohloubiti své náboženské vědomosti. Nevědomost, matka hříchu. „Slyšte poučení, a budete moudří.“ (Přisl. 8, 33.) — **Modlitba.** Před sesláním Ducha svatého se scházeli učedníci Páně po devět dní k společným modlitbám s Rodičkou Boží Pannou Marií. (Sk. ap. 1, 14.) Čím více modlitby, tím hojněji milosti Boží. — **Milost posvěcující.** Před sv. biřmováním jdou biřmovanci k sv. zpovědi a ke stolu Páně. Přijmouti sv. biř-

mování v těžkém hříchu bylo by svatokrádeží. — *Den svatého biřmování* má se strávití svatě. „Nezarmucujte Ducha Božího, jímž jste byli poznamenáni!“ (Efes. 4, 30.)

94. *K čemu jsou kmotrové biřmovancům?*

Kmotrové jsou biřmovancům k tomu, aby jim pomáhali bojovati proti nepřátelům spasení.

Kmotr anebo kmotra klade biřmovanci při svatém biřmování svou pravici na pravé rameno. **C o t o z n a m e n á ?** — Kmotrem při sv. biřmování smí býti *jen řádný katolík, věkem dospělejší, sám už biřmovaný a stejného pohlaví s biřmovancem*. Nemá to býti kmotr křestní, ani žádný z rodičů biřmovancových. Než i bez kmotra možno přijmouti svaté biřmování.

Pod praporem Páně. „Stůjte pevně u víře, zmužile si počínejte a buďte silni!“ (1. Kor. 16, 13.) Sv. Pavel bojoval až do konce „dobrý boj“ a dostal „korunu spravedlnosti“. (2. Tim. 4, 7. 8.) Podobně bojovali za živa všichni svatí; nyní stojí v nebi „před trůnem Beránkovým a mají v rukou palmy“ (odznak vítězství. Zjev. 7, 9.). „Bůh nám nedal ducha bojácnosti, nýbrž ducha moci a lásky — nestyď se tedy za svědectví o Pánu našem!“ (2. Tim. 1, 7. 8.) Pracuj, snášej a bojuj „jako dobrý bojovník Krista Ježíše!“ (2. Tim. 2, 3.) K praporu Páně věrně a stále!

43. PÁN JEŽÍŠ USTANOVIL SVÁTOST OLTÁŘNÍ.

Svátost oltářní *přislíbil* Pán Ježíš po zázračném nasycení lidu; bylo to před svátky velikonočními, rok před jeho umučením. (Jan 6, 22—60.) Při poslední večeři velikonoční svátost oltářní *ustanovil*.

95. *Kterak ustanovil Pán Ježíš svátost oltářní?*

Svátost oltářní ustanovil Pán Ježíš takto: Vzal chléb a požehnal jej, a lámal i podával svým učedníkům, řka: „Vezměte a jezte, toto jest tělo mé, které se za vás vydává.“ Podobně vzal i kalich s vínem, požehnal jej a podal svým učedníkům, řka: „Vezměte a pijte, toto jest krev má, která se za vás vylévá. To číňte na mou památku!“

První proměňování. Slovy „toto jest tělo mé“ proměnil Pán Ježíš chléb ve své tělo; a slovy „toto jest krev má“ proměnil víno ve svou krev, ale tak, že způsoby chleba a vína zůstaly nezměněny. — Způsobami chleba a vína rozumíme podobu a barvu, chuť a vůni chleba a vína.

„To čiňte na mou památku!“ Těmi slovy dal Ježíš Kristus apoštolům moc, proměňovati chléb a víno v jeho tělo a krev. Ta moc proměňovati přešla od apoštolů na biskupy a kněze a po štol s k y svěcené. Biskup anebo kněz proměňuje chléb a víno v tělo a krev Páně *ve mši svaté při proměňování*. — Ustanovení svátosti oltářní si připomínáme vděčně na Zelený čtvrtek a slavnostně na Boží tělo.

96. Co je svátost oltářní?

Svátost oltářní jest tělo a krev Ježíše Krista pod způsoby chleba a vína.

Významné názvy. Říkáme: svátost „oltářní“, protože tato svátost se na oltáři koná a na něm ve svatostánku se ukládá. — Říkáme: „nejsvětější“ svátost, protože je v ní přítomen sám Ježíš Kristus, Bůh nejvyšší svatý. — Jinak říkáme svátosti oltářní: svatá hostie, Boží tělo, chléb nebeský, EUCHARISTIE (vzácný dar děkovný).

„Nám se zanechal.“ Pán Ježíš ustanovil svátost oltářní: 1. aby se ve mši svaté každodenně za nás obětoval; — 2. aby ve svatém přijímání byl pokrmem duše naší; — 3. aby s námi ustavičně dlel nejenom jako Bůh, nýbrž i jako člověk.

44. POJĎTE, KLAŇME SE JEMU!

Od svého vzkříšení má Kristus Pán tělo oslavené; (viz pod ot. 44.) může býti tedy současně na mnoha místech. S takovým tělem oslaveným je přítomen ve svátosti oltářní.

97. Kterak je Kristus ve svátosti oltářní přítomen?

Kristus je ve svátosti oltářní takto přítomen: 1. pod způsobou chleba je přítomno jeho živé tělo, tedy i krev a duše jeho; —

2. pod způsobou vína je přítomna jeho živá krev, tedy i tělo a duše jeho; — 3. pod každou způsobou, a to i v nejmenší části každé způsoby, je přítomen celý jako Bůh i jako člověk.

Důležité poučky. Kdo přijímá svatou hostii, přijímá nejen tělo, nýbrž i krev Pána Ježíše. — Kdo přijímá částku svaté hostie, přijímá celého Ježíše Krista. „Způsob se jenom láme, ale svátost celou máme.“ — Kristus Pán zůstává přítomen ve svátosti oltářní, pokud způsoby chleba nebo vína trvají. — Nepochopuji, ale věřím. „*Tajemství víry*“.

98. *Jaká úcta náleží Kristu Pánu ve svátosti oltářní?*

Kristu Pánu ve svátosti oltářní náleží úcta nejvyšší, totiž klaněti se mu jako Bohu.

„**Pán můj a Bůh můj!**“ (Jan 20, 28.) Svátost oltářní pod způsobou chleba se ukládá ve *svatostánku*. Jsou tam pro ni posvěcené nádoby: *monstrance a ciborium*. Před svatostánkem hoří ve dne v noci „*věčné světlo*“ Kristu Pánu na počest.

Pojďte, klaňme se jemu! Zvláště se máme klaněti svátostnému Kristu, když se svátost oltářní ve mši svaté pozdvihuje, když je vystavena v Božím hrobě, když jde kněz „s Pánem Bohem“, při průvodě Božího těla, při svátostném požehnání a při sv. přijímání. K poctě svátosti oltářní bývají hodiny adorační a sjezdy eucharistické. „Pojďte, klaňme se, klekněme před Pánem!“ (Žalm 94, 6.)

**KLANÍM SE TI VROUCNĚ, SKRYTÝ BOŽE NAŠ,
JENŽ TU VE SVÁTOSTI SEBE UKRÝVAŠ.
ZRAK I HMAT I CHUŤ TŮ KLAME MYSL MOU,
JENOM SLUCHU SVĚMU VĚŘÍM S JISTOTOU.
NA KŘÍŽI JSI TAJIL POUZE BOŽSTVÍ SVĚ,
ZDE VŠAK TAKÉ SKRYTO ČLOVĚČENSTVÍ TVĚ.
RAN TVÝCH JAKO TOMÁŠ VIDĚT NEŽADÁM,
ŽE JSI PÁN A BŮH MŮJ, VROUCNĚ VYZNAVÁM.
ABYCH V TEBE VĚŘIL, TO MI RAČIŽ DÁT,
UČ MĚ V TEBE DOUFAT, TEBE MILOVAT. AMEN.**

45. NAŠ KOSTEL — DŮM BOŽÍ.

Našemu kostelu říkáme „*dům Boží*“, protože v něm od posvěcení jeho sídlí Kristus, Syn Boží, ve svátosti oltární. „Domem Božím stal se chrám, Ježíš s nebe sestoupil.“ Co dobrého ti zde prokázal? Co prokazuje? Co míní prokázati? *V z p o m í n e j a p o č í t e j!* „Čím se odplatím Hospodinu za všechno, co mi prokázal?“ (Žalm 115, 12.) Pán odpovídá:

Přicházej ochotně! „Mistr je zde a volá tě.“ (Jan 11, 28.) „Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím.“ (Mat. 11, 28.) „Zaradoval jsem se, když mi bylo řečeno: Půjďme do domu Božího.“ (Žalm 121, 1.) *Hodný věřící přichází do kostela jak může, aspoň na chvíli, i když není povinen — na povinné pak služby Boží po každé a včas. Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí a druhé vyrušuje z pobožnosti.*

Chovej se uctivě! „Svaté je místo, na kterém stojíš.“ (2. Mojž. 3, 5.) „Hospodin je na tomto místě, a já jsem nevěděl.“ (1. Mojž. 28, 16.) „Hospodin je ve svatém chrámu svém, ať mlčí před ním všechna země!“ (Hab. 2, 20.) Je pěkným zvykem pozdraviti Pána Ježíše i cestou mimo kostel. Kolem kostela má býti posvátný klid. „Mějte v úctě mou svatyni!“ (3. Mojž. 19, 30.)

Když přijdu do kostela, požehnám se u kropenky svěcenou vodou. Před svatostánkem pokleknou na pravé koleno. Na svém místě se pomodlím: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ — Než odejdu z kostela, rozloučím se s Pánem: „Ježíši, tobě žiji. Ježíši, tobě umírám. Ježíši, tvůj jsem živ i mrtev. Amen.“

Vděčně pamatuj! Ve Starém Zákoně bylo nařízeno, že každý dospělý muž má odváděti ročně na potřeby svatyně stříbrný peníz. *Bůh slíbil, že mu ten peníz bude každého dárce připomínat a pro duši jeho svolávat Boží milosrdenství.* (2. Mojž. 30, 12—16.) I Pán Ježíš platil tu daň chrámovou (Mat. 17, 26.) a pochwálil dar chudobné vdovy. (Marek 12, 44.)

Na potřeby kostelní se sbírá v den sváteční při službách Božích. Mimo to věnují hodní věřící květiny a svíce na oltář, roucho a kalich pro mši svatou; ochotně přispívají na nové zvony, na stavbu neb obnovu kostela; zakládají zbožné nadace. Rádi by, aby jména jejich byla zapsána v nebesích. (Luk. 10, 20.)

Chceš, aby Bůh byl k tobě štědrý? Nebuď k Bohu lakomý! Jak ty k Bohu, tak Bůh k tobě.

46. OBĚŤ NOVÉHO ZÁKONA.

Oběti Starého Zákona. Věřící od počátku ctili Boha nejen soukromě, nýbrž i společně modlitbou a oběťmi. Na rozkaz Boží bylo podrobně určeno, co a kterak má obětovati lid izraelský. Obětovaly se dary rostlinné a živočišné. Byly to tedy oběti Bohu nedosti přiměřené, *nedokonalé*. A Bůh přece i na takové oběti hleděl se zalíbením (1. Mojž. 4, 4.), hlavně proto, že v nich viděl předobraz oběti Nového Zákona. Takovým předobrazem byly zvláště obětní dary Melchisedechovy (1. Mojž. 14, 18.), každodenní oběť beránků v chrámě a beránek velikonoční.

Novou oběť předpověděl Bůh ústy proroka: „*Nemám zalíbení ve vás a nepřijmu oběti z ruky vaší. Neboť od východu slunce až na západ bude se jménu mému na každém místě podávati (nekrvavá) oběť čistá.*“ (Malachiáš 1, 10. 11.)

99. Která jest oběť Nového Zákona?

Oběť Nového Zákona jest Ježíš Kristus, Beránek Boží, jenž se za nás svou smrtí na kříži obětoval a v každé mši svaté tu oběť na oltáři obnovuje.

Kristus — Beránek Boží. Proč se tak říká Kristu Ježíši? (Ot. 42.) Na kříži se obětoval způsobem krvavým, na oltáři se obětuje způsobem nekrvavým, totiž tak, že znova netrpí a neumírá; na kříži se obětoval sám, na oltáři se obětuje s pomocí kněze, totiž tak, že kněz chléb a víno proměňuje, Beránka pak Božího spoluobětuje.

První mši svatou slavil Pán Ježíš při poslední večeři. Proměnil chléb ve své tělo slovy: „*Toto jest tělo mé, které se za vás vydává*“ (v oběť). Víno proměnil ve svou krev slovy: „*Toto jest krev má, která se za vás vylévá*“ (v oběť). Tak se Otci nebeskému pod způsoby chleba a vína po prvé sám obětoval nekrvavým způsobem. A tak se chtěl obětovat ustavičně až do skonání světa. Na to ustanovil oběť mešní.

. 100. *Kterými slovy ustanovil Kristus mši svatou?*

Kristus ustanovil mši svatou slovy: „To čiňte na mou památku!“
(Luk. 22, 19.)

„To čiňte na mou památku!“ Těmi slovy Páně dostali apoštolé moc sloužiti mši svatou. Apoštolé mši svatou skutečně sloužili. „Máme oltář, s něhož jísti nemají moci ti, kteří slouží stánku.“ (Žid. 13, 10.) Tehda se říkalo mši svaté „*lámání chleba*“ nebo „*večeře Páně*“. (Sk. ap. 2, 42. a 1. Kor. 11, 20.) Od apoštolů přešla moc sloužiti mši svatou na biskupy a kněze a po š t o l s k y svěcené. „Denně se obětuje nejdražší tělo a krev Krista Ježíše na stole tajemném.“ (Svatý Hippolyt † asi 235.)

Prvním oltářem Nového Zákona byl stůl, u něhož Pán Ježíš první oběť mešní konal a ustanovil. V katakombách se sloužila mše svatá nad hroby svatých mučedníků. Na památku toho jsou v každém oltáři katolickém ostatky svatých. Oltář jest posvěcen a křížem ozdoben, protože se na něm obnovuje svatá oběť kříže. Rozžaté svíce znamenají, že se na oltáři obětuje Kristus, „světlo světa“. (Jan 8, 12.)

Mešní roucho bývá rozličné barvy. Barva *bílá* znamená radost a nevinnost (ve svátky Páně, Panny Marie, andělů a svatých nemučedníků). — Barva *červená* značí oheň a krev (o slavnosti svatodušní a ve svátky mučedníků). — Barva *zelená* značí naději v život věčný (v neděle po Zjevení Páně a po Svatém Duchu). — Barva *fialová* značí pokoru a kajícnost (v adventě, postě a prosebné dny). — Barva *černá* značí zármutek (na Veliký pátek a při mši svaté zádušní).

Obřadní řeč mešní je téměř u všech národů katolických většinou latinská; latina je jazyk mrtvý a zároveň světový. Při mši svaté utužuje se tím jednota svaté církve obecné, katolik se může kdekoli na světě při mši svaté cítiti jako doma, a v krajinách jazykově smíšených se tím předchází sporům. — Ostatně se může každý z modlitební knihy v řeči mateřské mši svatou s knězem modlit a některým aspoň výrazům latinským se snadno přiučit.

47. UŽITKY MŠE SVATÉ.

Při mši svaté se obětuje sám Ježíš Kristus, Syn Otci nebeskému milý. (Mat. 3, 17.) Milený Syn Boží vzdává tím obětováním Bohu nejvyšší úctu a díky, sám osobně Boha usmíruje a prosí. Proto je mše svatá *dokonalá oběť oslavná, děkonná, smírná a prosebná.*

101. *Čeho nabýváme obětí mešní?*

Obětí mešní nabýváme milosti k životu bohumilému, odpuštění časných trestů a pomoci Boží v časných potřebách.

Milosti k životu bohumilému: osvícení, povzbuzení, posilnění. Zvláště milosti k polepšení se dostává spíše nebo později tomu, kdo bývá zbožně přítomen na mši svaté, byť ho tížil smrtelný hřích. Duch svatý působí na jeho srdce podobně, jako když slunce taví led.

Časné tresty Boží se odpouštějí méně anebo více tomu, kdo je na mši svaté zbožně přítomen v posvěcující milosti. *I duším v očistci lze vyprositi to odpuštění.* Proto si toužebně přála sv. Monika před skonáním: „abyste na mne pamatovali při oltáři Páně“.

Pomoc Boží v potřebách. Představ si při svaté mešní oběti nebe otevřeno, jako bylo při vidění Jakubově. (1. Mojž. 28, 12.) *Modlitba je při mši svaté účinnější,* protože se modlí s námi svou obětí Kristus Pán. Proto chodíme na mši svatou před důležitým počinem, abychom si spíše vyprosili požehnání Boží. „Amen pravím vám: začkoli prositi budete Otce mého ve jménu mém, dá vám.“ (Jan 16, 23.)

Užitky obecné. Na užitecích každé oběti mešní mají částečný podíl všichni lidé na světě, zejména všichni katoličtí křesťané, a všechny duše v očistci. „Za všechny zemřel Kristus“ (2. Kor. 5, 15.), za všechny se obětuje znova. „Věřím v obcování svatých.“ (Viz ot. 67.)

102. *Komu se dostává zvláštních užiteků mše svaté?*

Zvláštních užiteků mše svaté se dostává: 1. knězi, který ji hodně a zbožně obětuje; — 2. těm, za které ji kněz obětuje výslovně; — 3. všem, kdo jsou jí pobožně přítomni.

Jen Bohu se obětuje mše svatá. Může se obětovati za živé, abychom pro ně a pro sebe vyprosili různé milosti Boží; za mrtvé katolické křesťany, abychom pro jejich duše v očistci vyprosili úlevu a vysvobození; ke cti svatých, abychom jim poděkovali anebo si vyprosili přímluvu jejich u Boha.

„Poklad v poli.“ (Mat. 13, 44.) Církev prikazuje: „V neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti.“ V tyto dny obětuje duchovní správce mši svatou za své farníky. Horlivý věřící pospíchá na mši svatou i ve všední den, zejména v adventě, v postě, v pátek a ve své dny památné. Značný podíl na užitku mše svaté může míti *hodný ministrant*.

„PŘISTUPUJME S DŮVĚROU K TRŮNU MILOSTI,
ABYCHOM DOŠLI MILOSRDENSTVÍ.“ (Žid. 4, 16.)

48. ČÁSTI MŠE SVATÉ.

1. Stupňová modlitba. Před stupni oltáře říká kněz střídavě s ministrantem úryvek žalmu: „Přistoupím k oltáři Božimu“ (42, 4.), načež, hluboce skloněn, vzbuzuje lítost nad hříchy modlitbou: *Konfiteor* = vyznávám se Bohu všemohoucímu.

2. Oremus = modleme se! Kněz vystoupí k oltáři a modlí se tam na levé straně *Introitus* = úvod mešní, uprostřed oltáře pak *Kyrie eleison* = „Pane, smiluj se nad námi“ k Bohu trojjedinému, potom *Gloria in excelsis deo* = „Sláva na výsostech Bohu“, a konečně na levé straně oltáře *modlitby* za všeobecné potřeby církve. Lid odpovídá: Amen = staň se!

3. Epištola = list, dopis. Rovněž na levé straně oltáře čte kněz úryvek, někdy z Písma Starého Zákona, nejčastěji však z listů apoštolských. Za přečtené slovo Boží děkuje lid na konci: *Deo gracias* = Bohu díky! Potom říká kněz *Graduale* = zpěv stupňový před evangeliem.

* * *

4. EVANGELIUM = radostná zvěst o tom, jak božský Spasitel žil, trpěl a byl oslaven. Sepsali to *svatí evangelisté Matouš, Marek, Lukáš a Jan apoštol*. Z úcty k slovu Božimu čte kněz úryvek evangelia na pravé straně oltáře a přečtený úryvek políbí.

Při slavné mši svaté se drží mešní kniha mezi dvěma světly a okurkuje se kadidlem. Lid přijímá evangelium vděčně slovy: „Chvála tobě, Kriste!“ Po evangeliu se modlí kněz *Kredo in unum Deum* = věřím v jednoho Boha.

5. OBĚTOVÁNÍ. Kněz snímá s kalicha roušku, vezme chléb na zlaté misce, nadzdvihne, jako by jej Bohu podával, a modlí se nad ním. Potom nalívá do kalicha víno, nadzdvihuje kalich, jako by jej Bohu podával, a modlí se i nad ním. — Mešní chléb je nekvašený z mouky pšeničné a jmenuje se *hostie neboli chléb obětní*; ale teprve při proměňování se z něho stane *s v a t ý* dar obětní, *s v a t á* hostie. — Za starých dob přicházeli věřící k oltáři a skládali do rukou knězových obětní dary. Odtud pochází jméno „obětování“ a obřad „*Lavabo*“: kněz umývá si ruce.

6. Sanktus = svatý. Předmluvou k nejsvětější části mešní je velebný chvalozpěv (*preface*), k němuž vybízí kněz přítomné slovy: *Sursum korda* = vzhůru srdce! Chvalozpěv se končí slovy: „*Svatý, svatý, svatý je Pán Bůh zástupů, plná jsou nebesa i země velebnosti a slávy jeho. Požehnán buď, jenž přichází ve jménu Páně.*“ (Iz. 6, 3, a Mat. 21, 9.) Ministrant zvoní. — Potom se kněz modlí potichu za celou církev a zvláště za přítomné; jmenovitě vzpomíná těch živých, kteří se doporučili v jeho modlitby: „*Memento, Domine* = rozpomeň se, Pane!“ *Vzpomínka na živé.*

7. PROMĚŇOVÁNÍ. V kostele jest úplné ticho. Kněz říká nad chlebem a vínem slova Páně z poslední večeře, proměňuje obojí v tělo a krev Páně a klaní se svátostnému Kristu. Potom pozdvihuje svatou hostii a kalich, aby se věřící na ně podívali, svou víru oživili a Kristu Pánu se klaněli. „*Pozdvihování.*“

8. Vzpomínka na zesnulé. Po pozdvihování se modlí kněz potichu, aby Bůh svaté dary obětní přijal milostivě k spasení lidu svého. Zvláště se modlí za věřící v Pánu zesnulé, jmenovitě za ty, kdož jsou poručeni v jeho modlitby. „*Memento, Domine* = rozpomeň se, Pane!“

9. Pater noster = Otče náš. Kněz se chystá k svatému přijímání a začíná poslední přípravu k němu modlitbou Páně, pokračuje trojí prosbou: *Agnus Dei* = „Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa...“, a končí: „*Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou...*“ Ministrant při těch slovech zvoní.

10. **PŘIJÍMÁNÍ.** Kněz přijímá svátost oltářní pod obojí způsobou. Potom podává pod způsobou chleba těm, kdož přistupují ke stolu Páně.

11. **Oremus = modleme se!** Na levé straně oltáře děkuje kněz Bohu jménem svým a jménem věřících za milosti svatého přijímání a poroučí všechny v Boží ochranu. Věřící odpovídají: Amen = staň se!

* * *

12. **Závěrek.** Kněz ohlašuje zprostřed oltáře konec mešních obřadů slovy: *Ite, missa est* = „jděte, mše jest“ u konce. Potom dává věřícím *požehnání*: „Požehnej vás všemohoucí Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Amen.“ A čte konečně na pravé straně oltáře *poslední evangelium*. Bývá to obyčejně úvod evangelia sv. Jana: „Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha... a Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“

103. *Které jsou hlavní části mše svaté?*

Hlavní části mše svaté jsou: obětování, proměňování a přijímání.

49. PŘI MŠI SVATÉ POBOŽNĚ!

PŘI STUPŇOVÉ MODLITBĚ máme vzbudit lítost nad hříchy a osobní úmysl, na který chceme mši svatou slyšeti: na příklad: „Ke cti a chvále Boží.“ - „Ke cti Marie Panny.“ - „Na poděkování za...“ - „Za pokání...“ - „Za zesnulého J. J.“ - „Chci sobě vyprositi...“

104. *Co máme činiti při evangeliu?*

Při evangeliu máme povstati a svatým křížem se požehnati na znamení, že chceme učení evangelia poznávati, vyznávati a zachovávat.

Znamení kříže se dělává při evangeliu na čele, na ústech a na prsou: „Ve jménu Otce † i Syna † i Ducha † svatého. Amen.“ Ve středověku stáli při evangeliu rytíři s tasenými meči. Co to znamenalo?

105. *Co máme činiti při obětování?*

Při obětování máme s knězem obětovati Bohu mešní dary a zároveň sami sebe.

Obětuj Pánu Bohu mešní dary! Chléb a víno chystá kněz, aby obojího při proměňování byla svátost oltářní. Vzácné dary těla krve Páně obětuj Otci nebeskému. *N a k t e r ý ú m y s l ?* — Obětuj sám sebe: co máš pracovati, co budeš trpěti, co chceš odpustiti, co si chceš odepříti, co míníš darovati, co ti zvlášť obtížno při službě Boží.

MODLITBA K OBĚTOVÁNÍ. Otče nebeský! Přijmi od svých dětí svaté dary, které ti tu s knězem přinášíme. Také obětujeme ti sami sebe. Tobě chceme sloužit bez ustání, ty nám k tomu dej své požehnání!

106. *Co máme činiti při pozdvihování?*

Při pozdvihování máme na svatou hostii a na zdvižený kalich s vírou pohleděti a Kristu Pánu se klaněti.

MODLITBA K POZDVIHOVÁNÍ 1. Pán můj a Bůh můj! Pozdraveno budiž svaté tělo Ježíše Krista, které za mne na kříži obětováno bylo. V nejhlubší pokoře klaním se tobě. Ježíši, tobě žiji. Ježíši, tobě umírám. Ježíši, tvůj jsem živ i mrtev. Amen. — 2. Pán můj a Bůh můj! Pozdravena budiž svatá krev Ježíše Krista, která za mne na kříži vylita byla. V nejhlubší pokoře klaním se tobě. Ježíši, smiluj se nade mnou. Ježíši, slituj se nade mnou. Ježíši, odpusť mi hříchy mé. Amen.

107. *Co máme činiti při mešním přijímání?*

Při mešním přijímání máme přijímati skutečně aneb aspoň duchovně.

Duchovně přijímá, kdo si toužebně přeje: Pane Ježíši, přijď ke mně! — Ovšem upřímná touha se nespokojí na dlouho s pouhým přáním, nýbrž hledí co nejspíše přistoupiti ke stolu Páně také skutečně.

MODLITBA K PŘIJÍMÁNÍ. Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má. Ježíši, v tebe věřím. Ježíši, v tebe doufám. Ježíši, tebe nade všecko miluji. Otvírám ti srdce své. Přijď ke mně, Pane Ježíši, a posvěť mě. Přijď ke mně, Pane Ježíši, a posilni mě. Přijď ke mně, Pane Ježíši, a živ mě k životu věčnému. Amen.

50. PÁN MĚ VOLÁ K SVÉMU STOLU.

108. Co působí svaté přijímání?

Svaté přijímání působí toto: 1. posvěcuje nás, abychom byli světější; — 2. posiluje nás, abychom ochotně sloužili Bohu; — 3. živí nás, abychom duši i tělo zachovali k životu věčnému.

„**Pojďte ke mně všichni!**“ (Mat. 11, 28.) Svaté přijímání **posvěcuje**. Věřící stává se na chvíli svatostánkem Páně. „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ (Jan 6, 57.) Všední hříchy, kterých litujeme, a časné tresty Boží, kterých za ně zasluhujeme, se sv. přijímáním odpouštějí. — Svaté přijímání **posiluje duši** podobně, jako pokrm posiluje tělo k práci. Pracovati pro nebe znamená: konati dobré skutky. — Svaté přijímání **živí k životu věčnému**, protože zeslabuje zlé náklonnosti a chrání proti těžkému hříchu. „Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši tvou k životu věčnému. Amen.“ „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v poslední den“ (pro nebe. — Jan 6, 55.)

109. Kterými slovy přikázal Kristus svaté přijímání?

Kristus přikázal svaté přijímání slovy: „Amen, amen pravím vám, nebudete-li jísti tělo Syna člověka a píti jeho krev, nebudete míti v sobě života.“ (Jan 6, 54.)

Pod jednou způsobou. Původně se podávala svátost oltářní věřícím pod obojí způsobou. Pro různé nesnáze, které působilo přijímání z kalicha, zavedla církev od století dvanáctého svaté přijímání jen pod způsobou chleba, jako již dříve přijímávali nemocní, vězni a poustevníci. - *Svaté přijímání tak úplně stačí*, protože Kristus je i pod jedinou způsobou celý přítomen se svým tělem i se svou krví. Pod obojí způsobou přijímá jen kněz, kdykoli slouží mši svatou.

Alespoň jednou za rok. První věřící chodívali ke stolu Páně po každé, když byli na mši sv. Později přijímali aspoň třikrát do roka: v čas vánoční, velikonoční a svatodušní. Avšak i to zanedbávali někteří věřící. Proto nařídila r. 1215 církev na sněmu Lateranském pod těžkým hříchem přijímat alespoň jednou za rok, a to v čas velikonoční.

110. *Kdy jsme povinni přijmouti svátost oltářní?*

Jsme povinni přijmouti svátost oltářní alespoň jednou za rok, a to v čas velikonoční; kromě toho pak v nebezpečí smrti.

Čtvrté přikázání církevní? Jak zní? (Ot. 212. a poslední odst. za ot. 44: Velikonoční povinnost.) — *Čas velikonočního přijímání* trvá od Popeleční středy do svátku Boží Trojice. Ze slova „alespoň“ ve čtvrtém přikázání církevním vysvitá, že církev svatá si snažně přeje, abychom přijímali svátost oltářní častěji do roka. „*Kdo chce žíti opravdu zbožně, nesmí odkládati svaté přijímání přes jeden měsíc.*“ (Sv. František Saleský.) Sněm Trientský vybízí věřící, aby přijímali po každé při mši svaté, hlavně v neděli.

Denně může přijímatí, kdo je v posvěcující milosti a má pravý úmysl: na příklad: chci učiniti radost Pánu Ježíši; zjednatí si útěchu i posilu v utrpení a pokušení; odprostiti Pána za urážky; vyprostiti si ochranu před hříchem a Boží požehnání.

51. POBOŽNOST K SV. PŘIJÍMÁNÍ.

Svaté přijímání působí tím více milostí, čím častěji kdo přijímá, čím je lépe připraven a čím je zbožnější po svatém přijímání.

111. *Kterak máme přistoupiti k sv. přijímání?*

K svatému přijímání máme přistoupiti úplně lační a počestně oděni, v posvěcující milosti a se srdcem pobožným.

Svátost jen svatým! Úplně lačný je, kdo nic nejedl a nic nepil ode dvanácté hodiny půlnoční. Nelačný smí přijímatí, kdo je nebezpečně nemocen; jiný nemocný jen s dovolením zpovědníka. — *V posvěcující milosti* je, kdo si není vědom žádného hříchu těžkého. Sv. přijímání s hříchem všedním působí méně milostí. Kdo vědomě přijímá s těžkým hříchem, přijímá nehodně a svatokrádežně: „jí sobě odsouzení, protože nerozeznává těla Páně.“ (1. Kor. 11, 29.)

Srdce pobožné. Zbožně se naladím, odpovím-li si modlitbou na tři otázky: 1. *Kdo přichází ke mně?* „Pán můj a Bůh můj.“ Věřím a klaním se. — 2. *Ke komu přichází?* „K nehodnému slu-

žebníku.“ Pane, nejsem hoden . . . Bože, buď milostiv mně hříšnému! — 3. *Proč přichází?* „Protože mne miluje a spasiti chce.“ Miluji tě, Pane. Toužím po tobě. Přijď!

Obřady sv. přijímání. Před sv. přijímáním dává ministrant znamení zvonkem, aby věřící vzbudili ještě jednou lítost. Potom kněz: 1. *modlí se nad věřícími*, aby jim Bůh odpustil hříchy, a žehná je znamením kříže; — 2. *ukazuje lidu sv. hostii se slovy*: „Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa! Pane, nejsem hoden . . .“; — 3. *podává sv. hostii přijímajícímu se slovy*: „Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši tvou k životu věčnému. Amen.“

112. *Co náleží k pobožnosti po svatém přijímání?*

K pobožnosti po sv. přijímání náleží: 1. **Pánu Ježíši se klaněti a děkovati**; — 2. **Pánu Ježíši se obětovati a slíbiti věrnost**; — 3. **Pánu Ježíši přednáseti, čeho pro život časný i věčný potřebuji**.

Vzácná chvíle. Dokud Pán Ježíš dlel viditelně na zemi, přicházeli k němu věřící a prosili o pomoc. A on jim pomáhal: těšil, žehnal, živil, uzdravoval, v bouři chránil. Týž Pán všemohoucí a dobrotivý je v tobě po svatém přijímání. Použij té chvíle a pověz mu důvěrně všechno, co máš na srdci. A zakonči vroucně: Pane Ježíši, t o b ě chci žíti, t o b ě chci umříti, t v ů j chci býti živ i mrtev. Zůstaň se mnou nyní i v hodinu smrti mé. Amen!

52. SVÁTOST POKÁNÍ.

Ustanovil Kristus Pán. Večer po svém vzkříšení se zjevil apoštolům. Tehda jim řekl: „Jako poslal Otec mne, tak posílám já vás. Přijměte Ducha svatého. Komu hříchy odpustíte, budou odpuštěny, a komu je zadržíte, budou zadrženy.“ (Jan 20, 21. 23.) — Těmi slovy dostali apoštolé moc odpouštěti hříchy věřícím. Moc hříchy odpouštěti přešla od apoštolů na biskupy a p o š t o l s k y svěcené a na kněze jimi zplnomocněné. Hříchy se pokřtěným odpouštějí ve svátosti pokání.

113. *Co působí svátost pokání?*

Svátost pokání působí toto: 1. **odpouští hříchy a tresty Boží**; — 2. **uděluje anebo rozmnožuje milost posvěcující**; — 3. **posiluje k životu bohumilému**.

Bohu díky za svátost pokání! Ve svaté zpovědi mohou býti odpuštěny *všechny hříchy* spáchané po křtu svatém. *Není hříchu, aby za živa nemohl býti odpuštěn.* Hřích jednou odpuštěný je odpuštěn na věky. — *Tresty Boží věčné se odpouštějí ve svaté zpovědi vždycky úplně, tresty časné aspoň částečně.* — S odpuštěním hříchu těžkého nabývá kající znova *posvěcující milosti* a spolu i zásluh těžkým hříchem pozbytých. (Ot. 225.) Kdo posvěcující milosti nepozbyl, tomu jí svatou zpovědí přibývá. — Vzácným účinkem svátosti pokání je *pokojně svědomí.* Po svaté zpovědi řádně vykonané zavládne v srdci „pokoje Boží, jenž převyšuje všechno pomyšlení“. (Filip. 4, 7.)

114. *Kdy jsme povinni přijmouti svátost pokání?*

Jsme povinni přijmouti svátost pokání alespoň jednou za rok.

Čtvrté přikázání církevní. Jak zní, viz v ot. 212. Ze slova „alespoň“ ve čtvrtém přikázání církevním vysvítá, že církev svatá si snažně přeje, abychom se zpovídali častěji do roka. *Častější zpověď posiluje duši v dobrém, zeslabuje zlé náklonnosti a činí svědomí útlejším.* Zvláště ve smrtelném hříchu je nebezpečno smíření s Bohem odkládati. **P r o č ?**

„**Vstanu a půjdu k Otci svému.**“ (Luk. 15, 18.) „Neprodlévej obrátit se k Pánu, aniž odkládej den ode dne, neboť náhle přikvapí hněv jeho.“ (Sir. 5, 8. 9.) *Leckomu se nedostane smíření s Bohem při smrti, protože pohrdal svatou zpovědí za zdravých dnů.* „Nuže tedy, čiňme dobré, dokud máme čas!“ (Gal. 6, 10.) „Potom už času nebude.“ (Zjev. 10, 6.)

115. *Kolik částek náleží k svátosti pokání?*

K svátosti pokání náleží pět částek, totiž: zpytování svědomí, lítost, předsevzetí, zpověď a dostiučinění.

**DUCHU SVATÝ, OSVĚT A POSILNI MĚ,
BYCH SVÉ HŘÍCHY NÁLEŽITĚ POZNAL,
SRDEČNĚ JICH LITOVAL,
UPŘÍMNĚ SE Z NICH VYZPOVÍDAL
A SE OPRAVDU POLEPŠIL. AMEN.**

53. ZPYTOVÁNÍ SVĚDOMÍ.

Zpytovatí svědomí jest vážně se rozpomínati, kterých hříchů jsme se dopustili. *Zvláště se máme rozpomínati*: 1. kdy jsme se naposledy platně zpovíдали a zdali jsme vykonali uložené pokání; — 2. jak jsme zachovali jednotlivá přikázání Boží a církevní, a máme-li na sobě některý hřích hlavní; — 3. jak jsme plnili povinnosti svého stavu.

Zpytuj bedlivě! Čím déle kdo nebyl u sv. zpovědi, tím větší píli má vynaložit na zpytování svědomí. Kdyby někdo zpytoval tak povrchně a nedbale, že by pro to vynechal při zpovědi některý hřích těžký, zpovídal by se neplatně.

Zpytuj každodenně! Snadno se rozpomíná před sv. zpovědí na hříchy, kdo svědomí zpytuje každodenně. *Zpytování svědomí spojené s dokonalou lítostí je nejdůležitější část večerní modlitby.* Ukládej se k spánku po každé tak, jako bys měl v noci umřít. A svědomí zpytuj před svatou zpovědí po každé tak, jako by to byla tvá zpověď poslední — a budeš se dobře zpovídat a kdysi šťastně umírat.

54. BEZ LÍTOSTI NENÍ ODPUŠTĚNÍ.

Stává se někdy, že kajícíník nemůže zpytovatí svědomí, anebo se nemůže z hříchů vyznati, anebo nemůže vyplnit uložené pokání — a přece dostane kněžské rozhřešení a má hříchy odpuštěny, jestliže jich litoval a zpovídati se chtěl. Bez lítosti nemůže nikdy žádný hřích osobní býti odpuštěn. Zpověď bez lítosti byla by neplatná.

116. *Která je nejpotřebnější částka svátosti pokání?*

Nejpotřebnější částka svátosti pokání je lítost.

Vzor lítosti. Přišel celník do chrámu, stanul opodál a netroufal si ani oči pozdvihnouti k nebi, nýbrž bil se v prsa a říkal: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ A vrátil se domů omilostněn. (Luk. 18, 13.) — Žena hříšnice přišla k Pánu Ježíši, klekla si mu k nohám a plakala. A Pán jí řekl: „Odpouštějí se ti hříchy. Jdi v pokoj.“ (Luk. 7, 48. 50.) Apoštol Petr seděl u ohně a zapřel Pána

Ježíše. Tehdy „obrátil se Pán a pohleděl na Petra. I rozpomenul se Petr na slovo Páně, vyšel ven a plakal hořce“. Bůh pak mu odpustil. (Luk. 22, 61. 62.)

Litovati musím upřímně. *Nestačí jen ústy odříkávati slova lítosti; Bůh se dívá do srdce. Prázdných slov nepřijímá; ale nepohrdá srdcem zkroušeným a pokorným. (Žalm 50, 19.)* Lítost je bolest a ošklivost duše nad spáchanými hříchy. — Lítost při svátosti pokání se musí vzbuditi *před zpovědí aneb aspoň před rozhřešením.*

117. *Kterých hříchů je nutno litovati?*

Je nutno litovati hříchů těžkých, a to všech.

Kdyby někdo neměl lítosti byt jenom nad jedním hřichem těžkým, zpovídal by se neplatně. — *Tomu, kdo má jen všední hříchy, stačí k platné zpovědi litovat aspoň jednoho z nich.* Učini však dobře, když bude litovati všech hříchů všedních, ze kterých se zpovídá. Radno je také v lítost a zpověď zahrnout určité hříchy už odpuštěné, aby lítost byla tím upřímnější.

118. *Co musí s lítostí nezbytně býti spojeno?*

S lítostí musí nezbytně býti spojeno předsevzetí: opravdu chci se polepšiti a nikdy už nehřešiti.

SVATÝ BOŽE, HRÍŠNÉ TRESTAŠ ČINY.
TRESTŮ TVÝCH SE HROZÍM ZA SVÉ VINY.
DOBŘE VŠECHNO DOSTAVAM Z TVÉ RUKY,
PODSTOUPIL JSI ZA MNE KRÍŽE MUKY,
NEBE OTEVŘELS MI SMRTÍ SVOU,
A JÁ ZLOBOU SPLACÍM LASKU TVOU.
HŘÍCHŮ JE MI Z HLOUBI SRDCE LÍTO,
POLEPŠÍM SE, SVATĚ SLIBUJI TO.

55. KTERAK TŘEBA HŘÍCHŮ LITOVATI.

Lítost dokonalá a nedokonalá.

Kdyby někdo litoval jen proto, že hřichem upadl do hanby, do škody, do nemoci, do světského trestu — měl by lítost jen při-

rozenou. Přirozená lítost nestačí k odpuštění hříchů. Abychom dosáhli odpuštění u Boha, třeba litovati z pohnutek vyšších.

Představ si živě lásku Boží: Bůh, nebeský Otec můj, nikdy mně ničím neublížil, nebe mi připravil, denně mi dobře činil: a já?... Ježíš Kristus mě tak miloval: s nebe na zem sstoupil, na kříži za mé hříchy trpěl a zemřel: a já?... — Lítost takto vzbuzená je *výborná* a sluje dokonalá.

119. *Kdy máme lítost dokonalou?*

Lítost dokonalou máme, když litujeme hříchů proto, že jsme byli nevděčni Bohu nejvyšš dobrotivému, nebo proto, že Ježíš Kristus za naše hříchy trpěl a zemřel.

120. *Čeho nabýváme dokonalou lítostí?*

Dokonalou lítostí nabýváme hned odpuštění hříchů; jsme však povinni se z nich ještě vyzpovídati.

Dobře si pamatuj! Je velmi prospěšno vzbuditi dokonalou lítost *každodenně večer*, než jdeme spat. Velmi radno je vzbuditi dokonalou lítost *po těžkém hříchu*, nemožno-li hned jíti k svaté zpovědi. Jedinou pomocí k spasení je dokonalá lítost *v nebezpečí smrti*, když někdo je v těžkém hříchu a nemůže přijmouti svátost pokání. — Kdo sám umí vzbuditi dokonalou lítost, pomůže i druhému; *k d y. z v l á š t ě*?

121. *Kdy máme lítost nedokonalou?*

Lítost nedokonalou máme, když litujeme hříchů proto, že jsme jimi zasloužili trestů Božích.

Představ si živě tresty Boží: Co trpí duše v očistci, co zavržení v pekle; těchto neb oněch trestů jsi zasloužil. — Lítost takto vzbuzená je *dostatečná* a sluje nedokonalá. *Lítost nedokonalá stačí k odpuštění hříchů, přijímáme-li zároveň svátost pokání.*

BOŽE MŮJ, MÁM HŘÍCHY NA SOBĚ,
ZASLUHUJI TRESTŮ TVÝCH.
BOŽE, BUĎ MILOSTIV MNĚ HŘÍŠNĚMU!

OD TEBE MÁM VŠECHNO DOBRÉ,
MILOVAL JSI MĚ AŽ K SMRTI KRÍŽE,
A JÁ JSEM TĚ TOLIKRÁT URAZIL.
JEŽÍŠI, SMILUJ SE NADE MNOU!
JEŽÍŠI, SLITUJ SE NADE MNOU!
JEŽÍŠI, ODPUSŤ MI HŘÍCHY MĚ!
PEVNĚ SI UMIŇUJI, ŽE SE OPRAVDU POLEPŠÍM.
AMEN.

56. S UPŘÍMNOU LÍTOSTÍ — OPRAVDOVÉ PŘEDSEVZETÍ.

Čeho kdo upřímně lituje, toho se míní také již nedopustit. Tak s upřímnou lítostí nad hříchy je nezbytně spojeno předsevzetí: opravdu se chci polepsit a nikdy už nehřešit. (Ot. 118.)

122. *Co si zvláště mám umíniti při sv. zpovědi?*

Při sv. zpovědi si zvláště mám umíniti: 1. že se budu chránit aspoň všech hříchů těžkých a blízké příležitosti k nim; — 2. že bližnímu ze srdce odpustím a škodu způsobenou napravím; — 3. že si budu hleděti všeho, co mi pomůže zachovat milost Boží.

Kdo se zpovídá jenom ze hříchů *všedních*, má si umínit, že se alespoň jednoho z nich už nedopustí, anebo že se ho nedopustí tolikrát. — Je velmi dobře, když si kající hned při zpovíání svědomí u každého hříchu zvlášť umíní, že se ho chce varovat a kterak proti němu pracovat. Čím je předsevzetí podrobnější, tím pro polepšení účinnější.

123. *Co rozumíme blízkou příležitostí ke hříchu?*

Blízkou příležitostí ke hříchu rozumíme osobu, společnost, místo a vůbec všechno, co nás přivádí do velikého nebezpečí zhřešiti.

Správně se říká: „Příležitost dělá zloděje.“ „Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27.) Kdo nemíní zanechatí *těžkého* hříchu nebo *dobrovolné* blízké příležitosti k němu, nemá pravého předsevzetí; zpovídá se tedy neplatně, a rozhrčení mu nic nepomůže.

124. Co pravil Kristus o příležitosti k těžkému hříchu?

O příležitosti k těžkému hříchu pravil Kristus: „Pohoršuje-li tě tvé oko pravé, vylup je a hoď od sebe. Lépe je ti bez oka jíti do království Božího, než s oběma očima do pekla, kde červ jejich neumírá a oheň nehasne.“ (Marek 9, 46. 47.)

Odpustit a napravit. „Odpouštějte, a bude vám odpuštěno.“ (Luk. 6, 37.) — *Škoda se bližnímu činí na těle nebo na duši, na majetku nebo na cti jeho. Škodu třeba napravit co možná nejdřív a co možná nejlépe. Kdo by nemínil napravit z n a č n o u škodu, nebo zanechatí v e l i k é h o nepřátelství, neměl by pravého předsevzetí; zpovídal by se tedy neplatně.*

Co pomáhá zachovat milost Boží. Kdo chce ozdravěti, musí se netoliko chrániti všeho, co mu škodí, nýbrž také užívati léků. *Lékem pro duši je denní modlitba, častější přijímání svátostí, pravidelné slovo Boží, náboženská četba, duchovní cvičení (exercicie) a náboženský spolek. — Čeho nejvíce potřebuješ? Co si tedy umíniš?*

57. VYZNÁNÍ HŘÍCHŮ — ZPOVĚĎ.

Zpověď je potřebná. — Říká se: „Poloviční zdraví, když se nemoc poví. Přiznání, polovic pokání.“ Při svátosti pokání je potřeba hříchy vyznati, *aby zpovědník věděl, má-li je odpustit anebo zadržeti.* (Jan 20, 23.) Proto byla zpověď už za dob apoštolských: „Přicházeli mnozí z věřících a vyznávali skutky své.“ (Sk. ap. 19, 18.) *Hříchy je potřeba vyznati j e d n o t l i v ě*; nestačí zpověď obecná; „mám hříchy na sobě“ — ani hromadná neboli sborová: „zhřešili jsme“.

Kterak se vykonává. Kajícník, obyčejně kleče, vyzná hříchy. Poslouchá pozorně, co mu říká zpovědník. Odpovídá upřímně, nač je otázan. Táže se sám, potřebuje-li rady nebo poučení. Zapamatuje si uložené pokání. Požehná se při rozhřešení. — Rozhřešení uděluje zpovědník slovy: „*Já tě rozhřešuji z hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.*“ — **Zpravidla se zpověď vykonává v kostele; možno však se zpovídati kdekoli.**

Úvod a zakončení. Zpovědní vyznání začíná se takto: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen. Naposledy jsem byl u sv. zpovědi: (k d y ? . . .) Vyznávám se před Bohem, že jsem se dopustil těchto hříchů: . . .“ — Zpovědní vyznání se končí takto: „To jsou mé hříchy. Srdečně jich lituji a pevně si umínuji, že se opravdu polepším.“ — Možno však začínat i končit jinými slovy, jen když se správně udá čas poslední platné zpovědi.

125. *Kterak se máme ve zpovědi vyjadřovati?*

Ve zpovědi se máme vyjadřovati počestně, zřetelně a pro zpovědníka slyšitelně.

Počestně: výrazy slušnými, ne sprostými. Neví-li kající, jak něco povědět, pomůže zpovědník. — *Zřetelně,* aby zpovědníkovi bylo jasno, o který jde hřích. Tedy nikoli: „Hřešil jsem myšlením.“ - „Mluvil jsem hříšně.“ - „Uškodil jsem někomu“ a podobně. **N i k o h o v š a k n e j m e n o v a t !** — *Slyšitelně* tak, aby dobře slyšel zpovědník, ale druzí neslyšeli. *Kdo by náhodou zaslechl něco z cizí zpovědi, je přísně zavázán o tom mlčeti.*

Zpovědní tajemství záleží v tom, že zpovědník pod těžkým hříchem a pod přísnými tresty *nesmí nikomu žádného hříchu ze zpovědi vyzraditi*. Zpovědník je povinen spíše dáti se umučit, než by z něčí zpovědi sebemenší hřích vyjevil. Za zpovědní tajemství vytrpěl smrt mučednickou roku 1393 svatý Jan Nepomucký v Praze a roku 1620 blahoslavený Jan Sarkan-
der v Olomouci.

58. ZPOVÍDEJ SE ÚPLNĚ!

Vyznej všechny své hříchy těžké, tedy při každém, kolikrát se stal. *Počet má se udati určitý aneb aspoň přibližný:* kolikrát asi nebo kolikrát asi za měsíc, za týden. — *Důležité okolnosti,* na příklad: že zanedbal ze sváteční mše svaté **značnou část**, že nadával rodičům, že způsobil veliké pohoršení, že od-
cizil majetek **posvěcený**, že učinil **značnou škodu**.

Také hříchy všední? *Z hříchů všedních nejsme povinni se zpovídati;* neboť všední hříchy odpouští Bůh také mimo svátost pokání, když jich upřímně litujeme. Tak se odpouštějí hříchy

všední zejména svatým přijímáním a pobožnou účastí na mši svaté. *Je však užitečno také všední hříchy ve zpovědi vyznati, zvláště když nevíme určitě, je-li něco hříchem lehkým či těžkým.*

126. *Kdo se zpovídá úplně?*

Úplně se zpovídá, kdo poví alespoň všechny své hříchy těžké a důležité okolnosti hříchů.

127. *Kdy je neúplná zpověď neplatná?*

Neúplná zpověď je neplatná, když někdo těžký hřích při zpovědi vynechá vlastní vinou.

Vlastní vinou - na příklad: z nemístné bázně, z lichého studu, z nedbalého zpytování. — *Neplatná zpověď se napravuje novou zpovědí; v té má kajcník pověděti všechny těžké hříchy od poslední zpovědi platné a udati, kolikrát se neplatně zpovídal a svátost oltářní anebo jinou svátost nehodně přijal.*

„Otče, zhřešil jsem.“ (Luk. 15, 18.) Pošetile by jednal, kdo by s vyznáním odkládal anebo něco těžkého zamlčel. *Vždyť jednou se z toho zpovídati musí, chce-li dojíti spasení.* „Kdo hříchy své tají, nebude míti pokoje. Kdo však je vyzná, a jich zanechá, dojde milosrdenství.“ (Přísl. 28, 13.) Zpravidla nikdo není odkázán na určitého zpovědníka. Velmi je prospěšno zpovídati se na poutním místě anebo při svaté misi.

128. *Kdy je neúplná zpověď platná?*

Neúplná zpověď je platná, když někdo při zpovědi vynechá těžký hřích bez vlastní viny.

Těžký hřích, vynechaný při zpovědi bez úmyslu a nevědomky, se odpouští zároveň s ostatními hříchy; zbývá jen se z něho vyznati dodatečně, totiž při budoucí zpovědi.

Zpověď generální a životní. *Generální* sluje zpověď, když se opakuje několik zpovědí dřívějších. *Životní* sluje zpověď, když se opakují všechny zpovědi dřívější. — Generální nebo životní zpověď se doporučuje zvláště před sv. biřmováním, před svatbou, *při svaté misi nebo při duchovním cvičení a v nebezpečné nemoci.*

59. DOSTIUČINĚNÍ.

Kajícník je povinen hříchy své aspoň částečně odčinit dobrými skutky. Na to mu zpovědník ukládá něco za pokání. *Vyplnit uložené pokání je dostiučinění.*

Nutně náleží k dostiučinění, aby kajícník co nejdřív a co nejlépe napravil aspoň z n a ě n o u škodu bližnímu způsobenou; a jako si před zpovědí umínil s bližním se smířiti, aby se usmířil skutečně. K tomu ke všemu je katolík povinen, *i kdyby ho zpovědník na to výslovně neupozornil.*

129. *Jak máme vyplnit uložené pokání?*

Uložené pokání máme vyplnit právě tak, jak bylo uloženo, a co nejdříve.

K uloženému pokání se doporučuje přidat si pokání dobrovolné; jmenovitě modlitbu, almužnu a půst tělesný nebo duchovní, totiž: odepřít si něco dovoleného, převzít kajícně obtíže svého povolání, snášeti trpělivě kříž. Čím dokonalejší pokání, tím více časných trestů Božích se odpouští.

Časné tresty Boží. Král David se dopustil dvou velikých hříchů. Na domluvu prorokovu jich srdečně litoval a vyznal se z nich zkroušeně. A Bůh jemu hříchy prominul, ale vzkázal: „Syn, který se ti narodil, umře.“ (2. Král. 12, 14.) *Po odpuštění hříchu a trestu věčném zbývají mnohé tresty Boží časné. Ty čekají na člověka buď za živa na zemi, anebo po smrti v očistci; církev je však může prominouti také mimo svátost pokání, a to tím, že uděluje odpustky.*

60. ODPUSTKY.

130. *Co jsou odpustky?*

Odpustky jsou prominutí časných trestů Božích, které zbývají kajícníkovi po hříchu již odpuštěném.

Dobře rozeznávej! Získanými odpustky se neodpouští žádný hřích, ani věčný trest, ani časné tresty těch hříchů, které nejsou

ještě odpuštěny. Nejprve musí být odpuštěn hřích a teprve potom může být odpuštěn časný trest Boží, hříchem zasloužený. — Odpustky slují *plnomocné*, když se odpouštějí časné tresty Boží *úplně*; slují *neplnomocné*, když se časné tresty Boží odpouštějí *toliko částečně*.

Odpustky neplnomocné se označují rčením na příklad: čtyřiceti nebo sta dnů, nebo jednoho roku. To rčení pochází ze starých dob církve svaté. Tehdy se předpisovalo za hříchy, spojené s velikým pohoršením, *pokání veřejné*. To trvalo 40, jindy 100 dnů, někdy celý rok, ano i déle. Takovým pokáním odčinil kajícík značnou část Božích trestů časných. A stejná část se odpouští za odpustky čtyřiceti, nebo sta dnů, nebo jednoho roku.

131. *Čeho je třeba k získání odpustků?*

K získání odpustků je třeba: 1. abychom byli v posvěcující milosti; — 2. abychom měli úmysl: *chci odpustky získati*; — 3. abychom vyplnili přesně předepsané podmínky.

Předepsané podmínky bývají: vykonat určitou modlitbu nebo pobožnost (růženec, křížovou cestu, návštěvu kostela, pouť), jiti k sv. zpovědi a ke stolu Páně, anebo dáti almužnu na zbožný účel. *Které znáš modlitby odpustkové? — Jen zlomyslně anebo z neznalosti se tvrdívá, že se odpustky prodávaly.*

Úmysl, získati odpustky, možno vzbuditi před skutkem odpustkovým, anebo hned při ranní modlitbě pro celý den: *Chci dnes získati všechny mně možné odpustky.*

Duším v očištcí možno věnovati získané odpustky na způsob přimluvy; to znamená: získávám odpustky s přimluvnou prosbou církve, aby Bůh té aneb oné duši tresty očištcové prominul. Kolik promine skutečně, není docela jisto, nýbrž závisí na Jeho milosrdenství.

61. POSLEDNÍ POMAZÁNÍ.

Proč říkáme „poslední“? Po prvé dostává katolický křesťan svaté pomazání při sv. křtu, po druhé při svatém biřmování, po

třetí při svěcení na kněze, zpravidla pak naposledy v nebezpečné nemoci. Proto říkáme „poslední“ pomazání.

132. Co napsal apoštol Jakub o posledním pomazání?

Apoštol Jakub napsal o posledním pomazání: „Je-li kdo z vás nemocen, povolej k sobě kněze církve; a ti ať se modlí nad ním, mažíce jej olejem ve jménu Páně. A modlitba víry spasí nemocného, a posílí ho Pán, a má-li hříchy na sobě, budou mu odpuštěny.“ — (Jak. 5, 14. 15.)

Tak napsal věřícím apoštol Jakub Mladší, biskup jerusalemský. († 62.) Ze slov „ve jménu Páně“ je poznati, že poslední pomazání ustanovil Kristus Pán.

133. Kterak uděluje kněz poslední pomazání?

Kněz uděluje poslední pomazání takto: maže nemocného svatým olejem na jednotlivých čidlech a modlí se při tom: „Skrze toto svaté pomazání a předobrotivé milosrdenství své odpustiž tobě Pán, cokoli jsi provinil zrakem.“ (Podobně: „sluchem, čichem, chutí a řečí, hmatem“.)

Kdo může a má přijmouti. Poslední pomazání může a má přijmouti každý katolický křesťan, který přišel do rozumu a nebezpečně onemocněl. Má je přijmouti, možno-li, dokud je při dobré paměti. Měl by je přijmouti ochotně, ačkoli není potřeba k spasení nezbytně.

134. Co působí poslední pomazání?

Poslední pomazání působí toto: 1. odpouští nemocnému všední hříchy a tresty Boží; — 2. posvěcuje ho, aby byl světější; — 3. posiluje ho v utrpení, pokušení a smrtelné úzkosti.

Vzácné účinky zvláštní. Mimořádně odpouští poslední pomazání také hříchy těžké, kdvž se z nich nemocný nemůže už zpovídati, ale má nad nimi lítost aspoň nedokonalou. Často působí poslední pomazání úlevu v nemoci, někdy pak i tělesné zdraví, prospívá-li to nemocnému k spasení. Jak dobrotivě pečuje Kristus, dobrý pastýř, o nemocné věřící!

Příprava nemocného. *Nemocný se má k poslednímu pomazání připravit sv. zpovědí, aneb aspoň upřímnou lítostí a zcela se odevzdati do vůle Boží.* — Kněze na nemocného zavčas upozorniti, jemu povozem přes pole posloužiti, nemocnému v přípravě napomáhati, je velmi cenný skutek milosrdenství. Domácí by měli hřích na svědomí, kdyby jejich vinou umřel nesmiřen s Pánem Bohem.

Tři svátosti k zaopatření. Zpravidla přichází kněz k nemocnému „s Pánem Bohem“ a nemocný přijímá po svaté zpovědi svátost oltářní. „Vstaň a pojez, neboť velikou máš cestu před sebou!“ (3. Král. 19, 7.) Po sv. pomazání dostává nemocný *papežské neboli apoštolské požehnání*, spojené s plnomocnými odpustky pro hodinu smrti. — Tak je nemocný na cestu do věčnosti zaopatřen. — Také nemocný křesťan jinověrec má volno dáti se zaopatřit.

Stůl k zaopatření má státi tak, aby naň nemocný viděl, a má býti upraven takto: přikryje se bílým ubrusem a naň se postaví: kříž uprostřed hořících svíc; jedna sklenice s vodou svěcenou, druhá s vodou pitnou; a talíř, na kterém je kousek chleba, něco bavlny a špetka soli. I květiny tam pěkně svědčí, aby stůl co nejvíce podobal oltáři. Sůl, chléb a bavlna se má potom spáliti.

„V POSLEDNÍ KDYŽ VEJDU BOJ,
S DUŠÍ MOU SE, JEZU, SPOJ,
SAMA SEBE, ŽIVÝ CHLEBE,
V POTRAVU MI STROJ!“

62. SVĚCENÍ KNĚŽSTVA.

V první době lidstva zastával kněžský úřad otec v rodině (Noe, Abraham, Job) a kníže ve svém národě. (Melchisedech). V národě izraelském ustanovil Bůh k úřadu kněžskému syny z rodu Aronova. Když si ten úřad chtěli osobit nepovolání, potrestal je Hospodin náhlou smrtí. (4. Mojž. 16, 31—35.) Kněžství starozákonní po smrti Páně zaniklo a nastalo kněžství novozákonní.

Ustanovil Kristus Pán. Kristus, božský Velekněz Nového Zákona, dal apoštolům moc proměňovati chléb a víno (Luk. 22,

19.), odpouštěti hříchy (Jan 20, 23.) a rozdávat ostatní svátosti (Mat. 28, 19. 20.), jakož i vyprošovati věřícím Boží požehnání. (Mat. 10, 12.) Tím odevzdal Kristus apoštolům kněžskou moc.

135. V čem hlavně záleží kněžská moc?

Kněžská moc záleží hlavně v tom, že kněz může sloužiti mši svatou, udělovati svátosti a žehnat i světit.

Apoštolé udělovali kněžskou moc vzkládáním rukou. (Sk. ap. 13, 3. a 14, 22.) Svatý Pavel o tom napsal knězi-biskupu Timotheovi: „Připomínám ti, abys poznovu roznítil v sobě milost Boží, která ti byla dána vzkládáním rukou mých.“ (2. Tim. 1, 6.) Od apoštolů přešla moc světit kněze — na biskupy a p o š t o l s k y svěcené. Jen od světla možno rozžehnouti nové světlo. Ani světský úřad, ani náboženská obec nemohou kněžské moci udělit, protože jí sami nemají.

136. Kdo jen může světit na kněze?

Na kněze může světit jen biskup apoštolsky svěcený

„Budou zasvěceni Bohu svému.“ (3. Mojž. 21, 6.) Nastávajícího kněze světí biskup nejprve na *podjáhna*, potom na *jáhna*. Vrcholným stupněm svátosti je svěcení na biskupa. — Svátostným svěcením vtiskuje se duši *nezrušitelné znamení*: kněžské moci jednou nabyté nelze tudíž pozbyti. — *Kněžskou moc smí kněz jen potud vykonávati, pokud byl od svého biskupa poslán neboli ustanoven.* — První mši svaté novoknězově se říká „*kněžské prvotiny*“ neboli „*primice*“; novokněz uděluje potom zvláštní požehnání.

„Správce Božích tajemství.“ (1. Kor. 4, 1.) Katolický kněz je zástupce Boží, odpovědný Bohu za duše svěřené. *P a t e r* = otec duchovní, má otcovsky pečovati o duše v kostele, ve škole, ve spolku, v nemoci, po smrti. „Budte pamětlivi správců svých!“ (Žid. 13, 7. 17.) „Kdo činí příkoří knězi, činí příkoří Kristu Pánu.“ (Sv. Jan Zlatoústý.)

Zeň sice hojná jest, ale dělníků málo. Proste tudíž Pána žně, aby poslal dělníky na svoji zeň!“ (Mat. 9, 37. 38.) *V Suché dny se modlí věřící, aby Kristus, Hospodář žně, poslal hodné dělníky*

na svoji žeň. *Je to zvláštní milost a vyznamenání pro hodnou rodinu, když Bůh syna jejich povolá k stavu kněžskému.*

63. SŇATEK MANŽELSKÝ.

Manželství ustanovil Pán Bůh v ráji. (1. Mojž. 2, 22—24.) Sňatek manželský se proto pokládal od nejstarších dob lidstva za úkon důležitý a posvátný. „Jsme děti svatých, proto se nesmíme spojovati jako pohané, kteří Boha neznají.“ (Tob. 8, 5.) Kristus posvětil sňatek manželský prvním zázrakem a povýšil jej pro pokřtěné na svátost. Je to podle sv. Pavla „s v á t o s t v e l i k á“. (Efes. 5, 32.) Svátostnému sňatku manželskému se právem říká „s v a t b a“.

Před volbou stavu. Ani stav svobodný, ani manželský není pro každého; ale za živa spokojen a po smrti věčně spasen může člověk býti v tom stavu, ke kterému Bůh volá a v kterém Bůh pomáhá. „Nestaví-li Hospodin domu, marně se lopotí, kteří jej stavějí.“ (Žalm 126, 1.) *Ke kterému stavu volá Bůh tebe?*

Cokoli činiš, s rozvahou čiň! Trojnásobného rozmyslu vyžaduje, co má zavázati do smrti. Pravdivě se říká: „Kdo se žení pro statek, ten přichází na zmatek; kdo pro krásu, ta trvá do času; kdo pro ctnost, ta trvá na věčnost.“ Přemýšlej, radť se s rodiči a dbej hlasu starších, zkušených lidí; modlívej se k Duchu svatému a vzývej Rodičku Boží, matku dobré rady!

137. V čem záleží příprava na šťastné manželství?

Příprava na šťastné manželství záleží v tom: 1. aby si oba dobře rozmyslili, hodí-li se vzájemně k nerozlučnému svazku; — 2. aby zvláště po dobu zasnoubení byli počestně živi; — 3. aby obnovili své vědomosti náboženské a hodně přijali svátost pokání a svátost oltářní.

Čím počestnější stav svobodný, tím šťastnější stav manželský. To štěstí se podkopává předčasnou známostí, lehkomyšlným zasnoubením a těžkými hříchy před sňatkem. Bývá žádoucí, aby sňatku předcházela *řádná smlouva svatební*. — Po vzájemné domluvě zajdou snoubenci s dvěma svědky k vlastnímu faráři. Ten vyšetří, zdali zamýšlenému sňatku nic nevádí a zdali se

chtějí vziti dobrovolně. O tom sepiše úřední listinu. Potom jsou troji ohlášky s kazatelny. N a ě ? — Teprve po nich může býti svatba.

138. Které jsou svatební obřady církevní?

Svatební obřady církevní jsou tyto: 1. snoubenci prohlásí před svým farářem a dvěma svědky, že se berou za manžely; — 2. podají si pravé ruce a přijmou kněžské požehnání; — 3. vyslechnou kněžské napomenutí, aby v lásce a věrnosti manželské spolu žili do smrti.

Církevní oddávky. Místo faráře může oddávati jeho zástupce. Oddávky mají býti *dopoledne, a to přede mší svatou, aby při ní mohla nevěsta dostati zvláštní požehnání.* Nejvhodnější je k oddávkám všední den. — Manželský slib lásky a věrnosti při oddávkách je přísahou: „K tomu mi dopomáhej Pán Bůh na přimluvu Matky Boží a všech svatých. Amen.“

„Zdatnou ženu kdo nalezne? Cenu má nad skvosty zdaleka. — O len a o vlnu pečuje, pracuje rukou radostnou. — Ruku svou otvírá nuznému, dlaně své vztahuje k chudému. — Ústa svá otvírá v moudrosti, na rtech má vlídné učení. — Klame a pomíjí krása, té ženě přísluší chvála, kterážto bojí se Pána.“ (Přisl. 31, 10—30.)

* * *

*„Blahoslavený muž, který se bojí Hospodina
a v jeho přikazech má zalíbení.
Je milosrdný, slitovný a spravedlivý,
v temnu září věřícím jako světlo.
Pokoje a blahobyt je v domě jeho
a spravedlnost jeho trvá na věky.“ — (Žalm 111, 1—4.)*

64. „CO BŮH SPOJIL, ČLOVĚK NEROZLUČUJ!“

Za onoho času přistoupili k Pánu Ježíši farizeové a tázali se ho: „Je muži dovoleno propustit manželku?“ A Pán jim odpověděl: „Což nečtete Písmo? Tam je psáno, že Stvořitel učinil lidi od počátku mužem a ženou a pravil: Opustí člověk otce svého i matku svou a přilne k manželce své, a ti dva budou tělem jedním. *Nuže, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!*“

139. Co přikázal Kristus Pán o manželství?

O manželství přikázal Kristus Pán: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!“ (Mat. 19, 6.)

Manželský rozvod. Svátostné manželství nemůže býti rozloučeno jinak, než smrtí jednoho z manželů. Duchovní vrchnost může však z důležitých příčin dovolit, aby manželé žili od sebe rozvedeni. Tomu se říká „rozvod“. Rozvedení zůstávají však pravoplatnými manžely, to znamená: *nikdo z nich nesmí za živobytí druhého vstoupiti v nové manželství.*

140. Co napsal apoštol Pavel o svátostném manželství?

Apoštol Pavel napsal o svátostném manželství: „Manželům přikazuje Pán, nikoli já, ať žena od muže neodchází. Odejde-li však přece, ať zůstane nevdána, neb ať se s mužem smíří. Také muž ať ženu nepropouští.“ (1. Kor. 7, 10. 11.)

141. Co je povinností manželů?

Povinností manželů jest: 1. aby v lásce a věrnosti manželské spolu žili až do smrti; — 2. aby své děti vychovávali v bázni Boží a pečovali o časné i věčné blaho jejich.

Životem společně k Bohu. „Kdo vypoví, jak šťastno je manželství, které církev svazuje, svatá oběť stvrzuje, požehnání pečeti a Otec nebeský uznává! Oba slouží témuž Pánu: spolu se modlí, spolu se postí, jeden druhého vzdělává, povzbuzuje a snáší. Splou jsou v kostele u stolu Páně, spolu v soužení a spolu v osvěžení. Žádné tajemství jeden před druhým, netřeba skrývatí skutků milosrdných, aniž se modliti tajně a skrytě. S radostí to vidí a slyší Kristus a posílá jim pokoj svůj. To měj na paměti, až bude potřeba; neboť není věřícím dovoleno jinak vstupovati v manželství, a kdyby se smělo, neprospívalo by.“ (Tertullian † 240.)

65. MANŽELSTVÍ SMÍŠENÉ.

Někdy se nesmí manželství uzavřítí, protože tomu brání zákonné závady. Závadou manželství je zvláště rozdílné vyznání

křesťanské, když totiž jeden ze snoubenců je křesťanem katolickým a druhý nekatolickým. To by bylo manželství smíšené. Církev od takového manželství důtklivě zrazuje a všeobecně ho neschvaluje.

142. Proč církev neschvaluje smíšené manželství?

Církev neschvaluje smíšené manželství, protože v takovém manželství: 1. snadno vznikají různice; — 2. katolík snadno ve víře zvlažní, ano i víru trátí; — 3. bývá velmi nesnadno děti vychovávat katolicky.

Mimò to bývá jinověrec toho domnění, že lze manželství rozloučiti a nové uzavřítí, kdežto katolík na nový sňatek pomýšletí nesmí.

143. Kdy jen dovoluje církev smíšené manželství?

Církev dovoluje smíšené manželství jen z důležitých příčin, je-li při tom katolická výchova všech dětí zaručena a jsou-li oddavky katolické.

V jednotě svaté víry. Svůj k svému! „Jeden Pán, jedna víra.“ (Efes. 4, 5.) Jednota víry — základ svornosti. Kde víra spojuje, tam láska panuje, tam sídlo pokoje. Rozmysli si dobře, rozmysli! Po účinku zlá rada.

66. MANŽELSTVÍ NEPLATNÉ.

144. Kdy je manželství katolíka před Bohem neplatné?

Manželství katolíka je před Bohem neplatné: 1. když bylo uzavřeno jen před úřadem světským; — 2. když bylo uzavřeno před duchovním nekatolickým; — 3. když bylo uzavřeno církevně sice, ale s neprominutou překážkou.

145. Co je zvláště překážkou platného církevního manželství?

Překážkou platného církevního manželství je zvláště: manželství smrti nerozloučené, nekřesťanské náboženství, blízké příbuzenství a sliby kněžské anebo řádové.

Duchovní příbuzenství je mezi pokřtěnými a jejich kmotry. Z velmi důležitých příčin může církev některé z těchto překážek prominouti (d i s p e n s).

Sňatkem vědomě neplatným dopustil by se katolický křesťan hříchu, z něhož by nemohl býti rozhrěšen, dokud ho nenapraví. Kdyby umřel bez pokání, nemá práva na církevní pohřeb. Rovněž tak, kdyby katolík církevně oddaný připustil, aby děti jeho byly vychovány v bludné víře.

67. O MODLITBĚ.

Kristus, Syn Boží, stál mezi učedníky na hoře Olivové a povznesl oči i mysl k Bohu se slovy: „Otče náš, jenž jsi na nebesích!“ (Mat. 6, 9.) Tak se modlil.

146. Co je modlitba?

Modlitba je nábožné pozdvižení mysli k Bohu.

Kterak se modliti. Modliti se lze buď jen v myšlenkách neboli srdcem, anebo srdcem i ústy, vlastními nebo naučenými slovy, z paměti nebo z knihy modlitební, potichu nebo nahlas, soukromě anebo společně. *Kdo zbožně zpívá, dvojnásob se modlí.* — Letmo povznášejí duši k nebi povzdechy neboli *modlitby střelné.* — *Zevně se jeví zbožnost smeknutím, rovným postojem, klečením, složením rukou, bitím v prsa. Co tyto zevní úkony vyjadřují?* — „Zdvihejme ruce i srdce k Hospodinu!“ (Pláč 3, 41.)

Modlitební kniha. Zbožný věřící dovede mluvit k Bohu samostatně vlastními slovy. Potřebuje však nových myšlenek, aby jimi roznítil a vyjádřil zbožné city. K tomu velmi napomáhá modlitební kniha; ta brání zároveň roztržitosti a činí modlitbu pozornější. Také obsahuje vhodné poučení pro život náboženský. Proto bráváme knihu modlitební s sebou na služby Boží. Jako dar bývá modlitební kniha vděčnou památkou. — *Máš svou knihu modlitební? Chodíváš s ní do kostela?*

Nač se modlíme. „Velebí má duše Hospodina.“ (Luk. 1, 46.) „Sláva na výsostech Bohu!“ (Luk. 2, 14.) Chvála Bohu! — Uzdra-

vený Samaritán padl před Ježíšem na tvář a děkoval mu. (Luk. 17, 16.) „Bòže, chválíme tebe.“ Bohu díky! — „Proste, a bude vám dáno.“ (Luk. 11, 9.) Bůh dobře ví, čeho potřebujeme, chce však, abychom ho prosili a tím uznali: Bůh je mým nejvyšším Pánem, bez něho nic nezmohu. — Zvláště máme prositi za odpuštění hříchů. „Odpusť nám naše viny!“ „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ (Luk. 18, 13.) — *Modlíme se, abychom Bohu chválu vzdali a děkovali, anebo jej prosili a usmířili.*

147. *Proč nám třeba se modliti?*

Třeba se nám modliti, protože bez modlitby nedosáhneme milosti Boží, abychom bohumile žili a svatě umřeli.

Modlitba-„nebeklič“. Kristus, Syn Boží, se modlíval každodenně. Svým učedníkům vložil na srdce, „že jest potřeba vždycky se modliti a neustávat“. (Luk. 18, 1.) — *Církev svatá povzbuzuje věřící denně k modlitbě zvoněním, příkladem i slovem. V každé mši svaté vybízí kněz opět a opět: O r e m u s, modleme se! — Svatí se modlívali rádi a dobře; proto se ubránili hříchu, žili bohumile a zemřeli v Pánu. „Zavržení jsou na věky v pekle, protože se nemodlili.“ (Sv. Alfons Liguori.)*

68. MODLEME SE NÁLEŽITĚ!

148. *Kdy se modlíme náležitě?*

Náležitě se modlíme, když se modlíme nábožně, pokorně, důvěrně, odevzdaně do vůle Boží a vytrvale.

Nábožně se modlí, kdo při modlitbě myslí na Boha a není dobrovolně roztržitý. „Lid tento jen ústy mě ctí, kdežto srdce jeho daleko jest ode mne,“ stěžoval si Hospodin ústy proroka. (Iz. 29, 13.) Proto „před modlitbou připrav duši svou“ (Sir. 18, 23.), představ si živě, ke komu chceš mluvit.

Pokorně se modlí, kdo má na mysli: jsem hříšný a slabý. „Jsem ubožák a chudšas - Bože, na pomoc mi přispěj!“ (Žalm 69, 6.) „Pane, nejsem hoden...“ (Mat. 8, 8.) Celník stanul opodál a netroufal si ani oči pozdvihnouti k nebi, nýbrž se bil v prsa a říkal: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ (Luk. 18, 13.) **Kterak se jeví zevně pokora při modlitbě?**

Důvěrně se modlí, kdo s jistotou čeká, že ho Bůh vyslyší. S takovou důvěrou přistoupila nemocná žena a dotkla se roucha Páně. Ozdravěle řekl Pán: „Tvá víra tě uzdravila.“ (Mat. 9, 22.) S jistotou mohu čekat vyslyšení, protože Bůh může a chce mi dáti všechno, co je k jeho slávě a mému spasení. **N e d á o v š e m, c o j e z l é a n e b o k s p a s e n í š k o d l i v é.**

Odevzdaně do vůle Boží se modlí, kdo úplně ponechává Bohu, kdy a jak ho vyslyší. „Otče můj! Je-li možno, vezmi tento kalich (utrpení) ode mne! Ale ať se stane, co ty chceš, nikoli co chci já.“ (Marek 14, 36.) „Slož svou starost na Hospodina, on bude o tebe pečovat“ (Žalm 54, 23.): zařídí tvou věc lépe, než miníš ty sám. „Buď vůle Tvá!“

Vytrvale se modlí, kdo se modlit neustává, byť ho Bůh nevyslyšel ihned. Slepý žebrák u Jericha prosil opět a opět: „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ (Luk. 18, 38. 39.) Potřebný přítel dostal chleby, protože prosil neodbytně. Tak se máme modlit a neustávati. „Proste, a bude vám dáno. Hledejte, a naleznete. Tlučte, a bude vám otevřeno.“ (Luk. 11, 9.)

149. Kterak vyslyší Bůh náležitou modlitbu?

Náležitou modlitbu vyslyší Bůh tak, že nám udělí buď to, oč prosíme, anebo něco lepšího. (Svatý Bernard.)

Pán Ježíš o vyslyšení modlitby: „Amen, amen pravím vám: začkoli prositi budete Otce mého ve jménu mém, dá vám.“ (Jan 16, 23.) „Když syn prosí otce o chléb, dá mu otec kámen? Anebo když prosí o rybu, dá mu hada? Nebo když prosí o vejce, dá mu štíra? Když tedy vy umíte svým dětem dávat dobrý dary, čím spíše Otec váš nebeský dá věci dobré těm, kteří ho prosí!“ (Luk. 11, 11. 12. a Mat. 7, 11.)

69. KDY A KDE SE MODLITI.

Ráno a večer. Modlíváme se ráno v tomto pořadí: † Otče náš Zdrávas. Věřím. Desatero. Dobrý úmysl: Cokoli dnes budu *myslit* a *mluvit*, cokoli *činit* a *trpět*, obětuji, Bože, ke cti a chvále tvé. Také chci dnes získati všechny mně možné odpustky. Tobě chci já sloužit bez ustání, ty mně k tomu dej své požehnání. An-

děle Boží. Zdrávas, Královno. † — *Večer* v tomto pořadí: † Otče náš. Zdrávas. Věřím. Desatero. Zpytování svědomí. Vzbuzení lítosti. Anděle Boží. Zdrávas, Královno. †

Každodenně. Ráno a večer. Je který den, a bys neměl zač Bohu děkovati, zač prositi, zač odprositi? (Viz pod ot. 168.) — *Bohumilý je zvyk* modliti se před jídlem a po jídle; podobně, když se zvoní k „Anděl Páně“, „tři hodiny“ v pátek odpoledne a umíráčkem. — *Práce modlitbou posvěcená je lehčí, zdárnější a záslužnější.* Bez Božího požehnání marno lidské namáhání. S Bohem počni každé dílo, podaří se ti až milo.

150. *Kdy se máme modliti?*

Máme se modliti každodenně, zvláště ráno a večer, před jídlem a po jídle, a když se k modlitbě zvoní.

Pomoz mi, Bože můj! Nejvíce máme se modliti *v pokušení, před důležitým podnikem a když něco tíží* (starost, zármutek, nemoc, neštěstí, nebezpečí, hodina smrti). „Pros Boha, by řídil tvé cesty a všechny tvé záměry aby došly skrze něho zdaru.“ (Tob. 4, 20.) Pán Bůh napřed, a já za ním. Bůh neopustí, kdo se ho nespustí. Kterak se modliti *v pokušení*, viz pod ot. 222. — „Kdo se umí náležitě modlit, umí také náležitě žít.“ (Sv. Augustin.)

Kde se modliti. Pán Bůh je *všude*. Božský Spasitel se rád modlival o samotě a doporučil modliti se při zavřených dveřích. (Mat. 6, 6.) Proč? — Velmi účinná je modlitba *na místě posvěceném*. „Oči mé budou otevřeny, pozorujice toho, kdo se bude modliti na tomto místě,“ řekl Hospodin při svěcení chrámu králi Šalomounovi. (2. Par. 7, 15.) Zejména *při mši svaté* modli se tam s námi Kristus Pán. (Žid. 7, 25.) — Některá místa proslavil Bůh zázračným vyslyšením modlitby; proto tam zbožní věřící putují.

Za koho se modliti. Za sebe i za druhé, ať živé anebo mrtvé, přátele i nepřátele, zvláště pak za rodiče, příbuzné a dobrodince, za duchovní i světskou vrchnost a za obrácení hříšníků. *I nejchudobnější je dosti bohatý, aby mohl rozdávatí almužnu modlitby.* — Velmi je Bohu milá modlitba *společná* při službách Božích a v rodině. „Kde jsou dva nebo tři shromáždění ve jménu Mém, tam jsem Já uprostřed nich.“ (Mat. 18, 20.)

151. *Zač se máme především modlití?*

Především se máme modlití za to, co je k cti a slávě Boží a k našemu spasení. „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a (ostatní) všechno bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.)

Také o věci časné smíme a máme Boha prositi, abychom časnými věcmi zaopatření jsouce, tím snažněji vyhledávali statků věčných. „Pojďte ke Mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a Já vás občerstvím.“ (Mat. 11, 28.) Pěkně seřazeno je všechno, čeho potřebujeme, v litanii ke všem svatým a v modlitbě Páně.

70. „OTČE NÁŠ“ — MODLITBA PÁNĚ.

Modlitby mariánské.

Rozličnými slovy se můžeme modlití. Nejlepší modlitbou je „Otče náš“. Sluje modlitbou „P á n ě“, protože ji Kristus Pán složil a modlit se ji uložil. (Mat. 6, 9—13.) Skládá se z oslovení: „Otče náš, jenž jsi na nebesích“, a ze sedmi proseb.

152. *Proč je „Otče náš“ nejlepší modlitba?*

„Otče náš“ je nejlepší modlitba, protože pochází od Krista Pána a obsahuje krátce všechno, zač se máme modlití.

OTČE NÁŠ, JENŽ JSI NA NEBESÍCH! — POSVEŤ SE JMÉNO TVÉ. — PŘIJĎ KRÁLOVSTVÍ TVÉ. — BUĎ VŮLE TVÁ JAKO V NEBI TAK I NA ZEMI. — CHLĚB NÁŠ VEZDEJŠÍ DEJ NAM DNES. — A ODPUST NAM NAŠE VINY, JAKOŽ I MY ODPOUŠTÍME NAŠIM VINNÍKUM. — A NEUVOĎ NÁS V POKUŠENÍ. — ALE ZBAV NÁS ODE ZLÉHO. AMEN.

„Otče náš!“ říkáme Pánu Bohu, protože o všechny lidi otcovsky pečuje. Nás přijal na křtu svatém za své děti a dědice nebeské blaženosti. — *Jméno Boží* je svaté. *K t e r a k j e s v ě t í m e?* Ot. 170. — *Království Boží* je na zemi církev svatá, v srdci milost posvěcující a v nebi společnost svatých s Kristem králem. — *Vůle Boží* je to, co Bůh přikazuje a co k našemu spasení zařizuje; jako vyvolení v nebi chceme i my jeho přikázání poslouchat a s jeho řízením odevzdaně souhlasit. (Viz ot. 17. 18. a 19.)

Chléb všudejší je pokrm a nápoj, teplo a světlo. Chlebem pro nebe je slovo Boží a svátost oltářní. — *Naše viny* jsou hříchy, naším vinníkem jest, kdo nám ublížil. „Odpouštějte a bude vám odpuštěno.“ (Luk. 6, 37.) — *Pokoušení* ke hříchu pochází od těla, světa a ďábla. Rač ty mně, Bože, pomoci, nedej mne hříchu do moci! — *Zlo* je bolest, hanba, zármutek, smrt. Největší zlo je těžký hřích a věčné zavržení. — *Amen* znamená: staň se, oč prosíme.

ZDRÁVAS, MARIA, — MILOSTI PLNÁ, — PÁN S TEBOU, — POŽEHNANÁ TY MEZI ŽENAMI, — A POŽEHNANÝ PLOD ŽIVOTA TVÉHO, JEŽÍŠ. — SVATÁ MARIA, MATKO BOŽÍ, — PROS ZA NÁS HŘIŠNĚ — NYNÍ I V HODINU SMRTI NAŠÍ. AMEN.

„*Zdrávas, Maria*“ neboli „pozdravení andělské“ se skládá z pozdravení anděla Gabriele, z uvítání svaté Alžběty a z prosby církve svaté. — *Zdrávas*: buď pozdravena! — *Milosti plná*: Bohu dokonale milá od prvního počátku svého života. — *Pán (je) s tebou*: vede a chrání tě, pomáhá a žehná ti, zvolil si tě za svůj svatostánek. — *Požehnaná mezi ženami*: ze všech nejslavnější a chvály nejhodnější. *P r o č ?* — *Plod života Panny Marie* jest její syn, Ježíš Kristus.

Jiné modlitby mariánské. „*Anděl Páně*“: připomínáme si vděčně vtělení Syna Božího, pozdravujeme Rodičku Boží a poroučíme se v její ochranu. Zbožní věřící se modlívali „*Anděl Páně*“ *mimo neděle a čas velikonoční kleče*; odtud se říká zvonění k té modlitbě „*k l e k á n í*“. — *Zdrávas, Královno*. Pod ochranu tvou se utíkáme. Litanie loretánská. — **K t e r é u m í š p í s n ě m a r i á n s k é ?**

Růženec. Pozdravení andělské možno si představit jako růži podanou Panně Marii. Duchovní věnec uvitý z těch růží, s vložkami vzpomínek ze života Páně a Panny Marie, sluje růženec. Rozeznává se růženec *radostný, bolestný a slavný*. Každý se skládá z pěti desátek. *M á š s v ů j r ů ž e n e c ? J e p o s v ě c e n k z í s k á n í o d p u s t k ů ?* — Svátek přesvatého Růžence je 7. října. Celý ten měsíc je zasvěcen Panně Marii, Královně posvátného růžence. Členové „*živého růžence*“ modlívali se denně po jednom z 15 desátek. — Při „*Zdrávas, Maria*“ se vkládá za slovem „*Ježíš*“:

V růženci radostném:

1. KTERÉHO JSI, PANNO, Z DUCHA SVATÉHO POČALA.
2. S KTERÝM JSI, PANNO, ALŽBĚTU NAVŠTÍVILA.
3. KTERÉHO JSI, PANNO, V BETLEMĚ PORODILA.
4. KTERÉHO JSI, PANNO, V CHRÁMĚ OBĚTOVALA.
5. KTERÉHO JSI, PANNO, V CHRÁMĚ NALEZLA.

V růženci bolestném:

1. KTERÝ SE PRO NÁS KRVÍ POTIL.
2. KTERÝ PRO NÁS BYL BÍČOVÁN.
3. KTERÝ PRO NÁS BYL TRNÍM KORUNOVÁN.
4. KTERÝ PRO NÁS NESL TĚŽKÝ KRÍŽ.
5. KTERÝ PRO NÁS BYL UKŘIŽOVÁN.

V růženci slavném:

1. KTERÝ Z MRTVÝCH VSTAL.
2. KTERÝ NA NEBE VSTOUPIL.
3. KTERÝ DUCHA SVATÉHO SESLAL.
4. KTERÝ TĚ, PANNO, NA NEBE VZAL.
5. KTERÝ TĚ, PANNO, NA NEBI KORUNOVAL.

Č A S T T Ř E T Í . - P L Ň Z Á K O N B O Ž Í !

„Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání.“ (Mat. 19, 17.) — „To jest láska k Bohu, abychom zachovávali jeho přikázání.“ (1. Jan 5, 3.)

71. ZÁKON BOŽÍ.

Jak žítí, abychom došli spasení, stanovil Bůh, náš nejvyšší, Pán, svým zákonem. *Zákon Boží poznáváme z hlasu svědomí, z desatera Božích přikázání a z evangelia.*

Hlas svědomí. Při každém jednání se nám ozývá v duši jakoby hlas: toto je spravedlivé, ono je nespravedlivé; to je počestné, ono je nepočestné; toto je dobré, ono je zlé; toto se smí, ono se nesmí. Tak nám rozum připomíná zákon Boží. Tento hlas rozumu sluje svědomí. Svědomí před činem pobízí nebo varuje; po činu chválí nebo vyčítá, blaží nebo mučí. „Červ jejich neumírá,“ pravil Kristus o zavržených v pekle. (Marek 9, 43.)

153. *Proč nesmíme jednati proti svědomí?*

Nesmíme jednati proti svědomí, protože svědomí nám hlásá vůli nebo zákon Boží. „Všechno, co není z přesvědčení, hříchem jest.“ (Řím. 14, 23.)

Pečuj o správné svědomí! Rozum se časem mýlí a nebývá jasný u všech a stejně; a tak i svědomí bývá bludné. *Svědomí se vzdělává učením náboženství, životem podle víry a svatou zpovědí.* Člověk útlého svědomí chrání se i hříchů malých a snaží se konat i malé povinnosti. Je dobře s tím, o kom se může říci: „Je svědomitý“, zle však, řekne-li se právem: „Nemá svědomí.“ On svědomí sice nepozbyl, ale uspal je v sobě. **K t e r a k a s i ?**

Desatero Božích přikázání. Svědomím poznávají zákon Boží i pohané (Řím. 2, 15.), ale ne dosti jasně a zřetelně. Zřejmě zjevil

Bůh zákon svůj desaterem přikázání; oznámil je národu izraelskému s hory Sinaj. Každé to přikázání směřuje netoliko k našemu spasení věčnému, nýbrž i k časnému blahu lidské společnosti.

Z evangelia se dovídáme, že Kristus Pán desatero přikázání doplnil (Mat. 5, 17.), správně vyložil a pro všechny lidi potvrdil. „Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání!“ (Mat. 19, 17.) Svým příkladem ukázal, jak máme zákon Boží plnit dokonale. Veškeren zákon Boží shrnul v jedno přikázání hlavní.

154. Jak zní hlavní přikázání Páně?

Hlavní přikázání Páně zní: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého. To jest největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ (Mat. 22, 37—39.)

DESATÉRO BOŽÍCH PŘIKÁZÁNÍ. PRVNÍ: V JEDNOHO BOHA VĚRITI BUDEŠ. — DRUHÉ: NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO. — TŘETÍ: POMNI, ABYS DEN SVÁTEČNÍ SVĚTIL. — ČTVRTÉ: CTI OTCE SVÉHO I MATKU SVOU, ABYS DLOUHO ŽIV BYL A DOBRĚ TI BYLO NA ZEMI. — PÁTÉ: NEZABIJEŠ. — ŠESTÉ: NESESMILNÍŠ. — SEDMÉ: NEPOKRADEŠ. — OSMÉ: NEPROMLUVÍŠ KŘIVÉHO SVĚDECTVÍ PROTI BLIŽNÍMU SVÉMU. — DEVÁTÉ: NEPOŽADÁŠ MANŽELKY BLIŽNÍHO SVÉHO. — DESÁTÉ: ANIŽ POŽADÁŠ STATKU JEHO.

72. V JEDNOHO BOHA VĚRITI BUDEŠ!

První přikázání Boží.

155. Co poroučí Bůh prvním přikázáním?

Prvním přikázáním poroučí Bůh, abychom v něho věřili, v něho doufali, jej milovali a jemu se klaněli.

Slovo „věřím“ znamená: pokládám pevně za pravdu, co někdo mluví. „Věřím v Boha“ znamená: pokládám pevně za pravdu, co lidem oznámil neboli zjevil Bůh. Pravdy Bohem zjevené slují „svaté pravdy“. Skrze koho zjevil Bůh svaté pravdy? (Ot. 2.) Zjevené pravdy svěřil Ježíš Kristus církvi katolické.

156. *Proč věříme svaté pravdy?*

Svaté pravdy věříme, protože je zjevil sám Bůh pravdomluvný, a k věření je předkládá církev neomylná.

Všechny svaté pravdy nutno věřití. Pán Ježíš poručil apoštolům: „Učte je zachovávatí *v š e c h n o*, co jsem přikázal vám.“ (Mat. 28, 20.) Proto je nutně třeba k spasení věřití *v š e c h n o*, co církev k věření předkládá, ať je to z Písma svatého nebo z ústního podání, ať to lidským rozumem pochopiti lze nebo nelze („tajemství víry“). Nejdůležitější svaté pravdy jsou články víry ve „Věřím v Boha“. *Výslovně máme znáti a věřití svaté pravdy základní.*

157. *Které jsou svaté pravdy základní?*

Svaté pravdy základní jsou: 1. že jest jeden Bůh; — 2. že Bůh je nejvyšš spravedlivý; — 3. že jsou tři božské osoby; — 4. že se Bůh Syn stal člověkem, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil; — 5. že duše lidská je nesmrtelná; — 6. že milosti Boží je k spasení nevyhnutelně potřeba.

Svatá víra. Věřím-li, co mi Bůh skrze církev katolickou k věření předkládá, mám katolickou neboli *s v a t o u v í r u*. „Bez víry nelze líbiti se Bohu.“ (Žid. 11, 6.) Blaze tomu, kdo se sv. Pavlem může říci před smrtí: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonat, víru jsem zachoval.“ (2. Tim. 4, 7.) — Proto je třeba si svaté víry hleděti.

158. *Kterak se máme ve svaté víře vzdělávati?*

Ve svaté víře se máme vzdělávati náboženstvím ve škole, slovem Božím v kostele a náboženskou četbou doma.

V rodinné knihovně by nemělo chyběti Písmo svaté aspoň Nového Zákona, životopis Páně, kniha biblických dějin, diecéšní katechismus a výklad jeho neboli postila, životy světců, „Bohumila“ sv. Františka Saleského, kniha modlitební a katolicko-náboženský časopis.

159. *Co pravil Pán Ježíš o svaté víře?*

O svaté víře pravil Pán Ježíš: „Kdo věř ve mne, má život věčný.“ „Kdo neuvěří, bude zavržen.“ (Jan 6, 47. — Marek 16, 16.)

73. JAK VĚŘITI SVATÉ PRAVDY.

První přikázání Boží.

Pevně. Věřiti pevně znamená: *o ničem nepochybovat*. Zachariášovi zjevil Bůh, že bude otcem předchůdce Páně; Zachariáš pochyboval. (Luk. 1, 18.) Panně Marii zjevil Bůh, že bude matkou slíbeného Vykupitele; Maria uvěřila pevně. (Luk. 1, 45.) Nedovedu na příklad pochopiti, kterak jest Bůh trojjediný, ale nepochybují o tom, věřím tedy pevně.

Činně. Věřiti činně znamená: *víru činem ukazovat*. Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane - vejde do království nebeského, nýbrž (toliko ten), kdo činí vůli Otce mého.“ (Mat. 7, 21.) Co věříš srdcem, projevuj životem! „Co prospěje, bratři moji, praví-li kdo, že má víru, skutků však nemá? Může-li ho víra sama spasiti? I zlí duchové věří, ale třesou se. Jako tělo bez ducha je mrtvo, tak je mrtva i víra beze skutků.“ (Jak. 2, 14. 19. 26.) „Říkají, že Boha znají, skutky však ho zapírají.“ (Tit. 1, 16.)

Vytrvale. Věřiti vytrvale znamená: *ničím se nedát zviklati*. Josue viděl, jak odstupují mnozí od pravé víry v Boha. Nedal se však odvrátiti špatným příkladem, nýbrž prohlásil veřejně: „*Já a můj dům sloužiti budeme Hospodinu*.“ (Jos. 24, 15.) Vytrvalý věřící stojí pevně u víře, i když mu slibují, hrozí nebo křivdí potupou, škodou nebo násilím. (1. Kor. 16, 13.) Sv. mučedníci podstoupili pro svatou víru i smrt.

160. *Jak máme věřiti svaté pravdy?*

Svaté pravdy máme věřiti pevně, činně a vytrvale.

„Věřím, a proto mluvím“ (2. Kor. 4, 13.) a jednám jako katolický křesťan netoliko soukromě, nýbrž i veřejně před světem. „Tak sviť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž je v nebesích.“ (Mat. 5, 16.) — Budu se hlásiti ke Kristu bez ostychu. „Nestydím se za evangelium.“ (Řím. 1, 16.) „Kdo se stydětí bude za Mne, za toho se stydětí bude Syn člověka, když přijde ve slávě své.“ (Luk. 9, 26.) — Budu se hlásiti bez lidské bázně. Hanba je býti třtinou větrem se klátící. Veřejně, bez bázně a bez ostychu chodí nevěra, - a víra by se bála a schovávala? Z mužilé vyznání víry budí úctu lidí a zajišťuje Boží odplatu.

161. Co pravil Pán Ježíš o vyznání víry?

Pán Ježíš pravil o vyznání víry: „Kdo mě vyzná před lidmi, toho vyznám také já před svým Otcem, jenž je v nebesích. Kdo by však mě před lidmi zapřel, toho zapřu také já před svým Otcem, jenž je v nebesích. (Mat. 10, 32. 33.)

VĚŘIM A VYZNAVÁM VŠECHNO,
COS TY, BOŽE PRAVDOMLUVNÝ, ZJEVIL
A SKRZE CÍRKEV NEOMYLNOU
MI K VĚŘENÍ PŘEDKLADÁŠ.
V TĚTO VÍŘE CHCI ŽITI A ZEMŘÍTI,
Ó BOŽE, ROZMNOŽ VÍRU MOU!

74. BEZ VÍRY SE NELZE LÍBIT PÁNU.

První přikázání Boží.

162. Kdo se prohřešuje proti svaté víře?

Proti svaté víře se prohřešuje, kdo o některém článku víry pochybuje, kdo svatou víru zapírá a kdo ji lehkomyšlně vydává v nebezpečí, nebo ji vůbec opouští.

Svatou víru zapírá, kdo mluvením anebo jednáním chce vzbuditi domněnku, že není katolickým křesťanem. Tak si počíná z lidské bázně nebo z nemístného stoupa. Chybí mu, bohužel, katolické sebevědomí.

163. Kdo vydává svou víru v nebezpečí?

Svou víru vydává v nebezpečí, kdo poslouchá řeči protináboženské, kdo čte noviny a knihy víře nepřátelské, a kdo se přáteli nebo spolčuje s nevěrci a jinověrci.

„Nespráhejte se s nevěřícími!“ (2. Kor. 6, 14.) „Mějte se na pozoru před nepravými proroky! Přicházejí k vám v rouše ovčím, ale v nitru jsou to vlci hltaví.“ (Mat. 7, 15.) Stran jinověrců je výslovně zapověděno choditi na jejich kázání a bohoslužby, přijímat od nich svátosti a býti jim při náboženských úkonech za kmotry. — S kým kdo postává, takým se stává. To nebyla ovce,

co se s vlkem procházela. „Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27.)

Svatou víru opouští: 1. Kdo je *nábožensky lhostejný*: prý „víra jako víra“; - „víra není hlavní věc“; - „každé náboženství je stejně dobré“; — 2. *kdo nevěří vlastní vinou*, co je článkem víry. Kdo více článků víry zavrhuje, slove nevěrec; nejhorší nevěrec je neznaboh; — 3. *kdo hlásá bludy* proti svaté víře: „bludař“, „kacíř“; — 4. *kdo odpadne* od svaté víry neboli vystoupí z církve katolické. „Dvojí zlo spáchal můj národ,“ praví Hospodin: „mne opustili, pramen vody živé, a vykopali sobě cisterny rozpukané, které vody držeti nemohou.“ (Jer. 2, 13.)

Bohu díky za svatou víru! „Boží je to dar.“ (Efes. 2, 8.) — Kdo byl od malička vychován v nepravé víře a pokládá ji pevně za pravou, nemá za to hřích, dokud nepozná víry pravé. — *K jinověrcům se hodný věřící chová snášenlivě*: pro víru jimi nepohrdá a neposmívá se jim, neodsuzuje a nepronásleduje jich. Byl by to hřích. „*Bludy potírejte, bloudící milujte!*“ (Svatý Augustin a 2. Tim. 2, 24. 25.)

75. „DOUFEJ V HOSPODINA!“ (Žalm 36, 3.)

První přikázání Boží.

Slovo „*doufám*“ znamená: čekám od někoho, že mi pomůže. „*Doufám v Boha*“ znamená: čekám, že mi Bůh pomůže do nebe. Mohu to čekat s důvěrou, protože Bůh to slíbil a „chce, aby všichni lidé byli spaseni“. (1. Tim. 2, 4.)

164. Co zvláště máme od Boha doufat?

Zvláště máme od Boha doufat odpuštění hříchů, milosti jeho a věčné spasení.

Také věci časné? K věčnému spasení bývá potřeba i věcí časných, jako je zdraví, chléb vezdejší, odvrácení pozemského zla. Proto nás učil Pán se modliti: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“ - „Zbav nás ode zlého.“ - A řekl: „Ví zajisté Otec váš nebeský, že toho všeho potřebujete.“ (Mat. 6, 32.) *Můžeme a máme tedy od Boha doufat i věci časné, pokud nám pomáhají k spasení.*

165. Proč doufáme v Boha?

Doufáme v Boha, protože Bůh může i chce nám dát všechno, čeho k věčnému spasení potřebujeme.

Může dát, protože je všemohoucí: chce dát, protože je nejvyšší dobrotivý a milosrdný; opravdu dá, protože je pravdomluvný a věrný. „Věz, že Hospodin je Bůh mocný a věrný, prokazující milosrdenství těm, kdož jej milují.“ (5. Mojž. 7, 9.)

Svatá naděje. „Proč jsi zarmoučena, duše moje, a proč mě znepokojuješ? Doufej v Boha!“ (Žalm 41, 6.) Doufej, nezoufej, Pán Bůh s tebou! Kdo v Hospodinu má svůj hrad, nic nemusí se zlého bát. — Účinně doufá v Boha, kdo sám činí, co může, přitom pak usiluje o milost Boží a modlí se.

Proti svaté naději hřeší, kdo v Boha nedůvěřuje: „může anebo chce mi Bůh pomoci?“ — *kdo si zoufá:* „Bůh mi nemůže odpustiti“; — *„mně už pomoci není“;* — *kdo se opovážlivě spoléhá:* „Bůh je milosrdný, on mě přijme kdykoli na milost, polepším se až později.“ — Nad milosrdenstvím Božím zoufati nebo na milosrdenství Boží opovážlivě spoléhati jsou *hříchy proti Duchu svatému.*

DOUFAM V TEBE, BOŽE MŮJ,
ZE MI HŘÍCHY ODPUSTÍŠ;
SVOU MILOST MI UDĚLÍŠ
A NA VĚKY MĚ SPASÍŠ,
PROTOŽE JSI VŠEMOHOUCÍ A DOBROTIVÝ,
MILOSRDNÝ A VĚRNÝ.
V TĚTO NADĚJI CHCI ŽITI A ZEMŘITI.
O BOŽE, POSILNI NADĚJI MOU!

76. „MILOVATI BUDEŠ PÁNA BOHA SVÉHO!“

První přikázání Boží.

„Největší přikázání.“ (Mat. 22, 38.) Nejvíce nám Kristus vložil na srdce, abychom milovali Pána Boha a z lásky k Bohu milovali bližního. *Jak zní hlavní přikázání Páně?* (Ot. 154.) O této lásce

svaté napsal apoštol Pavel: „Kdybych měl všechnu víru, takže bych hory přenášel, lásky však kdybych neměl, ničím bych nebyl. Nyní trvají víra, naděje a láska, tyto tři, ale největší z nich je láska.“ (1. Kor. 13, 2. 13.)

„Bůh první miloval nás.“ (1. Jan 4, 19.) On mě *stvořil* a *pečuje* ve dne v noci o časné i věčné blaho mé. *Z a m y s l i s e*, *o t e v ř i* *o č i* a *p o č í t e j*! — Bůh mě *vykoupil* a *spasil*. „Zamiloval si mě a sám sebe vydal za mne“ na kříži. (Gal. 2; 20.) — Bůh mě *posvětil*. Na křtu svatém přijal mě za své dítě svaté, za dědice nebeského království a za člena své církve. A neustále je ochoten do nebe mi pomáhat a mne pro nebe posvěcovat.

166. *Proč máme Boha milovati?*

Boha máme milovati, protože je náš Otec nebeský, od něhož máme všechno dobré.

„Čím se odplatím Hospodinu za všechno, co mi prokázal?“ (Žalm 115, 12.) Bůh odpovídá: „Synu můj, dej mi srdce své!“ (Přísl. 23, 26.)

Srdce Bohu! Pána Boha miluje, kdo jej má denně na paměti, k němu se modlívá, rád o něm slyší, kvůli němu pracuje a trpí, a z lásky k němu miluje bližního - neboli zkrátka: kdo dětinně poslouchá, co Bůh přikazuje. „Kdo přikázání moje zachovává, ten mě miluje.“ (Jan 14, 21.) — Tak máme Boha milovati „z celého srdce“, totiž *nade všechno*.

167. *Kdo miluje Boha nade všechno?*

Boha miluje nade všechno, kdo si Boha více váží, nežli všeho na světě, a je hotov raději všeho se vzdáti, nežli Boha těžce uraziti.

Bůh nade všechno! „Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden.“ (Mat. 10, 37.) Abraham z lásky k Bohu opustil svou vlast a blízké příbuzné, ano byl hotov i syna obětovati. Svátí mučedníci obětovali z lásky k Bohu i život. — **S r d c e m s e r o z n ě ť**, **s l o v e m p o v ě z**, **č i n e m u k a ŝ** P á n u B o h u, **j a k h o m i l u j e ŝ**.

BOŽE MŮJ! OD TEBE MÁM VŠECHNO DOBRÉ.
 TYS MĚ STVOŘIL, VYKOUPIIL A POSVĚTIL.
 TY O MNE USTAVIČNĚ OTCOVSKY PEČUJEŠ.
 MILUJI TĚ NADE VŠECHNO. TOBĚ CHCI VĚRNĚ SLOUŽITI
 A RADEJI VŠEHO SE VZDÁTI, NEŽ HRÍCHEM TĚ ZTRATITI.
 V TĚTO LASCE CHCI ŽÍTI A ZEMŘÍTI.
 Ó BOŽE, ROZNĚCUJ LÁSKU MOU!

77. „JEN PÁNU BOHU SE BUDEŠ KLANĚTI!“

První přikázání Boží.

„Bohu se klaněti“ znamená: Boha za nejvyššího Pána uzná-
 vati, jemu nejvyšší úctu prokazovati a jeho svaté vůli se po-
 drobovati. „Buď vůle Tvá!“ (Čl. 8.)

Nejvyšší úctu Pánu Bohu prokazujeme vnitřně *modlitbou*.
 (Čl. 67—70.) — Poněvadž mu náležíme s duší i s tělem, jsme po-
 vinni ctíti ho i zevně *zbožnými úkony*, zvláště pokleknutím.
 „Pojďte, klaňme se, klekněme před Pánem, svým tvůrcem!“
 (Žalm 94, 6.) — Vzácně se jeví nejvyšší úcta obětí. Čím je obětní
 dar dokonalejší, tím oběť cennější. *K t e r á j e s t o b ě ť N o v ě -*
h o Z á k o n a ? (Ot. 99.) — Vnitřně, zevně a obětí máme ctíti
 Boha nejen soukromě a jednotlivě, nýbrž i veřejně a společně.
 Proto byly společné služby Boží předepsány už ve Starém Záko-
 ně, a i Kristus se jich jakoby povinen účastnil.

Zasvěceno Hospodinu. Z úcty k Bohu nutno uctivě zacházeti
 se vším, co je zasvěceno počtě a službě Boží. Jsou to zejména:
posvěcené osoby. „Z celé duše své boj se Pána a jeho kněze měj
 za posvátné!“ (Sir. 7, 31.) — *posvěcená místa*: kostel - „dům Bo-
 ží“, hřbitov - „svaté pole“; — *posvátné věci*: svaté ostatky a
 obrazy, kostelní zvony, bohoslužebné náčiní, posvátné pomníky.
*Které znám v naší osadě? Co je na nich napsá-
 no? Kterak jeví úctu před nimi?*

168. Kdo se zvláště prohřešuje proti počtě Boží?

**Proti počtě Boží se zvláště prohřešuje, kdo zanedbává modlitbu,
 kdo proti Bohu reptá a kdo se dopouští pověry nebo svatokrá-
 deže.**

Modlitbu hříšně zanedbává, kdo je při modlitbě vědomě roztržitý, kdo se nemodlí v těžkém pokušení a kdo se z netečnosti k Bohu **č a s t o** nemodlivá ráno a večer. Nemá však hříchu, kdo na ranní nebo večerní modlitbu zapomene nebo ji z vážné příčiny buďto zkrátí nebo vůbec vynechá.

Pověry se dopouští na příklad, kdo věří, že jsou jisté dni anebo čísllice nešťastné a podle toho se zařizuje; kdo věří, že bude šťasten, zdrav, nezranitelný, dokud má u sebe určité věci; kdo věří, co mu kdo hádá z ruky, z karet anebo z hvězd. — Kdo snům věří, stíny lapá. Kde mizí víra, tam bují pověra. „Trestem pošetilých je nerozum.“ (Přísl. 16, 22.)

Spiritismus. Zvláště zlý je hřích, když se někdo pokouší vyvolávat duchy, aby zjevili skryté věci, nebo způsobili něco zázraku podobného. Z dopuštění Božího by se to mohlo státi s pomocí ducha zlého, jenž může přeludem anebo skutečně všelico způsobiti, co lidské síly převyšuje. Většinou vznikají však úkazy spiritistické podvodem pořadatelů a lehkověrností nebo sebeklamem účastníků. *Návštěva spiritistických besed působívá těžké poruchy duševní a podrývá svatou víru.* Proto církev zapovídá věřícím se jich účastniti.

169. Kdo se dopouští svatokrádeže?

Svatokrádeže se dopouští, kdo zneuctívá osoby, místa nebo věci Bohu zasvěcené a kdo nehodně přijímá některou svátost.

„Nedotýkejte se mých posvěcených a mým prorokům neubližujte!“ (1. Par. 16, 22.) Hrubě a surově jedná, kdo ruší svévolně služby Boží. Svědčilo by o veliké mravní zpustlosti, kdyby někdo zlomyslně poškodil anebo jinak zneuctil místa nebo věci Bohu zasvěcené. Když se toho hříchu dopustil babylonský král Baltazar, ukázal se na stěně „**p r s t B o ž í**“. (Dan. 5, 5.) Ten se ukazuje časem až dosavad.

78. NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Druhé přikázání Boží.

„Svatý, svatý, svatý jest Hospodin, Bůh zástupů, plná je všechna země slávy jeho.“ (Iz. 6, 3.) Ano, veliký, vznešený a svatý je Pán Bůh a „svaté jméno jeho“. (Luk. 1, 49.) Proto porožčí Bůh druhým přikázáním, abychom jeho jméno světili, jen náležitě přísahali a posvátné sliby věrně plnili.

170. Kterak světime jméno Boží?

Jméno Boží světime, když je uctivě vyslovujeme a když uctivě mluvíme o Bohu, o svatých osobách a svatých věcech.

Jméno Boží. Z úcty píšeme slovo „Bůh“ s velkým B a užíváme ho jen, když se modlíme, anebo když vážně o Bohu mluvíme. Stejně i jména „Ježíš“ a „Kristus“. Podobně jest úcty hodno jméno Matky Boží Panny Marie. — *Pěkný je zvyk říkati: Pán Bůh zaplať! Pán Bůh požehnej! S Pánem Bohem! Bůh tě opatruj! Bůh vás potěš! Pomáhej Pán Bůh! Zdař Bůh! Dá-li Pán Bůh. Chvála Bohu! — Zbožné a důvěrné vyslovení svatých jmen je nejkratší modlitbou.* — Hodný věřící mluví uctivě o všem, co je posvátné; jsou to zvláště svaté obřady, svátosti, články víry a Písmo svaté.

171. Kdo se prohřešuje proti jménu Božímu?

Proti jménu Božímu se prohřešuje, kdo jméno Boží vyslovuje lehkomylně nebo ve hněvu, kdo se Bohu rouhá a kdo neuctivě mluví o svatých osobách anebo věcech.

Nevyslovuj lehkomylně, to jest bez *náležité potřeby!* Jestliže z každého slova prázdného bude člověk skládati počet v den soudu (Mat. 12, 36.), oč přísnější bude soud, je-li tím slovem zbytečně řečeným svaté jméno! — *Nesmyslné zkomoleniny cizojazyčných výrazů nejsou svatá slova.*

Bohu se rouhá, kdo mluví nebo píše potupně a posměšně o Bohu, o světcích aneb o svatých věcech. Kristu na kříži se rouhali velekněží a zákoníci. Rouhá se také, kdo potupně napodobuje svaté obřady. Ve Starém Zákoně se rouhání trestalo smrtí. (3.

Mojž. 24, 16.) Podnes je to hřích, při němžto se leckdy ukazuje „p r s t B o ž í“. „Nemylte se: Bůh se nenechá posmívat.“ (Gal. 6, 7.)

79. POSVÁTNÝ SLIB A PŘÍSAHA.

Druhé přikázání Boží.

Slavnostně vzdává se úcta svatému jménu Božímu též náležitou přísahou a slibem Bohu učiněným.

Přísaha. „Bůh je můj svědek.“ (Řím. 1, 9.) „Jak je Bůh nade mnou...“ - Slavnostně se přísahá před křížem u soudu a před oltářem při oddávkách: „K tomu mi dopomáhej Pán Bůh na přimluvu Matky Boží a všech svatých. Amen.“ Také Kristus přísahal. (Mat. 26, 63. 64.) Slovy: „Pravím vám, abyste nepřisahali“ (Mat. 5, 34.), nezapověděl přísahu, nýbrž minil: buďte tak pravdomluvní, aby nebylo přísahy třeba.

172. Co znamená slovo „přisahám“?

Slovo „přisahám“ znamená: беру Boha za svědka, že mluvím pravdu, nebo že chci splnit, co slibuji.

Hříšně přísahá, kdo přísahá lehkomylně; ještě většího hříchu se dopouští, kdo přísahou stvrzuje lživou výpověď, a kdo neplní, co pod přísahou slíbil. Takové přísaze říká se „křivá“. O křivé přísaze hrozí Hospodin: „Do domu člověka, jenž přísahá křivě, přijde kletba a usadí se v domě jeho a stráví jej i s dřevem a kamením.“ (Zach. 5, 4.) A staré přísloví praví: „Kdo křivě přísahá, toho Bůh do roka na soud volá.“ U našich předků se křivá přísaha trestávala smrtí. Dosud se křivá přísaha před soudem trestá podle světského zákona jako zločin.

Posvátný slib. Cestou do ciziny slíbil patriarcha Jakub Hospodinu, že mu vystaví oltář a bude obětovati desátky ze všeho, co mu Bůh nadělí. (1. Mojž. 28, 20.) Někdo slíbil Pánu Bohu: půjdu na pouť a tam ke sv. zpovědi a ke stolu Páně; budu si po určitý čas odpírati něco příjemného; pořídím zbožnou památku. Čeští páni a králové budovali ze slibu chrámy a kláštery, nemocnice a útulky pro nuzné. — Jaké sliby skládají řeholníci, viz pod ot. 237.

173. Co znamená slovo „slibuji Bohu“?

Slovo „slibuji Bohu“ znamená: dobrovolně se zavazují pod hříchem, že vykonám něco Bohu milého, k čemu jinak nejsem povinen.

„Plň své sliby!“ (Nah. 1, 15.) Dobrovolný slib, spravedlivý dluh; zvláště slib učiněný Bohu. Raději ne libovat, než slibu nedostát! (5. Mojž. 23, 21.) Doporučuje se, nečiniti důležitého slibu bez porady s duchovním správcem; ten pomůže také v obtíži ze slibu vzniklé. Kdo by zrušil o své újmě posvátný slib, anebo lehkomyšlně mu nedostál úplně, dopustil by se hříchu proti druhému přikázání Božímu.

80. POMNI, ABYS DEN SVÁTEČNÍ SVĚTIL.

Třetí přikázání Boží.

Neděle - den Páně. Od počátku lidstva bývaly u všech národů určité dny zasvěceny Bohu. Ve Starém Zákoně to byla sobota, sedmý den v týdnu, na památku, že Bůh všechno stvořil v šesti dnech, „sedmému dni pak požehnal a posvětil jej“ (1. Mojž. 2, 3): lidé měli od všední práce odpočívati a Boha společně uctívati. V Novém Zákoně jest od první doby křesťanské svátečním dnem neděle.

174. Proč je v Novém Zákoně svátečním dnem neděle?

V Novém Zákoně je svátečním dnem neděle, protože v neděli vstal Ježíš Kristus z mrtvých a v nedělí seslal Ducha svatého.

Z neděl vyniká zvláště Boží hod velikonoční, Boží hod svato-dušní a slavnost Nejsvětější Trojice.

Zasvěcené svátky nařizuje nám světiti první přikázání církevní. *Zasvěcené svátky Páně* jsou: Boží hod vánoční (25. 12.), slavnost Obřezání Páně (Nový rok - 1. 1.), Zjevení Páně (6. 1.), Nanebevstoupení Páně a Božího těla. — *Zasvěcené svátky Panny Marie* jsou svátky jejího Neposkrvněného početí (8. 12.) a Nanebevzetí (15. 8.). — *Zasvěcené svátky světců* jsou svatých apoštolů Petra a Pavla (29. 6.) a Všech svatých (1. 11.). *Na Moravě* je zasvěceným svátkem také den sv. Cyrila a Metoděje (5. 7.).

Sváteční den světime, když odpočíváme od práce tělesné, účastníme se mše svaté a konáme skutky bohumilé.

Církevní svátky nepovinné. Některé svátky, dříve zasvěcené povinně, prohlásila církev za *nepovinné*. Jsou to: den sv. Štěpána prvomučedníka, pondělky velikonoční a svatodušní a dny Narození, Zvěstování a Očišťování Panny Marie neboli Hromnic; ty dny světí věřící jen dobrovolně.

81. SVÁTEČNÍ KLID.

Třetí přikázání Boží.

Bůh je náš dobrotivý Otec, chce, aby si člověk čas od času řádně odpočinul a předčasně životních sil nevyčerpal. Zároveň chce Bůh, aby každý měl občas pohodlně kdy pečovat co nejvíc o spasení duše.

Proto přikázal: „Šest dní budeš pracovati a konati všeliké práce své; den sedmý je však sobota, to jest odpočinek (ke cti) Hospodina Boha tvého. Nebudeš v něm konati žádné práce ty, ani tvůj služebník, ani služka tvá.“ (5. Mojž. 5, 13. 14.) Tak zapověděl Bůh ve sváteční den práci tělesnou.

176. *Co se rozumí prací tělesnou?*

Prací tělesnou se rozumí práce dělnická, řemeslná a rolnická.

Psátí, kreslití, malovati je práce většinou duševní; takovou se sváteční klid neruší. — K svátečnímu klidu přispívá, když se nepracuje ani v obchodě, ani v úřadě, ani ve škole. — *Sváteční klid má trvati celý den, od půlnoci do půlnoci.*

Jen s církevním povolením anebo z nutné potřeby se smí v den sváteční konati tělesná práce. Nutně potřeba je na příklad: sklídkiti úrodu za trvalé nepohody, pomáhati při neštěstí a konati práce, kterých beze značné škody nelze přerušiti.

177. *Kdo se prohřešuje proti svátečnímu klidu?*

Proti svátečnímu klidu se prohřešuje, kdo v den sváteční bez nutné potřeby nebo bez církevního povolení tělesnou práci koná, svoluje anebo poroučí.

Pomni - nezapomeň! Ústy proroka mluvil Hospodin: „Všechny, kteří šetří dne svátečního, přivedu na svatou horu svou a obveselím je v domě svém.“ (Iz. 56, 6. 7.) *Kdo v den Páně vydělává, prodělává; neboť rušením svátečního klidu se iratí Boží požehnání, pustne srdce a lidská společnost mravně upadá. Bez Božího požehnání marno lidské namáhání.*

82. SVÁTEČNÍ OBĚT.

Třetí přikázání Boží.

Sváteční oběť je předepsána druhým přikázáním církevním: *v neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti.*

178. *Co znamená „slyšeti mši svatou pobožně“?*

„Slyšeti mši svatou pobožně“ znamená: býti na mši svaté z úcty k Pánu Bohu, chovati se při ní uctivě a sledovati pozorně, co se na oltáři koná.

Není z *úcty k Bohu* na příklad: býti na mši svaté jen kvůli pěknému zpěvu. Mši svatou třeba slyšeti tam, kde se koná; nestačilo by slyšet ji toliko z r o z h l a s u. — *Uctivě se chová*, kdo je přítomen v počestném oděvu, slušně stojí, klečí nebo sedí, neplivá na zem, neohlíží se ani nesměje a zbytečně nemluví. — *Pozorně sledovati* máme zvláště hlavní části; nejlépe, když se při mši svaté modlíme příslušné modlitby, anebo zbožně zpíváme píseň mešní.

179 *Kdo je povinen býti v den sváteční na mši sv.*?

Býti v den sváteční na mši svaté je povinen každý katolický křesťan po sedmém roce věku svého, není-li omluven řádnou příčinou.

Řádnou příčinou jest omluven, kdo je nemocen, anebo nemá dostatečného oděvu; kdo by utrpěl značnou škodu na zdraví nebo

na majetku; kdo má daleko, zvláště při špatném počasí; kdo je neodkladně zaměstnán, aniž může být vystřídán (opatruje malé děti nebo nemocného, nutně obstarává domácnost, anebo pomáhá při neštěstí).

V takové nemožnosti je dobře pomodliti se doma mešní pobožnost a jíti do kostela aspoň odpoledne anebo ve všední den. — Kterak se zařídit se sváteční mší svatou na cestách anebo při veřejné slavnosti?

180. *Kdo se prohřešuje proti sváteční mši svaté?*

Proti sváteční mši se prohřešuje: 1. kdo ji úplně anebo částečně zanedbá; — 2. kdo se při ní chová neuctivě; — 3. kdo je při ní dobrovolně roztržit.

Dávej Bohu, co je Božího! Zanedbá = vynechá vlastní vinou. Kdo by zanedbal celou mši svatou nebo hlavní její část, měl by hřích těžký. Snadno vede k zanedbání povinné mše svaté nemírná zábava ve *sváteční předvečer*. — Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí a druhé vyrušuje z pobožnosti. — Kromě toho dopouští se hříchu, kdo povinnou mši svatou jiným znemožňuje a kdo v kostele anebo mimo kostel služby Boží svévolně ruší. Zlomyslné rušení služeb Božích trestá i zákon světský.

83. MŮJ DEN SVÁTEČNÍ.

Třetí přikázání Boží.

Den slova Božího. Časem vypadá z paměti, čemu jsme se z náboženství učili; třeba to pravidelně doplňovat. I kdyby člověk všechno učení víry dobře znal, potřebuje neustále napomenutí a povzbuzení. Konečně pak: jsme více nebo méně povinni druhé k dobrému vésti a napomínati; nikdo však nedá, čeho sám nemá. Proto třeba pravidelně slýchat kázání a vzdělávati se náboženskou četbou. „Ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem Božím.“ (Luk. 4, 4.) „Blahoslaveni, kteří slovo Boží slyší a zachovávají.“ (Luk. 11, 28.)

Den svatého přijímání. První věřící chodívali v neděli při mši svaté společně ke stolu Páně. (Sk. ap. 20, 7.) Tak se plně účastnili

svaté oběti. „Bůh navštívil lid svůj“ (Luk. 7, 16.), a věrný lid ho k svému spasení ochotně přijímal. To si Kristus Pán vroucně přeje dosud. „Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím, a naleznete pokoj duši své.“ (Mat. 11, 28. 29.)

Den skutků milosrdných, jako jsou zvláště: navštívit nemocného, pomodlit se na hřbitově, přispěti almužnou na potřeby kostelní nebo misijní anebo vůbec na účely dobročinné. „*V neděli ukládej každý z vás, co může*“ (aby měl na dobročinnou sbírku v kostele. 1. Kor. 16, 2.) „*A dej nikoli smutně anebo jako z přinucení (nýbrž ochotně), neboť veselého dárce miluje Bůh.*“ (2. Kor. 9, 7.) „*Zlatá neděle.*“ *Jak ty Bohu, tak Bůh tobě. Jsi-li k Bohu skoupý, bude k tobě štědrý?*

Den svaté radosti. Nejlépe se daří radosti v srdci svatém. Bez upřímné lítosti nemá býti žádná mše svatá. Srdci, alespoň lítostí očištěnému, zachutná dvojnásob zotavení při slušné zábavě. „*Radujte se v Pánu vždycky, opět pravím, radujte se!*“ (Filip. 4, 4.) — Nestřídmost a bujná rozpustilost, noční toulky a hýření, a vůbec radovánky hříšné nejsou nikdy dovoleny, tím méně v den sváteční. *Ráno Duchu svatému, večer duchu zlému?!*

181. *Co je v den sváteční žádoucí mimo mši sv.?*

Mimo mši svatou je v den sváteční žádoucí, abychom slyšeli i kázání a přijali svátosti, abychom šli na služby Boží též odpoledne a konali skutky milosrdné.

84. CTI OTCE SVÉHO I MATKU SVOU!

Čtvrté přikázání Boží.

Bůh, neviditelný Král světa, panuje všemu lidstvu. Viditelně nechává panovati místo sebe jiné. V rodině vládne z Boží moci otec a matka. Jsou tedy *rodiče pro děti osoby posvátné*. Zastupují u dětí místo Boží, prokazují dětem nesčetná dobrodiní a jsou Bohu za ně odpovědni. Není přítelička nad tatíčka. Na slunci

teplo, při matce blaho. — Zástupci rodičů jsou pěstouni a učitelé, mistři a hospodáři.

182. Co poroučí Bůh čtvrtým přikázáním?

Čtvrtým přikázáním poroučí Bůh, aby děti své rodiče ctily, milovaly a jich poslouchaly.

Hodné dítě ctí rodiče, když je pozdravuje a prosí, jim děkuje a blahopřeje, a mluví o nich uctivě. „Kdo by proklínal otce svého nebo matku, smrti ať umře!“ (2. Mojž. 21, 17.) Rodičům náleží úcta, i když nejsou snad bez chyby.

Hodné dítě miluje rodiče, když jich nermoutí a nehněvá, jim pomáhá v práci a nedostatku, v nemoci a ve stáří, jim odvádí povinné dávky a pamatuje na ně, *zvláště po smrti modlitbou a mši svatou*. „Synu, zastaň se ve stáří otce svého a nezarmuť ho za celý život jeho. Zeslábně-li na rozumu, měj slitování a nepohrdej jím. A nezapomínej na bolesti matky své!“ (Sir. 3, 14. 15. a 7, 29.) „Kdo otci nepřetrpí, ten jinému oči vyloupí“, říkali naši předkové.

Hodné dítě poslouchá rodičů na první poručení, s jasnou tváří a bez odmluvy. Tak byl poddán Syn Boží v Nazaretě své matce i svému pěstounu; Otce pak nebeského byl „poslušen až k smrti kříže“. (Filip. 2, 8.) Poslušnost - první ctnost. Proč? — Děti dospělé a již samostatné jsou povinny dbáti aspoň rady, napomenutí a výstrahy rodičů; je ctíti a milovati jsou povinny do smrti. Zvláště mají věrně splniti poslední vůli jejich.

183. Co slíbil Bůh hodným dětem?

Hodným dětem slíbil Bůh svoji ochranu a své požehnání.

„Aby ti dobře bylo.“ (5. Mojž. 5, 16.) „Skutkem i slovem cti otce svého, aby se na tebe sneslo požehnání od něho a zůstalo do konce. Požehnání otcovo utvrzuje domy synů.“ (Sir. 3, 9. 10.) Když otec a nebo matka z plna srdce žehná, je to účinná modlitba o požehnání Boží. Proto se říká: „Požehnání rodičů ve vodě neutone, v ohni neshoří. Modlitba matčina z mořského dna vyjímá.“

184. *Kdo se prohřešuje proti rodičům?*

Proti rodičům se prohřešuje: 1. kdo se k nim hrubě chová, o nich zle mluví a za ně se stydí; — 2. kdo se na ně hněvá, v potřebách jim nepomáhá a za ně se nemodlí; — 3. kdo jejich rozkazů, napomenutí a výstrah nedbá.

185. *Co praví Písmo svaté o dětech nehodných?*

O dětech nehodných praví Písmo svaté: „Zlořečen, kdo necti otce svého nebo matku. A veškeren lid řekne: Amen“ (tak jest. — 5, Mojž. 27, 16.)

85. VRCHNOSTI DUCHOVNÍ A SVĚTSKÉ.

Čtvrté přikázání Boží.

Jako v rodině zastupují místo Boží rodiče, tak v církvi a ve státě vrchnosti duchovní a světské. K *vrchnosti duchovní* náleží jmenovitě papež, biskup a duchovní správcové. Těm svěřil Bůh, aby pečovali zvláště o naše spasení věčné. K *vrchnosti světské* náleží jmenovitě státní president a jeho úřední zástupci ve státě, v zemi, v okrese a v obci. Těm svěřil Bůh, aby pečovali zvláště o naše blaho pozemské.

186. *Co napsal svatý Pavel o vrchnostech?*

Svatý Pavel napsal o vrchnostech: „Vyšší moci budiž každý poddán, neboť není moci, leč od Boha. Kdo se tedy vyšší moci protiví, zřízení Božímu se protiví. Dávejte proto všem, co jste povinni: komu daň, tomu daň; komu clo, tomu clo; komu čest, tomu čest.“ (Řím. 13, 1. 2. 7.)

187. *Kdo se zvláště prohřešuje proti vrchnostem?*

Proti vrchnostem se zvláště prohřešuje: 1. kdo je drze haní a tupí; — 2. kdo se jim protiví a proti nim se bouří; — 3. kdo jim povinné dávky odpírá.

188. *Kdy nesmíme lidí poslouchati?*

Lidí nesmíme poslouchati, když nařizují nebo dovolují něco proti zákonu Božímu.

Nad rozkaz lidský zákon Boží. Tři mládenci v Babyloně dali se raději uvrhnouti do peci ohnivé, než by se byli klaněli modle. (Dan. 3.) Mučedníci Makkabejští podstoupili smrt, než by byli poslechli, co král poroučel proti zákonu Božímu. (2. Mach. 7.) Apoštolům zakazovala velerada učit o Pánu Ježíši, ale Petr odpověděl jménem apoštolů: „*Více náleží poslouchati Boha než lidí.*“ (Sk. ap. 5, 29.) A učili v chrámě i po domech každodenně jako dříve. Svatý Martin dal se o 14 letech proti vůli rodičů zapsat mezi žáky křesťanské, aby se připravil k svatému křtu.

Všelico dovoleného zákonem světským zapovídá katolíkům zákon Boží nebo církevní, na příklad občanský sňatek, rozluky manželství, pohřeb spálením.

K lidem starým se chová ušlechtilý člověk uctivě. „*Před hlavou šedivou povstaň a cti osobu starcovu.*“ (3. Mojž. 19, 32.) Je bezcitné a surové posmívati se lidem starým, tělesnou vadou stíženým anebo jinak ubohým. **Jaké je vzdělání, takové chování.**

86. „MILOVATI BUDEŠ BLIŽNÍHO SVÉHO!“

(Mat. 22, 39.)

Sám sebe miluje každý. Nezřízeně se miluje, kdo pečuje pouze o svůj blahobyt pozemský. Činí-li to bez ohledu na druhé, sluje „sobec“. Bohumile má sebe rád, kdo pečuje především o své spasení věčné. Tak máme milovat i bližního.

Kdo je můj bližní? Všichni pocházíme od prvního člověka Adama. Všichni máme společného Otce, k němuž se modlíáme. „*Otče náš, jenž jsi na nebesích.*“ Za nás „za všechny umřel Kristus“. (2. Kor. 5, 15.) Všechny nás „*Bůh povolal k věčné slávě své.*“ (1. Petr 5, 10.) Proto jsme si všichni vespolek blízcí, ať si je známý nebo neznámý, příjemný aneb odporný, přítel anebo nepřítel. *Můj bližní je každý člověk.*

189. *Proč máme své bližní milovati?*

Své bližní máme milovati, protože jsme všichni po Adamovi jako bratři — k obrazu Božímu stvoření, smrtí Kristovou vykoupení a k nebeské blaženosti povolání.

190. *Kterými slovy Kristus Pán vysvětlil přikázání lásky k bližnímu?*

Kristus Pán vysvětlil přikázání lásky k bližnímu slovy: „Co chcete, aby lidé činili vám, činite vy také jim!“ (Mat. 7, 12.)

Láska k vlasti. Více než jiné smíme a máme ty milovati, kteří jsou nám bližší věrou, dobrodiním anebo rodem: jsou to rodiče, sourozenci, příbuzní, členové vlastního národa. Úctu dej cizině, lásku vlasti! Zářivé vzory zejména: Mojžíš, Jeremiáš, Juda Makabi, Kristus Pán, sv. Favel, sv. Václav, blahosl. Anežka Přemyslovna, sv. Panna Orleánská.

Ne ústy toliko! Kdo miluje svůj národ, hlásí se k němu, váží si mateřské řeči, otcovské pudy a národních zvyků i památek. Hledí poznati dějiny svého národa a hájí spravedlivě práv jeho, přispívá na jeho potřeby a modlí se zaň. „*Synáčkové, nemilujme slovem ani jazykem, nýbrž skutkem a vpravdě.*“ (1. Jan 3, 18.)

Zdvořilost. Dobrým, ale společensky důležitým projevem bliženské lásky je, zdvořile se chovat a zdvořile jednat ústně i písemně. Zdvořilý neuráží a není na obtíž, uctivě oslovuje a pozdravuje, prosí a děkuje, ochotně poslouží, omluví se, když pochybí. Je způsobný, šetrný a srdečně přívětivý. — Pěkné slovo železná vrata otvírá. „Radujte se s radujícími, plačte s plačícími!“ (Řím. 12. 15.) „Vaše vlídnost budiž známa všem lidem!“ (Filip. 4, 5.) „Milujte se srdečně, v uctivosti předcházejte jeden druhého!“ (Řím. 12, 10.) Čím plněji klas, tím hlouběji se kloní.

87. SKUTKY MILOSRDNÉ.

Lidé potřební čekají na bliženskou naši lásku nejvíce. Jsou blízko nás, jen oči otevřít! Ejhle, Lazar žebrák! Chudáci vyhořeli. Osířelo dítě. Nemocný se trápí. Dušičky prosí. Syn marnotratný se zpustil. Co bude z té aneb oné duše, nenajde-li „člověka“, jenž by jí pomohl! (Jan 5, 7.) Denně možno a žádoucnou bližnímu lásku prokazovati skutkem.

191. *Kterými skutky zvláště prokazujeme bližnímu lásku?*

Zvláště prokazujeme bližnímu lásku skutky milosrdnými.

V Písmě svatém se doporučují zejména milosrdné skutky tělesné: hladové krmiti, žíznivé napájeti, pocestné do domu přijímati, nahé odívat, nemocné navštěvovati, zajaté osvobozovati, mrtvé pochovávat. — *Milosrdné skutky duchovní:* hřešící kárati, neumělé učit, pochybujícím dobře raditi, zarmoucené těšiti, křivdy trpělivě snášeti, ubližujícím ochotně odpouštět, za živé i za mrtvé se modlit.

Ve spolku a v řádě. Učelněji a snáze možno konati skutky milosrdné *v dobročinném spolku*, jako je třeba Spolek svatého Vincence a sdružení Chárity neboli milosrdné lásky k bližnímu. *Z o b c e p o n í t c e, a n a h ý m á k o š i l k u.* — Cele zasvěcují se službě milosrdenství *řeholníci v řádech:* Milosrdní bratři, Milosrdné sestry; vyučují v opatrovnách a školách, pečují o sirotky, ošetřují nemocné a neduživé. *Na jejich zásluze má podíl, kdo milodarem dílo jejich podporuje.*

192. Kterak cení Kristus naše skutky milosrdné?

Naše skutky milosrdné cení Kristus, jako bychom je prokazovali jemu samému: „Amen pravím vám, co jste učinili jednomu z mých bratří nejmenších, mně jste učinili.“ (Mat. 25, 40.)

„Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“ (Mat. 5, 7.) „Buď milosrdný, jak jen budeš moci. Budeš-li mnoho míti, dávej mnoho; budeš-li málo míti, rád uděluj i z mála. Almužna nedopouští, aby duše přišla do temnot.“ (Tob. 4, 8. 9. 11.) „Kdokoli by podal jednomu z těchto maličkých číši vody studené, neztratí odplaty své.“ (Mat. 10, 42.) „Čiňte si přátele z mamonu pozemského, aby vás přijali do stanů věčných, až dokonáte.“ (Luk. 16, 9.) „Blaženější je dávati nežli bráti.“ (Sk. ap. 20, 35.) *Zkus, jak to blaží už za živa, což teprve v nebi!*

„Budte vděční!“ (Kolos. 3, 15.) Milosrdně pomáhati je ctnost, býti vděčný je povinnost. Svět odplácí nevděkem, a nevděk bolí. Krista Pána mrzelo, když malomocní, kromě jediného, nepřišli za uzdravení poděkovat. (Luk. 17, 18.) Bylo by více milosrdné lásky, kdyby více bylo vděčnosti. *V d ě č n é s r d c e u z n á d o b r o d i n í, d ě k u j e s l o v e m a h l e d í s e o d v d ě č i t i — z v l á š t ě m o d l i t b o u.*

„ABYS VŠECHNY NAŠE DOBRODINCE
VĚČNÝMI STATKY ODMĚNITI RAČIL,
PROSÍME TĚ, USLYŠ NAS!“
„PÁN BŮH ZAPLAT!“

88. MILUJTE NEPRÁTELE SVÉ!“

(Mat. 5, 44.)

Nejtěžším, ale spolu nejvzácnějším projevem bliženské lásky jest milovati toho, kdo nám ukřivdil. „Jakou budete mít odplatu, milujete-li (pouze) ty, kteří vás milují? Vždyť tak činí i celníci.“ (Mat. 5, 46.) Od svých učedníků žádá Kristus Pán, aby milovali i nepřátele.

193. *Kterými slovy káže Kristus milovati nepřátele?*

Milovati nepřátele káže Kristus slovy: „Milujte nepřátele své, dobře činite těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vás pronásledují a pomlouvají. Tak budete podobni svému Otci v nebesích; ten velí slunci svému vycházeti na dobré i na zlé a dešť dává na spravedlivé i nespravedlivé.“ (Mat. 5, 44. 45.)

Nemsti se! „Mně náleží odvěta, já to kdys oplatím,“ praví Hospodin. (5. Mojž. 32, 35.) A Pán Ježíš: „Slyšeli jste, že bylo řečeno: oko za oko, zub za zub! Já však vám pravím, abyste zlu neodpírali“ (zlem. Mat. 5, 38.) „Nikomu neodplácejte zlým za zlé!“ (Řím. 12, 17.) *Lépe křivdu trpěti než křivdu činiti.*

Odpusť! K odpouštění nás vybízí Kristus napomenutím o daru obětním (Mat. 5, 23. 24.), příběhem o služebníku nemilosrdném (Mat. 18, 23—35.) a prosbou Otčenáše. „Odpouštějte si vzájemně, má-li kdo žalobu proti jinému, jakož i Pán odpustil vám.“ (Kolos. 3, 13.) „**S l u n c e n e z a p a d e j n a d h n ě v e m v a š í m !**“ (Efes. 4, 26.) *Sám-lis koho urazil, zjednej si odpouštění!*

Dobře čini! „Láska k bližnímu nečiní zlého.“ (Řím. 13, 10.) Kdo do tebe kamenem, ty do něho chlebem! „Lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej; a žízní-li, dej mu pít; to čině, uhlí žhavé shrneš na hlavu jeho. Nedej se přemoci zlu, nýbrž přemáhej zlo dobrem.“ (Řím. 12, 20. 21.) Tak se choval ke svým nepřítelům Pán Ježíš, aby nám zůstavil dokonalý příklad a vzor.

194. *Proč je nám Kristus vzorem lásky k nepřátelům?*

Kristus je nám vzorem lásky k nepřátelům, protože se svým nepřátelům nemstil, jim odpouštěl a jim dobře činil.

„**Blahoslavení pokojní**, neboť oni syny Božími slouti budou.“ (Mat. 5, 9.) Pokoj v rodině, v sousedství, ve spolku, v obci, v národě je podmínkou síly, požehnání Božího a pokoje věčného. Noha nohu podpírá, a stojí obě dobře. Ve svaté jednotě síla Boží. **S j e d n o c e n í s t o j í m e, r o z d v o j e n í p a d á m e.** Svornost tuží, sváry nuzí. *Soud je věřícímu až poslední cestou.* Lepší slaměné porovnání než zlaté vyhrání. „Pokoj vám!“ (Jan 20, 19.) „Žijte v pokoji, a Bůh pokoje a lásky bude s vámi!“ (2. Kor. 13, 11.)

89. „BLAHOSLAVENÍ TIŠÍ!“ (Mat. 3, 4.)

Páté přikázání Boží.

Pátým přikázáním poroučí Bůh, abychom se vespolek v lásce a pokoji snášeli, o zdraví a život, jak vlastní, tak bližního pečovali a každému dobrý příklad dávali.

* * *

Vzor svaté tichosti. „Láska je shovívavá a přívětivá, láska nezávidí, nejedná neslušně a neroztrpčuje se.“ (1. Kor. 13, 4. 5.) To nám ukázal svým příkladem Pán Ježíš „tichý a srdcem pokorný“. (Mat. 11, 29.) Nehádal se ani nekřičel. (Mat. 12, 19.) „Když mu spílali, nespílal v odvetu, když trpěl, nehrozil.“ (1. Petr 2, 23.) Jako beránek vedený k zabití neotevřel svých úst. (Iz. 53, 7.) Od něho se učme svaté tichosti!

195. *Kdo se prohřešuje srdcem proti pátému přikázání Božímu?*

Proti pátému přikázání Božímu se prohřešuje srdcem, kdo se na bližního hněvá, jemu závidí a na něho žárlí.

Hněv. „Slyšeli jste, že bylo řečeno: nezabiješ! A kdo by zabil, propadne soudu. Já však vám pravím, že soudu propadne už každý, kdo se na svého bratra jen hněvá.“ (Mat. 5, 21. 22.) Zvláště je hříchem hněv od druhého nezaviněný a přílišný. Veliký a dlouhý hněv bez úmyslu se smířiti sluje *nepřátelství nebo nenávist.*

Závist. „Závistí ďáblou přišla smrt na svět.“ (Moudr. 2, 24.) Kain záviděl Abelovi, synové Jakubovi svému bratru Josefovi (1. Mojž. 37, 4. 11.), farizeové a zákoníci Pánu Ježíši. (Mat. 27, 18.) Jakoby bratrem závistivého je zloprejný a škodolibý.

196. *Kdo se prohřešuje slovem proti pátému přikázání Božímu?*

Proti pátému přikázání Božímu se prohřešuje slovem, kdo bližnímu nadává, kdo mu vyhrožuje a kdo jej proklíná.

„Nehněvejte se cestou!“ (1. Mojž. 45, 24.) Bližního proklíná, kdo naň svolává Boží trest. — „Odpověď vlídná krotí hněv.“ (Přisl. 15, 1.) „Napomínám vás tedy, já vězeň v Pánu, abyste se trpělivě snášeli vespolek v lásce.“ (Efes. 4, 1. 2.) „Neste břemena jeden druhého, a tak naplníte zákon Kristův!“ (Gal. 6, 2.) „Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“ (Mat. 5, 4.)

„OD HNĚVU, NENAVISTI,
A VŠELIKÉ ZLÉ VŮLE
VYŠVOBODŇ NÁS, PANE!“

90. PEČUJ O SVÉ ZDRAVÍ!

Páté přikázání Boží.

„Ať žijeme nebo umíráme, Páně jsme.“ (Řím. 14, 8.) Bohu trojjedinému patříme s duší i s tělem. Život a zdraví jsou drahocenné hřívny, nám od Boha jen svěřené. Budeme z nich účty skládati Pánu života i smrti. (Mat. 25, 14—30.) Proto jsme povinni o život a zdraví pečovati.

Zdravím těla k síle ducha. Zvláště v mládí třeba tělo chovati náležitě. Vhodnou prací tělesnou a rozumným cvičením se tuží zdraví a síla pro budoucí povolání a šlechtí se povaha k pořádku a kázni. „Zdravé, otužilé tělo dopomáhá k velikým činům.“ (Sv. Ignác z Loyoly.) Je-li spojeno se zdravým, otužilým tělem srdce věřící, jsou to činy ušlechtilé. K tomu směřovala ve středověku rytířská výchova: panoš, duševně i tělesně vycvičený, býval náboženským obřadem pasován na rytíře.

Zdraví škodlivé je, zvláště v mladém věku, pití lihovin a kouření; každému škodí na zdraví přílišný sport, nemírný tanec, nevhodný oděv a nestřídmost. Kam střídmost nechodí, tam chodí lékař. Zvláště hnusné a záhubné jest opilství; to snižuje člověka „pod obraz Boží“, hubí ho tělesně i duševně a ohrožuje věčné spasení jeho. Svätý Jan Křtitel nepil od dětství nic opojného; tak „rostl a sílil duchem“. (Luk. 1, 15. 80.) Podobně může růsti a síliti, kdo se lihovin odřekl dobrovolně (*abstinent*).

Hrdinným skutkem je, když z lásky k Bohu a bližnímu nasazuje zdraví a život obránce vlasti, matka dítěte, lékař a ošetřovatel nemocného, zachránce od smrti a misionář mezi pohany. Mučedníci podstoupili pro svatou víru i smrt. O všech takových praví Kristus: „Kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej.“ (Mat. 10, 39.)

91. NEZABIJEŠ!

Páté přikázání Boží.

Drahocenným statkem přirozeným je život vlastní a cizí. Ten chrání Bůh pátým přikázáním výslovně.

197. Kdo se prohřešuje proti vlastnímu životu?

Proti vlastnímu životu se prohřešuje, kdo si bez potřeby škodí na zdraví, kdo život lehkomyšlně vydává v nebezpečí a kdo sám sebe vraždí.

Úmyslná sebevražda mívá různé příčiny rozhodující a poslední; avšak první základní příčinou bývá ztráta víry a naděje v Boha. Kdo věří v Boha, že každému odplácí spravedlivě odplatou věčnou, a kdo v Boha doufá, že nikoho na světě neopustí, ten si při zdravém rozumu za žádných okolností na život úmyslně ne-sáhne.

Příčetný sebevrah se dopouští hrózného hříchu proti Bohu, jenž jediný jest pánem života i smrti; proti své duši, kterou vrhá do věčné záhuby; a proti své rodině, které působí hanbu a zármutek. Tím hříchem se zbavuje i práva-na církevní pohřeb.

198. Kdo se prohřešuje proti životu bližního?

Proti životu bližního se prohřešuje, kdo mu zdraví a život ohrožuje neb ukracuje, kdo jej zlomyslně bije nebo zraňuje a kdo jej bezprávně usmrcuje.

Právem usmrcuje vrchnost nenapravitelného zločince (Řím. 13, 4.), člověk napadený útočníka ve spravedlivé obraně vlastního života, a vojin ve válce nepřítele. Odpovědnost před Bohem nese, kdo válku způsobil. — I vojin může a má býti svatý. (Tři setníci v Písmě svatém Nového Zákona. Sv. Šebestián, sv. Jiří, sv. kníže Václav.) Vojínovi do boje povolnému žehná rodná matka i matka církev. *Nač? Úmyslná vražda je hřích do nebe volající.* „Krev bratra tvého ke mně volá ze země.“ (1. Mojž. 4, 10.)

Cizí zdraví a život ohrožuje, kdo padělá potraviny, zanedbá povinnou opatrnost při jízdě, při práci, při dohledu na děti — a kdo nerozumně žertuje, na příklad zbraní, strašením, sázkou. Tím lidé nehrají, od čeho zmírají. — *Život se ukracuje bližnímu* příkořím a hrubostí. O nezdárných dětech se říká, že rodičům „píjí krev“ a že je „přivádějí do hrobu“. — *Škodu* povstalou z hříchů proti životu bližního je vinník povinen napraviti.

K ostatní živé přírodě se chová hodný věřící ušlechtilé; zachází šetrně s rostlinami a soucitně se zvířaty: ošetřuje, netýrá, zbytečně nezabíjí. Zvíře cítí jako ty, nedělej mu trampoty! *Je hříšno zvířata bez potřeby trápití nebo zabíjeti.* „Ví zbožný o potřebách dobytka svého, ale srdce bezbožných jest ukrutné.“ (Přisl. 12, 10.)

92. „BĚDA SVĚTU PRO POHORŠENÍ.“

(Mat. 18, 7.)

Páté přikázání Boží.

Nejvzácnějším statkem bližního jest jeho duše, zejména je-li v posvěcující milosti. O duši bližního máme pečovati zvláště duchovními skutky milosrdnými. (Viz pod ot. 191.) Proti duši blíž-

ního se prohřešuje, kdo ji hříchem kazí neboli pohoršuje. Tomu se říká pohoršení.

199. *Kdo se prohřešuje pohoršením?*

Pohoršením se prohřešuje, kdo bližnímu dává špatný příklad, kdo jej úmyslně svádí ke hříchu a kdo jinak je na jeho hříchu spoluvinen.

Špatný příklad dávají někdy rodiče dětem, představení podřízeným a starší mladším, když před nimi něco zlého dělají nebo mluví. Jako jiskra v popelu doutná špatný příklad v pohoršené duši, až se časem rozhoří ve hřích. Staříčkový Eleazar raději umřel, než by mládeži byl dal pohoršení špatným příkladem. (2. Mach. 6, 24.)

Ke hříchu svádí slovem, kdo někoho ke hříchu ponouká, jako ponoukal Evu had-ďábel. Velekněz Kaifáš radil k usmrcení Krista Ježíše. (Jan 11, 49. 50.) Král David velel vrchnímu vojevůdci, aby nechal Uriáše v bitvě zahynouti. (2. Král. 11, 15.) — **Svádí jednáním**, kdo víru druhých úmyslně podrývá, kdo proti náboženství mluví nebo píše, kdo špatné spisy půjčuje, prodává nebo rozšiřuje, kdo nemravné obrazy maluje a vystavuje, kdo dovoluje přístup na místa nebezpečná.

Spoluvinen na hříchu cizím je, kdo k cizímu hříchu svoluje nebo mlčí, hřích podle povinnosti netrestá nebo kdo někomu dává ke hříchu příležitost, na příklad nepočestným oděvem. Šavel svolil, aby svatý Štěpán byl ukamenován. (Sk. ap. 7, 60.) Aron, bratr Mojžíšův, mlčel k modloslužbě lidu. (2. Mojž. 32.) Velekněz Heli netrestal zlých synů svých. (1. Král. 3, 13.) — Tak se dopouští někdo „*cizích hříchů*“.

Nepočestný oděv, jmenovitě u dívek a paní, bývá pro mnohé pohoršením. „Nechtěla bys dopustit se hříchu, proč tedy k němu vyzýváš? Stáváš se odpovědnou za hříchy, ke kterým jsi dala podnět.“ (Tertullian.) Bůh bude trestati toho, kdo se žádostivě dívá, i tu, která v takovém oděvu nechává na sebe pohlížeti. Šat jest určen k tomu, aby byl obranou cudnosti a závojem studu. „*Ženy ať se zdobí oděvem slušným, stydlivě a cudně.*“ (1. Tim. 2, 9.)

200. Co pravil Pán Ježíš o pohoršení?

Pán Ježíš pravil o pohoršení: „Kdo by pohoršil jedno z dětí věřících ve mne, tomu bylo by lépe uvázati na hrdlo mlýnský kámen a pohroužiti jej do hlubiny mořské. Běda člověku tomu, skrze něhož přichází pohoršení! (Mat. 18, 6. 7.)

Svůdce v jakékoli podobě je pomocníkem ďáblovým. Zvláště záhubné je pohoršiti nevinné a mladistvé věřící. Za všechny smutné následky pohoršení je svůdce spoluodpověden. *Pohoršení je povinen napraviti dobrým příkladem, slovem, modlitbou. Ostatně poradí zpovědník.*

„Tak sviť světlo vaše před lidmi, ať vidí vaše skutky dobré a velebí Otce vašeho, jenž je v nebesích.“ (Mat. 5, 16.) **S v ě t l e m je d o b r ý p ř í k l a d.** „Nikomu v ničem nedáváme pohoršení, aby nebyla haněna služba naše,“ napsal o sobě apoštol Pavel. (2. Kor. 6, 3.) Tak nedávej nikomu pohoršení ty, sviť okolí svému dobrým příkladem a vlastní duši opatruj před nákazou. **„Děti, nedejte se svádět!“** (1. Jan 3, 7.)

93. BŮH STYDLIVÝ A POČESTNÝ

Šesté přikázání Boží.

Bůh nám vložil do duše posvátný cit, který žádá, že některé části našeho těla mají býti zakryty. Stydlivý člověk se tam bez náležité potřeby neodkrývá, nedívá a nedotýká — ani na sobě, ani na druhých. Ani nepřipustí, aby se ho kdo nepočestně dotýkal. O těch věcech zbytečně nemluví ani nepřemýšlí. Tak to poroučí Bůh šestým přikázáním.

201. Co poroučí Bůh šestým přikázáním?

Šestým přikázáním poroučí Bůh, abychom v myšlenkách a pohledech, slovech a skutcích byli stydliví a počestní.

„Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“ (Mat. 5, 8.) Bůh je nad jiné miluje a chystá jim v nebi zvláštní odměnu. Té používají ve společnosti Beránka Božího Panna Maria, svatý Josef a nescíslný zástup světců, jmenovitě sv. Anežka,

sv. Stanislav a sv. Alois. Jejich odznakem je lilie. Co nejbliže k Bohu je povznesla stydlivost a cudnost neboli svatá čistota.

202. Co pomáhá k zachování svaté čistoty?

K zachování svaté čistoty pomáhá: 1. rychle odpírati pokušení a důvěrně vzývati Pána Ježíše i Pannu Marii; — 2. dobře se modlívati a co nejčastěji přijímati svátosti; — 3. pamatovati, že Bůh všechno vidí a že každé chvíle můžeme umřítí.

Rychle odpírat! Chceš-li v domě ohně zbýti, nedej jiskře ohněm býti! Braň se modlitbou, zvláště střelnou! Raději umřítí, nežli zhřešiti! Rač, Panno, v mocnou ochranu květ srdce mého vzíti! (Viz pod ot. 222.)

Svátosti přijímat! Pokušení nejhoršího druhu doráželo na sv. Karla Boromejského v městě, kde studoval. A on zůstal nezkažený. Tázali se ho, kterak že odolal hříšným svodům? „Chodíval jsem každou neděli ke stolu Páně.“

Pamatovat: Bůh se dívá. „Kterak bych mohl to zlé učiniti a hřešiti proti Bohu svému!“ (1. Mojž. 39, 9.) „Než bych před očima Páně zhřešila, raději nevinná půjdu na smrt.“ (Dan. 13, 23.)

„DUŠE NÁM, PANE, ZAPAL OHNĚM DUCHA SVATÉHO,
ABYCHOM TI NEPOSKVRNĚNÝM TĚLEM SLOUŽILI
A ČISTÝM SRDCEM SE ZALÍBILI.“

94. NESESMILNÍŠ!

Nepožádáš manželky bližního svého!

Varovný hlas. Smilstvo a všeliká nečistota nebudiž ani jmenována mezi vámi; to svatým nesluší. Taktéž se nesluší hanebně a necudně tlachati nebo vtipkovati. To zajisté vězte a znejte, že nikdo smilný nebo necudný nemá podílu v království Božím. Svět říká sice, že to nic není, ale nedejte se sváděti klamnými řečmi! Neboť pro takové věci přichází hněv Boží na syny nevěry. (Podle Efes. 5, 3—6. „Svatí“ je název prvních křesťanů. 2. Kor. 13, 12.)

203. Kdo se prohřešuje proti svaté čistotě?

Proti svaté čistotě se prohřešuje: 1. kdo má dobrovolně nepočestné myšlenky a žádosti; — 2. kdo nepočestně pohlíží, mluví nebo jedná sám anebo s druhým; — 3. kdo se lehkomyšlně vydává v nebezpečí hříchu necudného.

„Slyšeli jste, že bylo řečeno: nesemilníš! Já však vám pravím: smilní v srdci svém už každý, kdo hledí na ženu žádostivě.“ (Mat. 5, 27. 28.) Nepočestné myšlenky a žádosti zapovídá Bůh devátým přikázáním. *Není hříchem proti svaté čistotě, co se děje z nutné potřeby nebo z práva. V pochybnosti třeba poprositi rodičů nebo zpovědníka za poučení.*

204. Co je pro svatou čistotu zvláště nebezpečno?

Pro svatou čistotu je zvláště nebezpečno: 1. dívati se na nemravné obrazy a čísti nemravné knihy; — 2. lehkomyšlně se scházeti a přáteliti s druhým pohlavím; — 3. choditi na neslušné hry, představení a tance.

Pozor na oči! Zloděj oknem a hřích okem. Tak začal hřích Davidův. (2. Král. 11, 2.) Počestný umí pohlédnout, a nevidět. „Kdo své oči zavírá, aby neměl záliby ve zlém, bude přebývati na výsostech.“ (Iz. 33, 15. 16.) — Četba. Není dovoleno ani radno čísti všechno. Leckterá kniha, byť pěkně psaná, jest jako kvítí jedovaté. Škoda, přeškoda duše četbou otrávené!

Důvěrná známost mezi osobami různého pohlaví bývá mravně nebezpečná. Není-li úmyslu a vyhlídky na brzký sňatek, může být i hříšná. — Některé zábavy budí leckdy nečisté myšlenky a žádosti. Proto je mravně nebezpečno i společné koupání sob různého pohlaví. Tím se pozbývá studu a dává se pohoršení. „Nepřipodobňujte se tomuto světu!“ (Řím. 12, 2.)

Smutné následky tělesných hříchů proti svaté čistotě: hanba; nemoci, mnohdy nezhojitelné, nakažlivé a dědičné; nechť k modlitbě, ke službám Božím a k svátostem; ztráta svaté víry; nekajicná smrt a nešťastná věčnost. — „Nezůstane duch můj ve člověku, neboť ztělesněl,“ řekl Hospodin před potopou. (1. Mojž. 6, 3.) „Nevíte-liž, že jste chrámem Božím a že ve vás přebývá

Duch svatý? Kazi-li tedy kdo chrám Boží, toho zkazi Bůh.“ (1. Kor. 3, 16. 17.) Co tělu libo, duši žel. Milé začátky, smutné konce. Hříšná radost plodí žalost. „Cestou do pekel jsou stezky její, vedou dolů do komnat smrti.“ (Přisl. 7, 27.)

„OD DUCHA SMILNÉHO
VYSSVOBOD NÁS, PANE!“

95. SVÉHO SI HLEĐ!

Sedmé přikázání Boží.

Soukromý majetek. Čeho kdo spravedlivě nabyt, jest jeho soukromý majetek; vlastník má právo s ním svobodně nakládati (může jej někomu prodati, darovati aneb odkázati). To právo je v lidské společnosti základem rodinného života, veřejného pořádku a vzdělanosti. Bůh sám to právo potvrdil přikázáním „nepokradeš“. *Chtíti soukromý majetek proti vůli vlastníků rozdělit anebo zveřejnit bylo by nespravedlivé a lidské společnosti škodlivé.* Je staré přísloví: „Svoje svato. Svého si hled!“

205. Kdo pečuje bohumile o majetek?

Bohumile pečuje o majetek, kdo ho spravedlivě nabývá, šetrně s ním zachází a k dobrým skutkům ho užívá.

„Slož účty ze správy své!“ (Luk. 16, 2.) *Spořivý* pamatuje na sebe a na rodinu po čas nemoci, nedostatku a stáří. Nevíš, co zlého večer přinese. Chovej bílý grošík pro černý den! Ne jak chceme, ale jak můžeme. „Seberte pozůstalé drobty, ať se nezkazí!“ (Jan 6, 12.) — *Marnotratný* utrácí lehkomyšlně za věci zbytečné. Dnes tlusto a zítra pusto. Roboty do soboty a peněz do neděle. Hýřil za mladu, a na starost umírá z hladu. Oděv, stravu — podle stavu! — *Dobročinný*, milosrdný, štedrý činí si přátele z mamonu pozemského“ (Luk. 16, 9.) a skládá si „poklad nehynoucí v nebi“. (Luk. 12, 33.)

„Chraňte se lakomství!“ (Luk. 12, 15.) Lakomec čím více pije, tím více žízní. Nikomu dobře nečiní, leda když umře. „Kdo chtějí zbohatnout, upadají v osidlo ďáblovo.“ (1. Tim. 6, 9.) Jidáš z lakoty stal se zlodějem a zrádcem. „Blázne, této noci po-

volám duši tvou, a či bude, co jsi nahromadil?“
(Luk. 12, 20.)

96. NEPOKRADEŠ!

Aniž požádáš statku jeho!

„Každému své!“ bylo právní zásadou již u pohanských Římanů. A naši předkové říkali: „Svoje svato, cizí nejsvětější. Svého si hled, cizího nech!“ Sedmým a desátým přikázáním chrání Bůh cizí majetek.

206. *Kdo se prohřešuje proti cizímu majetku?*

Proti cizímu majetku se prohřešuje: 1. kdo krade nebo loupí; — 2. kdo se dopouští lichvy nebo podvodu; — 3. kdo cizí majetek nespravedlivě zadržuje nebo poškozuje.

Krade, kdo odcizuje potajmu. — *Loupí*, kdo odcizuje násilím. — *Lichvy se dopouští*, kdo nouze bližního využívá k nespravedlivému zisku: předražuje zboží, práci nebo peníze (nespravedlivým úrokem). — *Podvodu se dopouští*, kdo bližního zkracuje na majetku lstivě, na příklad neplatnými penězi, nesprávnou měrou a váhou, špatným zbožím, nepoctivou hrou, výpůjčkou „na věčnou oplátku“, zaviněným úpadkem, podvrženou listinou, podplácením svědků.

Nespravedlivě zadržuje, kdo nevrací, co našel, vypůjčil anebo má svěřeno; kdo zkracuje bližního v jeho právu (cesty, pastvy, mateřské řeči, osobní svobody); kdo neplatí včas, co platiti jest povinen. *Zadržovati mzdu dělníkům a utiskovati chudobné, zvláště vdovy a sirotky, je hříchem do nebe volajícím.* (Jak. 5, 4.)

Nespravedlivě poškozuje na příklad, kdo povinnou práci zanedbává nebo špatně koná, kdo cizí majetek zlomyslně kazí nebo ničí. — *Na hříchu proti cizímu majetku je spoluvinen*, kdo nepoctivý majetek kupuje, přijímá nebo přechovává. Horší, kdo přijímá, nežli kdo krade. Zloději jsou ti, kdo kradou, i kdo jim pomocní radou. — *Proti desátému přikázání Božímu hřeší*, kdo si žádá neprávem přivlastnit cizí majetek.

Z moudrosti předků. Málem se začíná, mnohem se končí. S jehličky na truhličku, s truhličky na kravičku, s kravičky na šibe-

ničku. Za zlodějem hanba chodí. Jak nabyl, tak pozbyl. Kdo stojí o cizí, přichází o své. Nepoctivý groš sto poctivých z kapsy vyhání. Nepoctivé jmění požehnáno není.

207. Co poroučí Bůh sedmým přikázáním?

Sedmým přikázáním poroučí Bůh: 1. abychom bohumile o majetek pečovali; — 2. abychom každému, co jeho jest, nechávali, dávali a prokazovali; — 3. abychom nespravedlivý majetek navrátili a škodu způsobenou napravili.

Vrať a nahraď! Co? Všechnu škodu, ať zlomyslně anebo bezděky způsobenou, a všechno cizí anebo cenu jeho. Kdo všechno nemůže vrátit, má vrátit a hradit, aspoň co může. — *Kdy?* Co nejspíše. Není-li možno najednou, třeba po částech. — *Kterak?* Nenápadně, odpracovati, „darovati“. — *Komu?* Poškozenému nebo jeho dědicům. Neviš-li o nich, dej nespravedlivý majetek chudým anebo na zbožné účely. *V pochybnosti poradí zpovědník.*

S poctivostí nejdál dojdeš! „Co chcete, aby lidé činili vám, čiňte vy také jim!“ (Mat. 7, 12.) „Co nechceš, aby se od jiného dalo tobě, hled, abys ty nečinil jinému!“ (Tob. 4, 16.) „Lépe míti maličko, ale spravedlivě, než příjmy veliké, ale nepoctivě.“ — (Přisl. 16, 8.) Lepší svůj šat plátěný, než hedvábný kradený. Dosti má, kdo na svém přestává.

97. NEPROMLUVÍŠ KŘIVÉHO SVĚDECTVÍ!

Osmé přikázání Boží.

Jaký by to byl život na zemi, kdyby nemohl věřiti spolehlivě syn rodičům, žák učiteli, přítel příteli, nemocný lékaři, soudce svědkům! Proto chce Bůh, abychom v řeči a chování dbali vždy pravdy.

208. Kdo se prohřešuje proti pravdě?

Proti pravdě se prohřešuje, kdo lže, křivě svědčí a kdo se přetvařuje.

Lže, kdo vědomě mluví nepravdu, aby oklamal bližního. Mýliti se může každý, lhát nemá nikdo. Svatí nelhali ani žertem.

Hřeši, kdo lže, aby pomohl sobě, neb aby posloužil druhému, neb aby uškodil někomu. První takto lhal „ďábel, otec lži“. (Jan 8, 44.) „Ohyzda zlá je na člověku lež.“ (Sir. 20, 26.) Mladý lhář, starý zloděj. — *Nemocnému zalhávati jeho blízkou smrt by mohlo býti hříchem těžkým.*

Křivě svědčí, kdo lže o někom před soudem; to je křivá žaloba nebo křivé svědectví. Někdy bývá s tím spojena i křivá přísaha. Tak byl Nabot připraven o majetek a o život. (3. Král. 21, 13.) Proti Kristu svědčili před veleradou lživí svědkové. (Mat. 26, 60.) Farizeové žalovali na něho křivě před Pilátem. (Luk. 23, 2.) Proti jáhnu Štěpánovi nepřátelé „postavili křivé svědky“. (Sk. ap. 6, 13.) „Svědka lživého nenávidí Hospodin“ (Přisl. 6, 19.) a stíhá světský soud.

Přetvařuje se, kdo se tváří a chová tak, aby bližního oklamal. Úlisně jedná, jako Herodes před mudrci. (Mat. 2, 8.) Dělá se přítelem: „Zdráv buď, mistře!“ A políbil ho.“ (Mat. 26, 49.) „Na oko pobožný.“ — „Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! Jste podobni hrobům obíleným. Ty jsou zevně ozdobeny, ale v nitru plny hniloby.“ (Mat. 23, 27.)

Buď upřímný a věrný! Co v srdci, to na jazyku, to v chování! „Opravdu Izraelita, ve kterém není lsti.“ (Jan 1, 47.) Zachovej svěřené tajemství, zvláště úřední, a plň, co jsi dobrého slíbil. Jonatan Davidovi při loučení: „Jdi v pokoji. a co jsme si přísahali, při tom zůstane.“ (1. Král. 20, 42.) Dokud a kde Bůh žítí povelí, buď věren víře, vlasti, příteli. Věrní manželé: „Přijměte prsten věrnosti a buďte sobě věrni!“ Slovu věrný: na jeho slově může hrady stavět. „Služebník dobrý a věrný“ vejde v radost Pána svého. (Mat. 25, 23.)

98. DOBRÉ JMÉNO — VZÁCNÉ JMÉNI.

Osmé přikázání Boží.

Křivým svědectvím trpívá nejen pravda, nýbrž i čest a dobré jméno bližního. A „dobré jméno, nejlepší dědictví“. „Lepší jméno dobré než bohatství velké.“ (Přisl. 22, 1.) Kdo cti pozbude, je v hanbě, a hanba tíží a škodí. *Vlastní cti smím a mám šetřit a hájit. Bližnímu jsem povinen čest nechávat a prokazovat myšle-*

ním, slovem a chováním. „Co chcete, aby lidé činili vám, čiňte vy také jim!“ (Mat. 7, 12.)

209. *Kdo se prohřešuje proti dobrému jménu bližního?*

Proti dobrému jménu bližního se prohřešuje: 1. kdo bezdůvodně o bližním špatně smýšlí; — 2. kdo jej pomlouvá nebo chyby jeho neprávem vyjevuje; — 3. kdo mu donáší, co druhý o něm zlého mluvil.

Špatně smýšlí o bližním, kdo bezdůvodně podezírá, nelaskavě posuzuje a odsuzuje. „Proč myslíte zlé věci v srdci svém? (Mat. 9, 4.) „Láska nemyslí o zlém.“ (1. Kor. 13, 5.) Ne hned odsuzuj, nejprv rozsuzuj! „Jakým soudem soudíte, takovým budete souzeni.“ (Mat. 7, 2.)

Bližního pomlouvá, kdo lživě o něm vykládá nebo píše něco zlého, nebo skutečné chyby jeho zveličuje. Od dobrého se ulže a k zlému se přilže. Kleveta jest jak uhel: když nespálí, aspoň ušpiní. „Očernil ho.“ Více bolí od jazyka nežli od meče. Je podlé křivditi beze jmennými dopisy. — „Neodsuzujte, a nebudete odsouzeni! Pokrytče, vyhoď nejprve trám z oka vlastního!“ (Luk. 6, 37. — Mat. 7, 5.) Před svými dveřmi meť! Čeho nelze chváliti, toho nehaň! Zvláště o mrtvých buď dobře anebo nic!

Chyba bližního se smí vyjevit, když toho třeba k jeho zlepšení, nebo k zamezení většího zla. Z lásky k bratřím pověděl Josef otci, co učinili velmi zlého. (1. Mojž. 37, 2.) Někdy je udání pod hříchem závazno.

„Donašeč sám sebe poskvřňuje, mezi všemi bývá nenáviděn.“ (Sir. 21, 31.) Po lidských žlabech kalná voda teče: ty ji musíš roznášet?! Nesmí se každému povědět všechno, co je pravda. „Slovo, které slyšíš proti bližnímu, ať s tebou zemře!“ (Sir. 19, 10.) — *Na hříchu proti dobrému jménu bližního je spoluvinen, kdo zlé řeči o bližním ochotně poslouchá.*

210. *Co poroučí Bůh osmým přikázáním?*

Osmým přikázáním poroučí Bůh: 1. abychom byli pravdomluvní, upřímní a věrní; — 2. abychom ctí a dobrého jména bližních

šetřili a hájili; — 3. abychom křivdu a škodu na cti bližního způsobenou napravili.

Naprav křivdu a škodu odvoláním pomluvy, adprosem za potupu a náhradou majetku. K náhradě majetkové je zvláště povinen, kdo slovem anebo tiskem nespravedlivě poškodil bližního v živnosti, v obchodě anebo ve službě. Ovšem „š k o d a s e d á n a h r a d i t, a l e s l z y n i k d y“, praví přísloví.

99. CÍRKEVNÍ PŘIKAZÁNÍ.

Pán Ježíš dal apoštolům moc, nejen kázat evangelium a zjednávati věřícím milost Boží, nýbrž i vésti je dohledem, napomínáním a prikazováním k bohumilému životu. Od apoštolů přešla ta moc na papeže a biskupy neboli církve učící.

211. Od koho má církev moc dávati přikázání?

Moc dávati přikázání má církev od Ježíše Krista, jenž pravil apoštolům a jejich nástupcům: „Cokoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 18, 18.)

Slovo „svázati“ znamená zde: někoho k něčemu zavázati, něco mu naříditi. Představení církve nařizují katolickým křesťanům, co k spasení jejich uznávají za vhodné a potřebno.

Církevně je nařízeno zejména: že před svatým přijímáním máme býti úplně lační; že nesmíme čísti spisů církevně zavržených, ani choditi na bohoslužby jinověrců; že máme přispívati na potřeby kostelní a na výživu duchovních správců. Zvláště důležité je p a t e r o přikázání církevních.

212. Jak zní patero přikázání církevních?

Patero přikázání církevních zní: První: zasvěcené svátky světití. - Druhý: v neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti. - Třetí: ustanovené posty zachovávatí. - Čtvrté: alespoň jednou za rok se zpovídati a v čas velikonoční svátost oltářní přijmouti. - Páté: v zapověděný čas tanečních zábav se vystříhati.

„Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá,“ řekl Kristus Pán apoštolům a jejich nástupcům v církvi svaté. (Luk. 10, 16.) Církevní příkázání zavazují *katolické křesťany*, a to pod hříchem tak, jako příkázání Boží. „Jestliže kdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a celník“ = veřejný hříšník. (Mat. 18, 17.) Toho, kdo zatvrzele nechce církve poslechnout a tím působí veřejné pohoršení, trestá církev vyloučením aneb odepřením církevního pohřbu.

Církevní dispens. Církev má moc příkázání svá „rozvázati“: leckteré z nich už změnila, jiné zrušila, některé z důležitých přičin někdy promíjí. Příkázání Božích ovšem rozvázati nemůže.

Celkový přehled. Které svátky jsou zasvěcené, viz pod ot. 174. Každý svátek zasvěcený je pro nás stejně jako neděle dnem svátečním. Kterak světime sváteční den? Ot. 175. — Co znamená „slyšeti mši svatou pobožně“? Ot. 178. Kdo je povinen býti v den sváteční na mši svaté? Ot. 179. Kdo se prohřešuje proti sváteční mši svaté? Ot. 180. — O církevním postu čl. 100., 101. — O svaté zpovědi alespoň jednou za rok viz pod ot. 114. — O svatém přijímání alespoň v čas velikonoční viz pod ot. 109. a 44.: Velikonoční povinnost.

100. PŮST TĚLESNÝ A DUCHOVNÍ.

„Postiti se“ znamená: odepřít si některý pokrm anebo značnější část denní potravy. Už příkázání v ráji bylo postní. Mojžíš, Eliáš a Kristus Pán se postili 40 dní a nocí.

Užitky postu. „Nařídte svatý půst!“ vybízel prorok za dnů Božího navštívení. (Joel 1, 14.) Jako skutek kajicný *usmiřuje půst Boha a zhlazuje časné tresty Boží, krotí zlé žádosti a povznáší mysl k Bohu*. „Trestám tělo své a podrobuji si je,“ napsal o sobě sv. Pavel. (1. Kor. 9, 27.) Jsou zlí duchové, kteří ze srdce „nevyjdou, leč modlitbou a postem“. (Marek 9, 28.) Jak užitečný byl půst Danielovi a jeho třem druhům na dvoře královském! (Dan. 1, 15.) „Ze mnoha jídel bývá nemoc, ale člověk zdrželivý život si prodlužuje.“ (Sir. 37, 33. 34.)

213. Proč jest užitečno se postiti?

Jest užitečno se postiti, protože postem činíme pokání za hříchy, učíme se přemáhati a prospíváme svému zdraví.

Náboženské posty za starodávna. Už pohané si za pokání ukládali půst. (Jon. 3, 7.) Izraelským zapovídal zákon některé pokrmy a nařizoval přísný půst v den Smíření. Farizeové se postívali dvakrát za týden. (Luk. 18, 12.)

Dřívější posty církevní. Křesťané zachovávali dříve posty časté a přísné, zejména v době předvelikonoční: ve všední dny nejídali nic až do západu slunce; k večeři mívali pokrmy jen rostlinné. Maso a vše ostatní, co pochází od zvířat teplokrevných, se po celou dobu svatopostní nepožívalo. Podobně se postívali věřící v adventě a před velikými svátky. V Suché dny jídali jen ovoce a suchý chléb.

Duchovní půst. Pán Ježíš na poušti kromě postu tělesného s nikým nemluvil, teskno a nepohodu snášel, různé pohodlí si odpíral. K podobnému postu zve i učedníky své: „*Chce-li kdo za mnou jíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj na sebe každodenně a následuj mne!*“ (Luk. 9, 23.)

Sebekázní k síle duchovní. Cvič se snáseti dobrovolně, co nemusíš, a odpírej si dobrovolně, co je dovoleno. Tím zesílíš, abys uměl trpěti, co nevyhnutelno, odolávatí tomu, co zapověděno, a konati, co přikázáno. Tak „sílel duchem“ mládeneček sv. Jan na poušti. (Luk. 1, 80.) *Cvič se a pěstuj hrdinu ve své duši!*

101. USTANOVENÉ POSTY ZACHOVÁVATI.

Třetí přikázání církevní.

Církevní půst je předepsán zejména: *v pátek*, a to na vděčnou památku, že božský Spasitel v pátek za nás umřel bolestně na kříži; — *ve svatvečer*, totiž předchozí den velikého svátku, abychom se naň lépe připravili; — *čtyřicet dnů před velikonoci* na památku čtyřicetidenního postu Páně; — *v Suché dny* čtyřikrát do roka (na jaře po 1. neděli svatopostní, v létě po Svatém Duchu, na podzim po 14. září a v zimě po 3. neděli adventní), abychom děkovali Bohu za přijatá dobrodiní a modlili se zvláště o hodné kněze. (Mat. 9, 38.) — V tyto dny předpisuje církev svatá půst od masa, nebo půst újmy, anebo půst přísný.

214. *Co rozumíme postem od masa?*

Postem od masa rozumíme, zdržovati se pokrmů připravených z masa zvířat teplokrevných. (Půst zdržlivosti.)

Půst od masa je předepsán na Bílou sobotu do 12. hodiny polední a každý pátek, nepřipadá-li naň zasvěcený svátek, anebo den Hromnic, Zvěstování Panny Marie, 1. května, sv. Cyrila a Metoděje, Narození Panny Marie, sv. Štěpána, prvomučedníka, a sv. Silvestra; v Čechách a na Moravě sv. Václava a v Čechách sv. Jana Nepomuckého. — Povinen je tím postem *každý katolík po sedmém roce věku svého.*

Postem od masa nejsou povinni (vyjma Veliký pátek): 1. *Věřící jednotlivých míst* pro dny, kdy se tam konají trhy a slavnosti církevní nebo světské za velikého účastenství. — 2. *Úředníci a dělníci* v továrnách, dolech, lomech a lesích (pokud neobědvají doma); dělníci na polích v době sklizně plodů zemských a mlácení obilí; dělníci na drahách, lodích a vorech; četníci, finanční strážníci, dozorcí ve vězeních a strážníci v městech i se svými rodinami; zřízenci vlaků, pouličních drah, automobilů a lodníci. — 3. *Ti, kdož se léčí v lázních, jejich rodiny a služebnictvo; cestující, a to nejen, pokud jsou nuceni jísti v jakékoli hostinské jídelně, nýbrž i tehda, když jídlo mají s sebou; laici, kteří se stravují v hostincích, anebo si z hostince nebo soukromého domu dávají stravu donášet, hostinští a jejich rodiny.* — 4. *Ti, kteří žijí nebo se stravují v rodinách, kde se nepodávají postní pokrmy; rodiny, jejichž aspoň jeden člen má už dispens od masa, nebo kde se stravují vojini; všichni, kdož jedí mimo dům anebo si obyčejně berou jídlo z domu.*

Zádným postem není v žádný den povinen, kdo je nemocen, anebo se pozdravuje, a kdo je co do jídla odkázán na cizí milosrdenství. — Jísti chléb se sádlem a připravovati jídla s jakým-koli tukem zvířecím je ve dny zdržlivosti dovoleno.

215. *Co rozumíme postem újmy?*

Postem újmy rozumíme, spokojiti se za den jediným toliko nasycením.

Půst újmy. Mimo jediné toliko nasycení při hlavním jídle smí se jen ráno a večer něco pojísti; co a kolik, se řídí odůvodněným

místním zvykem. — *Povinen* je postem újmy každý katolík, jenž dovršil 21. a nezačal 60. rok svého věku. — *Není povinen*, kdo namáhavě pracuje těleně anebo duševně. — *Věřícím se doporučuje*, aby zachovávali půst újmy ve všední dny doby svatopostní a v Suché dny.

216. Co rozumíme postem přísným?

Postem přísným rozumíme půst od masa s postem újmy současně.

Přísný půst je předepsán na Štědrý den, na Popeleční středu a na Veliký pátek.

Postní řád diecéšní se předčítá každoročně celý s kazatelnou a bývá vyvěšen na kostelní bráně. Pro jednotlivé dny se označuje v kostele. V různých pochybnostech stran postu poradí zpovědník. — Věřící se napomínají, aby *proti dřívějšímu zmírněné posty hleděli doplnit jinými dobrými skutky, zvláště almužnami ve prospěch chudých*. — Neuposlechnouti postního přikázání bylo by hříchem; ten hřích poskvrňuje duši, nikoli „pokrm, jenž vchází do úst“. (Mat. 15, 11.)

Zapověděný čas. Církev svatá předpisuje půst hlavně na to, abychom činili pokání za hříchy. S tím se nesrovnávají hlučné radovánky a zvláště taneční zábavy. Proto se jich katolický křesťan v adventě a v době svatopostní účastniti nesmí. „Všechno má svůj čas: je čas veselení a čas kvílení“ (Kaz. 3, 1. 4.), aby se nesplnilo slovo Páně: „Obrátím slavnosti vaše v nářek a všechny písně vaše v žalozpěvy.“ (Amos 8, 10.)

102. POVINNOSTI STAVU.

Práce údělem člověka. *Pracuje se duševně a tělesně.* Obojí práci konal a posvětil Kristus Pán; bez žádné z nich se lidská společnost neobejde. Ruka i hlava patří k sobě. — *Pracovati je potřeba.* Kůň k tahu, pták k letu a člověk k práci. „Šest dní budeš pracovati.“ (5. Mojž. 5, 13.) „Nechce-li kdo pracovati, ať nejí!“ (2. Soluň. 3, 10.)

Pracovat je spasitelné: práce namáhavá je pokáním za hříchy; práce bedlivá chrání od pokušení; práce v posvěcující milosti je

záslužná pro nebe. — „Dobré jest muži, nese-li jařmo (Páně) od svého mládí.“ (Pláč 3, 27.) Boha vzývej, ruky přidej! Vítej slunce s modlitbou v srdci a s prací v rukou! Jaké dílo, takový plat — zde i na věčnosti.

„Jděte na vinici mou!“ (Mat. 20, 4.) Bůh, nebeský Hospodář, povolal všechny lidi do práce na svou vinici. Každému z nás určil obor životní činnosti; to jest povolání neboli stav. Ve stavu tom ukládá Bůh Desaterem každému zvláštní povinnosti.

217. Čím jsou povinni rodiče a pěstouni dětem?

Rodiče a pěstouni jsou dětem povinni dáti výchovu v pravé víře i v bázni Boží a pečovati o jejich blaho časné.

Otcovský dům — hlavní škola. „Počátek moudrosti je báti se Pána.“ (Sir. 1, 16.) Dobrý příklad — veliký řečník. Jak veliké hodiny ukazují, tak se malé podle nich spravují. Jaký otec, taký syn — „jaká matka, taková dcera“. (Ezech. 16, 44.) — Kde kázeň, tam stud i bázeň. Otcovská povolnost syna kazí. „Chlapec ponechaný své vůli je matce na hanbu.“ (Přísl. 29, 15.) „Kdo šetř metly, nenávidí syna svého, ale kdo jej miluje, trestá ho včas.“ (Přísl. 13, 24.)

Učitelé jsou povinni žáky vyučovati pro život časný a tak je vychovávati, aby došli cíle věčného. Za výchovu školní jsou rodiče a pěstouni před Bohem spoluodpovědní. — Žáci jsou povinni choditi do školy, pracovati úkoly a učit se, co jim uloženo.

218. Čím jsou povinni zaměstnavatelé podřízeným?

Zaměstnavatelé jsou podřízeným povinni platiti spravedlivou mzdu a přidržovati je k dobrému.

Zaměstnavatelé. „Každému, kdo ti bude něco pracovati, vypláť ihned mzdu!“ (Tob. 4, 15.) „Hle, zadržaná mzda dělníků, kteří požali vaše pole, křičí, a jejich volání vešlo v uši Pána zástupů.“ (Jak. 5, 4.) — *Mistry a hospodáře* napomíná sv. Pavel: „Páni, prokazujte služebníkům, co je spravedливо a slušno, vědouce, že také vy máte Pána v nebi.“ (Kol. 4, 1.) „Nestará-li se kdo o svoje a zvláště o své domácí, zapřel víru a jest horší nežli nevěřící.“ (1. Tim. 5, 8.)

Zaměstnanci jsou zaměstnavatelům povinni věrně sloužit a svědomitě pracovat. „Hoden je dělník mzdy své“, zasloužené totiž prací svědomitou. (Luk. 10, 7.) Dokonalé odměny dojde „služebník dobrý a věrný“ v radosti Pána nebeského. (Mat. 25, 21.) „Cokoli činíte, konejte ze srdce jako Pánu a ne lidem, vědouce, že od Pána přijmete v odplatu dědictví (nebeské). Kristu Pánu služte!“ (Kol. 3, 23. 24.)

219. Čím je povinen občan státním zákonům?

Občan je státním zákonům povinen se náležitě podřizovat a o zákony dobré se přičiňovat.

103. PŘEMÁHEJ POKUŠENÍ!

Na cestě k nebi je nám nebezpečno vše, co svádí ke hříchu. Svádí neboli pokouší tělo, na příklad k nestřídmosti, lenosti, nemravnosti; — svět, totiž lidé zlí špatným příkladem, mluvením, tiskem, obrazem, divadlem, zábavou; — ďábel s ostatními zloduchy vnukáním zlých myšlenek a žádostí.

220. Odkud pochází pokušení?

Pokušení pochází od těla, světa a ďábla.

Pokušení samo není hříchem, pokud se mu člověk nepoddá, v ně nesvolí. První lidé svolili, bohužel! Kristus nesvolil. (Mat. 4, 1. 11.) Tobiáš byl ještě malým chlapcem, když všichni chodili se klanět modlám; on sám choďoval se klanět Hospodinu: nesvolil v pokušení, uchoval se od hříchu. (Tob. 1, 5—8.)

221. Kdy povstává z pokušení hřích?

Z pokušení povstává hřích, když ke zlému svolíme.

Co činiti v pokušení? Braň se hned z počátku! „Odpírejte ďáblu, a uteče od vás.“ (Jak. 4, 7.) Ďáblu podáš-li prst, ujme tě za celou ruku. Řekni rozhodně: Nikoli! To se nesmí! Nechci! — Varuj se příležitosti! Příležitost dělá zloděje. Od ohně vzdálen nebývá spálen. A proto: Pryč odsud! (1. Mojž. 39, 12.) Pryč s tím! (Sk. ap. 19, 19.) Ani kroku tam! „Kdo miluje nebezpečí, zahyne

v něm.“ (Sir. 3, 27.) — *Modli se!* „Bděte a modlete se, abyste nevěšli (nesvolili) v pokušení!“ (Mat. 26, 41.) Zvláště účinné jsou v pokušení *modlitby střelné*. (Viz pod ot. 146. a pod 222.)

222. Kterak přemůžeme pokušení?

Pokušení přemůžeme, když mu hned z počátku rozhodně odpíráme, zlé příležitosti se varujeme a modlitbou se bráníme.

K nebi o pomoc! Pomoz, Bože! - Nedej mi se odloučit od Tebe! - Tobě chci já sloužit bez ustání. - Raděj umřít, nežli zhřešit! - Ježíši, pastýři dobrý, smiluj se nade mnou! - Ježíši můj, smilování! - Ježíši tichý, srdce pokorného, učiň mé srdce podle srdce svého! - Ježíši, *t o b ě ž i j i*! - Maria, oroduj za mne! - Anděle Boží, při mně stůj, duši mi svatou opatruj!

104. TĚŽKÝ HŘÍCH — NEJVĚTŠÍ ZLO.

Hříchu se dopouští někdo skutkem anebo řečí nebo myšlením. Co se stalo bezděčně, proti vůli nebo nevědomky, není hříchem. Nevědomost hříchu nečiní, leč by ji někdo sám byl zavini l.

223. Co je hřích?

Hřích je vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího.

Těžký hřích. Všechny hříchy nejsou stejně velké; jsou hříchy *lehké a těžké*. Těžký byl na váze Boží hřích pyšných andělů, prv-ních rodičů, bratří Josefových. Těžkým hříchem by mohlo býti na příklad: nevěřiti v Boha, křivě přísahati, zanedbati sváteční mši svatou nebo velikonoční povinnost, bližního nenáviděti nebo mu značně uškoditi.

224. Kdo se dopouští těžkého hříchu?

Těžkého hříchu se dopouští, kdo přestupuje zákon Boží ve věci důležité, a to zcela dobrovolně a s jasným vědomím, že hřeší těžce.

Smutné následky. Těžkým hříchem přestává člověk býti *s v a t ý m* dítkem Božím a stává se synem marnotratným. (Viz ot. 84.) Poklad zásluh, které si dosud získal dobrými skutky, mu již nepatří. Zasluguje od Boha trestů časných i věčných. Kdyby tak

umřel, byl by odsouzen na věky „ven do tmy, kde je pláč a skřípění zubů“. (Mat. 22, 13.) — V těžkém hříchu je člověk pro nebe jakoby mrtev (Zjev. 3, 1.) a věčné smrti hoden; proto se říká těžkému hříchu „smrtný“.

225. Proč je těžký hřích pro člověka největší zlo?

Těžký hřích je pro člověka největší zlo, protože ho zbavuje milosti posvěcující, připravuje ho o všechny zásluhy pro nebe a uvaluje na něho tresty Boží časné a věčné.

Lehký hřích. Lehké nám připadá na váze svědomí to, že Lotova žena se ohlédla, že Mojžíš u skály pochyboval, že Zachariáš neuvěřil ihned andělovi. Ti přestoupili zákon Boží *ve věci méně důležité*. Za to měli hřích lehký. — Lehkého hříchu se dopouští také, kdo přestoupí zákon Boží *ve věci důležité sice, ale ne zcela dobrovolně, anebo ne zcela vědomě o tom, že by to byl hřích těžký*. — I hodnému člověku mine málokterý den bez lehké proviny. Proto se říká lehkému hříchu „všední“ (všedenní).

226. Proč se máme varovat i hříchu lehkého?

Máme se varovat i hříchu lehkého, protože uráží Pána Boha, přivádí na člověka tresty časné a může vésti ke hříchu těžkému.

Uráží Pána Boha. Malá jehlička, a pichnutí bolí. Bůh nejvyšší a dobrotivý nelibě vidí skvrnu na rouchu posvěcující milosti a je potom méně štědrý v milosti. — *Přivádí časné tresty.* Vzpomeň, jak potrestal Bůh za jediný všední hřích ženu Lotovu, Mojžíše, kněze Zachariáše! — *Může vésti ke hříchu těžkému.* Od malé jiskry les vyhořel. Z častého zanedbání povinné modlitby — znesvěcení dne svátečního. Z malého zloděje velký zloděj. „Kdo za nic pokládá maličkosti, pomalu hyne.“ (Sir. 19, 1.) — *Věru, není radno říkati: „Je to pouze lehký hřích.“*

„OD VŠELIKÉHO HŘICHU
VYSVOBOĎ NÁS, PANE!“

105. HLAVNÍ HŘICHY.

Nebezpečné náklonnosti. Neblahým následkem prvotního hříchu jest, že „srdce lidské se kloní od mladosti k zlému“. (1. Mojž.

8, 21.) Kloní se k zlému na různé strany. Čítá se obyčejně takových náklonností sedmero, a to: k pýše, lakomství, smilstvu, závisti, nestřídmosti, hněvu a lenosti. Jsou to jakoby jedovaté kořeny, ze kterých mohou vyrůst hříchy. Z počátku bývají to hříchy lehké.

Lehkým hříchem začíná se jevit *pýcha*, když někdo je marnivý; po cti a chvále baží; rád o sobě mluví; na sobě si zakládá a jinými pohrdá; — *lakomství*, když někdo přílišně spoří a skoupě vydává na potřeby; nerad půjčuje a dává: prý „něco za něco, nic za nic“; — *smilstvo* u dětí, když nejsou stydlivé; — *závist*, když někdo nepřeje druhému daru, pochvaly, úspěchu; — *nestřídmost*, když někdo je mlsný, v jídle nedočkavý nebo hltavý; ví, že *lihoviny* jsou pro mladé jedem, a přece po nich baží; — *hněv*, když někdo je netrpělivý, vyhrožuje a nadává; — *lenost*, když někdo nevstává ráno na první zavolání; do kostela a do školy se loudá; úkoly, práci a modlitbu odbývá ledažak a oddává se zahálce.

Zpytuj se dobře! Co z toho pozoruješ na sobě? Vytrhávej ze srdce za mlada koukol hříchu: každodenně zpytováním svědomí a pravidelně svatou zpovědí. Neříkej: „Na tom nezáleží.“ Neboť z opětovného hříchu, byť lehkého, povstává zlý návyk, a ten vede k dalším hříchům horším: jako třeba lakomství k necitelnosti, podvodu nebo křivé přísaze. Ostatní zlé návyky podobně. Proto se jim říká „hlavní hříchy“.

227. *Které jsou hlavní hříchy?*

Hlavní hříchy jsou: pýcha, lakomství, smilstvo, závist, nestřídmost, hněv a lenost.

Nejhorší konce. Hrozným následkem hříšného návyku bývá, že člověk je potom k napomínání zatvrzelý, milosti Boží nepřístupný a do smrti nekající. Tak umírá nešťastně s neodpuštělným hříchem proti Duchu svatému. (Viz pod ot. 82.)

106. DOBRÉ SKUTKY.

Hodný věřící jest jako „strom štípený u tekoucích vod“. (Žalm 1, 3.) Proto nese „dobré ovoce“ (Mat. 7, 17.), činí totiž, co Bůh poroučí (zachovává přikázání, plní povinnosti stavu, nese trpě-

livě kříž), ano činí také všelico jiného, co Bůh jen doporučí. Ono i toto se Bohu líbí. *Kdo jednáním, mluvením anebo myšlením činí něco Bohu libého, koná dobrý skutek.*

228. *S kterým úmyslem máme konati dobré skutky?*

Dobré skutky máme konati s úmyslem, že jimi chceme plniti vůli Boží.

Dobrý úmysl chybí tomu, kdo se na příklad modlí, aby druhé oklamal; anebo dává almužnu, aby ho lidé chválili (Mat. 6, 2.); anebo se postí z lakoty. **Skutek bez dobrého úmyslu nemá ceny před Bohem.** — Dobrý úmysl má, byť *nevědomky*, kdo na příklad ze soucitu pomáhá bližnímu nebo snáší trpělivě soužení, nebo svědomitě pracuje. — *Výslovně vzbuzujeme dobrý úmysl* zbožným pomyšlením anebo slovy: „Ke cti a chvále Boží.“ „Ve jménu Páně.“ „Z lásky k tobě, Pane!“ „Buď vůle Tvá!“ „Za pokání.“

Vzbuzuj výslovně! Je velmi užitečno vzbuditi dobrý úmysl častěji za dne a po každé ráno. (Viz čl. 69. odst. 1.) — Čím je úmysl dokonalejší, tím je dobrý skutek před Bohem cennější. I skutky samy sebou lhostejné nabývají výslovným dobrým úmyslem ceny před Bohem. Proto napomíná svatý Pavel: „*Buď tedy že jíte, nebo pijete, anebo cokoli jiného činíte, všechno činite k slávě Boží!*“ (1. Kor. 10, 31.)

229. *Které jsou hlavní dobré skutky?*

Hlavní dobré skutky jsou modlitba, půst a almužna.

„*Modlitba s postem a s almužnou je lepší, než schovávat poklady zlata.*“ (Tob. 12, 8.) K modlitbě náleží všechny skutky zbožnosti; k postu všechny skutky sebezapírání; k almužně všechny skutky milosrdenství.

230. *Co pravil Pán Ježíš o dobrých skutcích?*

Pán Ježíš pravil o dobrých skutcích: „*Neskládejte si pokladů na zemi, kde je rez a mol kazí a kde je zloději vykopávají a kradou, ale skládejte si poklady v nebi!*“ (Mat. 6, 19. 20.)

Dobré skutky záslužné. Kdo je v posvěcující milosti, podobá se živé ratolesti na kmeni Páně (viz za ot. 83.). Živá ratolest kvete a nese ovoce; podobně si člověk v posvěcující milosti za každý dobrý skutek zasluhuje *více milosti na zemi a více blaženosti v nebi*. Tak dobrými skutky „bohatne před Bohem“. (Luk. 12, 21.) — Jsem v posvěcující milosti? „Nuže tedy, čiňme dobře, dokud máme čas!“ (Gal. 6, 10.) „Přichází noc, kdy nemůže nikdo dělati.“ (Jan 9, 4.)

231. Kdy je dobrý skutek pro nebe záslužný?

Dobrá skutek je pro nebe záslužný, koná-li se v posvěcující milosti.

Dobré skutky nezáslužné. V hříchu smrtelném je člověk pro nebe jakoby mrtev. Podobá se suché ratolesti, oddělené od kmeny Páně. Co dobrého vykoná, je pro nebe nezáslužno. Ale i takové skutky dobré *nejdou zcela neužitečné*.

K čemu napomáhají? Prorok Daniel radil králi babylonskému: „Hříchy své almužnami vykupuj a nepravosti své smilováním nad chudými; snad ti Bůh odpustí hříchy tvoje.“ (Dan. 4, 24.) — Za kající skutky obyvatelů Ninive uchránil Bůh město od záhuby. Bohatec dostal „dobré věci své“ za živa na zemi. (Luk. 16, 25.) Aspoň odměnu pozemskou dává Bůh nejvyšší spravedlivý za dobré skutky tomu, koho nemůže odměnit po smrti. — *Dobré skutky nezáslužné pomáhají člověku, aby dostal od Boha milost polepšení, aneb aspoň odměnu pozemskou.*

107. BOHUMILÉ NÁVYKY — CTNOSTI.

Každý, i nepokřtěný člověk, může a má konati dobré skutky. Dobrý skutek opět a opět konaný sluje ctnost. — Ve svatém křtu jsme obdrželi od Boha svaté vlohy neboli schopnosti konati dobré skutky záslužné pro nebe. Návyk dobrého skutku záslužného pro nebe sluje *ctnost křesťanská* (nadpřirozená). Kdo se na příklad dobře modlí, je *zbožný*; kdo ochotně pomáhá bližnímu, je *milosrdný*; kdo každému nechává, co mu náleží, je *poctivý*. Kdo má více ctností, sluje *ctnostný*.

Žádné umění bez cvičení. K nabytí ctnosti se třeba cvičiti. Kdo si dovede odpírati, co má dovoleno, odepře si, co má zapověděno;

kdo umí konati, co není povinen, vykoná také, co je povinen. Oč je duše vzácnější než tělo, o to *dušecvik nad tělocvik*. „Tělesné cvičení jest užitečno k málu, zbožnost je užitečna ke všemu.“ (1. Tim. 4, 8.) — K tomu vedou zvláště dobré knihy náboženské, sv. misie farní, duchovní cvičení (exercicie) a náboženské spolky.

232. *Které tři ctnosti jsou nejdůležitější?*

Nejdůležitější jsou tři ctnosti božské: víra, naděje a láska.

„Božské“ ctnosti slují, protože k Bohu směřují, k Bohu vedou a s Bohem spojují. Vlohu k nim jsme dostali na křtu od Ducha svatého; třeba však, abychom je sami pěstili a božské ctnosti vzbuzovali. Božské ctnosti vzbuzujeme, když ujišťujeme Boha, že v něho věříme, v něho doufáme a jej milujeme.

233. *Kdy zvláště máme vzbuzovati božské ctnosti?*

Božské ctnosti máme zvláště vzbuzovati při mši svaté, při svatém přijímání, v pokušení a v nebezpečí smrti.

Vzbuzení víry v Boha viz za čl. 73. Vzbuzení naděje v Boha za čl. 75. Vzbuzení lásky k Bohu za čl. 76. **K r á t c e:** „Ježíši, v tebe věřím. Ježíši, v tebe doufám. Ježíši, tebe nade všechno miluji. Amen.“ Tak zejména v pokušení proti svaté víře nebo naději anebo lásce k Bohu.

108. „NÁSLEDUJ MNE!“ — PRAVÍ PAN.

(Mat. 19, 21.)

Ve škole Páně. Nejsvětějším vzorem všech ctností je pro nás Ježíš Kristus. Hodný učedník *následuje Mistra*, počíná si totiž ve všem tak, jako si počínal Pán. „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili, jako jsem učinil vám já.“ (Jan 13, 15.) Proto se *denně zapírá* = odpírá si to, co vede ke hříchu; *bere na sebe kříž* práce, bolesti, zármutku, křivdy a vůbec všeho, co Bůh obtížného poroučí nebo doporučí.

234. *Co hlavně pomáhá k ctnostnému životu?*

K ctnostnému životu hlavně pomáhá následovati Krista Pána: „Chce-li kdo za mnou jíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj na

sebe každodenně a následuj mne!“ „Učte se ode mne, ježť jsem tichý a srdcem pokorný.“ (Luk. 9, 23. — Mat. 11, 29.

Kristus - vzor pokory. Opustil slávu Otce svého a stal se člověkem. Nepřišel, aby si dal sloužiti, nýbrž, aby sám sloužil. (Mat. 20, 28.) V chudobě a práci přebýval mezi námi. (Mat. 8, 20.) Ponížil se až k smrti kříže. (Filip. 2, 8.) Pněl, umíral celé tři hodiny — Král světa širého, Syn Boží jediný. Pokorně sídlí ve svátosti oltářní. Tak nám září svým příkladem.

Pokorný uředník Páně si na ničem nezakládá; uznává: jsem slabý a hříšný; modlívá se; vyznává své hříchy; ochotně poslouchá; nechlubí se a nevypíná; je srdečně zdvořilý. „Bůh se pyšným protiví, milost dává pokorným.“ (1. Petr. 5, 5.) Pokora je základem všech ctností.

**JEŽÍŠI TICHÝ, SRDCE POKORNÉHO,
UČIŇ MĚ SRDCE PODLE SRDCE SVÉHO!**

109. CTNOSTI BLAHOŠLAVENÝCH.

Osmero důležitých ctností označil Kristus Pán v kázání o blahoslavených. To se čte o svátku Všech svatých.

235. Jak zní osmero blahoslavenství?

Osmero blahoslavenství zní: Blahoslavení chudobní, neboť jejich je království nebeské. Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou. Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.

Blahoslavení, kteří lační po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou. Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou. Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.

Blahoslavení pokojní, neboť oni syny Božími slouti budou. Blahoslavení, kteří trpí pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské. A když vás pro mne budou tupit, pomlouvat a pronásledovat, radujte se a plesejte, neboť vaše odplata je hojná v nebesích.“ (Luk. 6, 20. a Mat. 5, 3—12.)

Chudobný ve smyslu Páně nedychtí hříšně po majetku, a má-li jaký, hříšně na něm nelpí; je tudíž „*chudobný duchem*“.

(Mat. 5, 3. a Luk. 6, 20. Viz za ot. 205.) — *Tichý* z lásky k Bohu jedná s bližním přívětivě, snáší příkoří trpělivě a odpouští křivdu srdečně. (Viz čl. 89.) — *Lkající* lituje hříchů svých, rmoutí se nad neštěstím druhých a nese vlastní kříž odevzdán do vůle Boží. (Viz ot. 19.)

Po spravedlnosti lační, kdo usilovně hledá pravdu Boží, aby ji poznal, milost Boží, aby byl svatý nebo světější, a království Boží, aby se tam dostal. — *Milosrdný* pomáhá bližnímu v potřebách tělesných i duchovních. (Viz čl. 87.) — *Čisté srdce* má, kdo se chrání hříchů vůbec, zejména pak je stydlivý a počestný v myšlení a pohledech, v řeči a chování. (Viz čl. 93.)

Pokojný se snáší s bližním v dobrotě, ustupuje, pokud to bez hříchu možno, a smiřuje rozvaděné. (Viz za ot. 194.) — *Pro spravedlnost trpí*, kdo pro Krista snáší posměch anebo potupu, obětuje zdraví nebo majetek, přijímá bolest aneb i smrt.

„Blahoslavení“ = *nevýslovně blažení v nebi*. „Potom jsem uviděl zástup veliký, jehož nikdo spočítati nemohl, ze všech národů, pokolení a jazyků, ani stojí před trůnem a před Beránkem, oděni v roucha bílá a mají palmy v rukou svých. A nebudou již lačněti ani žízni, a Bůh setře všelikou slzu s očí jejich.“ (Zjev. 7, 9. 16. 17.)

110. CHCEŠ BÝTI DOKONALÝ?

Kdo vroucně, opravdu celým srdcem miluje Boha, hledí mu sloužiti ne pouze dostatečně, nýbrž co nejlépe; koná nejen, co Bůh poroučí, nýbrž i co jen radí a doporučí; chrání se netoliko hříchu těžkého, nýbrž i hříchů lehkých; dává si záležet i na maličkostech: je „nad málem věrný“. (Mat. 25, 31.) Tak slouží Bohu dokonale. „Já jsem Bůh všemohoucí; choď přede mnou a buď dokonalý!“ (1. Mojž. 17, 1.)

236. *Co pravil Pán Ježíš o dokonalém životě?*

Pán Ježíš pravil o dokonalém životě: „Chceš-li býti dokonalý, jdi, prodej všechno, co máš, a (peníze) rozdej chudým. A potom přijď a následuj mne!“ (Mat. 19, 21.)

K nabytí dokonalosti radí božský Spasitel bohatému jinochovi, aby svůj majetek rozdal, aby zůstal svobodný a aby se poslušně podřídil Kristu Pánu i v tom, k čemu není povinen učedník obyčejný.

237. Které jsou tři evangelní rady?

Tři evangelní rady jsou: dobrovolná chudoba, doživotní stav svobodný a trvalá poslušnost duchovních představených.

Evangelní rady zachovávati se zavazují dobrovolně řeholníci svatými sliby. Řeholní bratři a sestry žijí obyčejně v kláštorech a slouží Bohu modlitbou, výchovou mládeže, péčí o chudobné i nemocné a duchovní správou mezi věřícími nebo pohany (misiónáři). — *Také ostatní věřící* měli by a mohou Bohu sloužiti dokonale. K tomu napomáhá zvláště třetí řád sv. Františka a sv. Dominika, Mariánská družina a vůbec náboženský spolek anebo bratrstvo.

„Podíl nejlepší.“ (Luk. 10, 42.) Ve svaté jednotě s jinými dojde jednotlivce snáze, spíše a jistěji toužené výše. *Nevolá k té výši Pán také tebe?* „Blahoslaveni, kteří lační po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.“ (Mat. 5, 6.) „Každý, kdo (pro království Boží, aby totiž mohl Bohu sloužiti dokonale) opustí dům anebo pole, bratry anebo sestry, otce anebo matku, dostane (za živa) odměnu stonásobnou a (po smrti) život věčný.“ (Mat. 19, 22.)

111. BUĎ S PANEM BOHEM!

Začínej s Pánem Bohem den! V hodinu pevně stanovenou posvěť nový den znamením kříže a vstaň bez prodlení. Pomodli se ranní modlitbu, vzbud' při ní dobrý úmysl a zajdi si, možno-li i ve všední den, na mši svatou. Nelze-li, ucti Pána ve svátosti oltářní aspoň návštěvou nebo vzpomínkou. **S v a t é r á n o — č e r v á n k y s v a t é h o d n e.**

Pracuj s Pánem Bohem ve svém povolání! Promysli dobře, začni rychle, konej pilně! Obnov při práci dobrý úmysl, zvláště když je obtížná a namáhavá! „Dobře je muži, nese-li jařmo (Páně) od svého mládí.“ (Pláč 3, 27.) Pracuj jako služebník dobrý a věrný svědomitě! Bůh se dívá, Bůh odplatí. **N a r o l i, b y t n e j c i z e j š í, s o b ě p r a c u j e š.**

Osvěžuj se s Pánem Bohem! Vděčný před jídlem a po jídle děkuje Pánu Bohu. Rozumný dopřává si osvěžení tak, aby se posilnil k další práci. Prozíravý užívá odpočinku i k potřebnému sebevzdělání. Opatrný se varuje zábav mravně nebezpečných. Svatý se raduje vždycky v Pánu. (Filip. 4, 4.)

Trp a snášej s Pánem Bohem, co se přes den nahodí těžkého, smutného a bolestného! Není domečka bez křížečka. Zapři sebe sám, vezmi na sebe kříž práce, křivdy, bolesti - a jdi odevzdán do vůle Boží trpělivě za Pánem! Z trpělivosti blaho ti vzejde.

Konči den s Pánem Bohem večerní modlitbou! Nejdůležitější část večerní modlitby je zpytování svědomí s dokonalou lítostí a s upřímným předsevzetím. Je velmi prospěšno si večer před usnutím pravidelně vzpomenouti: Umřítí musím, ale nevím kdy... Potom si urči pořádek díla pro budoucí den a znamením kříže se odevzdej pod ochranu Boží.

Proživej týden s Pánem Bohem! V den sváteční „pozdvihni se, duše, z prachu, zaleť k rajským končinám!“ Ať bez důležité příčiny není pro tebe svátečního dne beze mše svaté, a mše svaté bez slova Božího! Jaký den nedělní, taký den poslední. — Pátek, památný den smrti Páně, a ostatní přikázané dny svěťvej církevním postem! Považuj ten lehounký předpis za vyznání víry a za důtklivé povzbuzení k postu duchovnímu!

Živ buď s Pánem Bohem v posvěcující milosti! Pozor na všední hříchy zcela vědomé a dobrovolné! Nedej se sváděti špatným příkladem a klamnými slovy! Drž se v pokušení ruky Boží, a odoláš! Smiřuj se pravidelně s Bohem svatou zpovědí a pokládej si za čest přicházeti co nejčastěji ke stolu Páně! „Pamatuj na svého Tvůrce za dnů mladosti své!“ (Kaz. 12, 1.) Dobrými skutky skládej si poklad pro nebe! „Buď věrný až do smrti“ (Zjev. 2, 10.), a živ budeš s Pánem Bohem na věky. Amen.



PROŽÍVEJ ROK S CÍRKVÍ SVATOU!

„Milostivé léto Hospodinovo.“

— „Rok mého vykoupení.“ —

(Iz. 61, 2. a 63, 4.)

Každého dne nás volá Pán opět a opět do své služby. K té službě nás církev svatá chce povzbudit a posvětit. Proto slaví denně památku buď některého ze světců Božích, aneb, a to zvláště, památku některého děje ze života Krista Ježíše. To se každoročně opakuje. Dni a časy, Bohu církevně zasvěcené, se jmenují dohromady „církevní rok“. Ten se dělí ve tři hlavní doby.

112. DOBA VÁNOČNÍ.

Advent — příchod. „Ejhle, Hospodin přijde.“ (Zach. 14, 5.) Rozeznáváme *trojí příchod Páně*. Na první příchod čekali věřící Starého Zákona, když slíbeného Vykupitele toužebně vyhlídali. To si máme v adventě připomínat — Druhý příchod se děje, když Pán přichází do srdce se svou milostí, aneb osobně při svatém přijímání. V čas adventní máme jemu své srdce otevřít. „Bratři, hodina jest, abychom už ze sna povstali.“ (Řim. 13, 11.) — Třetí příchod se stane, když nás Pán přijde soudit hned po smrti a v soudný den. Na to se máme v adventě připravit. „Buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadáte.“ (Luk. 12, 40.) — *Adventní neděle jsou čtyři.* Vhodně připadá v adventě 8. prosince zasvěcený svátek *Neposkvrněného početí Panny Marie*, jež jako spanilá „HVĚZDA JITŘNÍ“ zasvítla lidstvu před východem SLUNCE, Krista Ježíše.

„**Připravte cestu Páně!**“ (Mat. 3, 3.) Věřící se modlívali v adventě víc než jindy, a to zvláště *radosný růženec*. — I ve všední dny chodívají na mši svatou; ta se slouží skoro ráno ještě za tmy a sluje „*rorate*“, protože tím slovem začíná. „Vyros, nebe, Spasitele!“ (Iz. 45, 8.) — „Přijde k nám přítel náš, *svatý biskup Mikuláš*,“ těší se před 6. prosincem děti, ale i druzí potřební čekají v adventě na milosrdnou lásku naši. — Fialová barva mešního roucha v neděli vybízí: „*Čiňte pokání!*“ (Mat. 3, 2.) Po třetí neděli adventní jsou Suché dni zimní. Hlučné zábavy jsou v adventě katolíkům zapověděny.

A blaze tomu, kdo poslechne hlasu Dobrého pastýře, jenž všechny své ovečky zve k svaté zpovědi a k svému stolu. — Děti chystají k vánocům „jesle“ neboli „betlem“. — Co já si umíním pro čas adventní?

Štědrý den, konec přípravy k svátkům vánočním, budí v srdci *tklivé vzpomínky*: Panna Maria se svatým Josefem v Betlemě; Adam a Eva v kalendáři. — *Přísný půst* toho dne zachovávají věřící způsobem starověkým kdy se jídalo teprve po západu slunce. — „Štědrá“ *večeře* začíná v rodině u vánočního stromku s „betlemem“ a končí pěkně vánoční písní. Od štědré večeře má název celý den; zároveň připomíná ten název, jak štědrý byl Bůh Otec, když nám daroval jednorozeného Syna svého. — *Dary „od Ježíška“* dávají rodičové dětem, milosrdní potřebným. Naši předkové byli toho dne i ke zvířatům a k stromům štědři. Ano i studánka dostala štědré večeře. Hoj, ty Štědrý večere, tajemný ty svátku, cože komu dobrého neseš na památku?

Boží hod vánoční 25. prosince, zasvěcený svátek. „Ukázala se milost Boha, Spasitele našeho.“ (Tit. 2, 11.) „Maličký narodil se nám.“ (Iz. 9, 6.) „Pojďte, klaňme se jemu!“ *Služby Boží začínají už přede dnem*, protože Kristus Pán se narodil v noci. — Z radosti a na oslavu narození Páně se slouží v každém kostele *trojí mše svatá*. První s evangeliem: „Zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu“ (Luk. 2, 10.) „andělská“; druhá s evangeliem, jak pastýři pospíchali uctít novorozeného Spasitele „pastýřská“; třetí s evangeliem: „A SLOVO tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi“ (Jan 1, 14.) „slavná“. — Odpoledne při svátostném požehnání bývá *oféra* pro chudé. Bůh se ukázal dobrotivý a štědrý, nebuď ty lakomý! — Od svátku Božího narození se pějí v kostele i v rodině *půvabné koledy vánoční*.

Svátky povánoční: Sv. Štěpána, prvomučedníka (26. 12. svátek z dobrovolněný), sv. Jana, miláčka Páně (27. 12.) a sv. Nevinátek betlamských (28. 12.). Vzpomínej a čti ke každému z těch dnů v Biblických dějinách. — V poslední den občanského roku (31. 12.), zasvěcený sv. Silvestru papeži, se konají v předvečer děkovné služby Boží. Projdi v duchu minulý rok, a najdeš mnoho, zač bys měl Bohu poděkovat a zač jej odprosit. — Nový rok občanský 1. ledna je zasvěceným svátkem „Obřezání Páně“. Dne 2. ledna se světí jméno Ježíš. Začnu ve jménu Páně. Snad je to poslední rok mého života na zemi.

Svátek Zjevení Páně, lidovým názvem „svatých tří králů“, se světí 6. ledna jako z a s v ě c e n ý na oslavu, že novorozený Vykupitel se zjevil podivnou hvězdou mudrcům a hlasem Boha Otce po svém pokřtění. Za prvních dob křesťanských se toho dne uděloval dospělým slavně svatý křest; proto

se v předvečer světila křestní voda. Dosud se světi v onen svatvečer voda k žehnání, kadidlo a křída. — Svěcenou křídou se píše na dveře příbytku nápis tříkrálový KřMřBř s letopočtem, aby nás Bůh na přímluvu svatých mudrců chránil ode zlého. — Při službách Božích se vybírají *příspěvky na misie* mezi Slovary a pohany. Tak se děkuje činem za „Boží dar“ svaté víry.

Den 2. února, čtyřicátý po vánočním hodě Božím, je svátek dobrovolně svěcený. Sluje „*Obětování Páně*“ na památku, že Pán Ježíš byl podle předpisu Zákona v chrámě Bohu představen neboli obětován. — Sluje „*Očišťování Panny Marie*“ na památku, že Rodička Boží položila tehda předepsanou oběť očištnou. — Svátek *hromnic* říkáme tomu dni, protože se světi svíce zvané „*hromnice*“. Světi se památka, že Simeon nazval Krista Vykupitele světlem k osvícení národů. — S rozžatými svícemi se koná *průvod kolem kostela*; to jako bychom provázeli Svatou rodinu do Jerusalema. Kromě toho se *rozžihá svěcená svíce*, když katolický křesťan umírá, když mrtev leží v rakvi a když je veliká bouře s hromobitím. Proto se říká té svíci „*hromnice*“. „Já jsem světlo světa; kdo Mne následuje bude mít světlo života.“ (Jan 8, 12.)

113. DOBA VELIKONOČNÍ.

Od předpostí do Svatého třídění.

Předpostí trvá 17 dní. Začíná devátý týden před svátky velikonočními - nedělí zvanou „*devítník*“. Mešní roucho té neděle a dvou neděl po ní následujících je kajicné barvy fialové. Světským názvem říká se předpostí „*masopust*“ a třem jeho posledním dnům „*ostatky*“. V ty dny bývá mnohde po 40 hodin *smírná pobožnost* před vystavenou svátostí oltární. Z a č b y c h o m měli Pána Ježíše nejvíc odprosit?

Popeleční středa je první den doby svatopostní. V kostele světi kněz popel ze spálených ratolestí loňské Květné neděle, znamená svěceným popelem věřící na čele a říká přitom: „Pomni, člověče, že jsi prach a v prach se vrátíš.“ Tento svatý obřad sluje „*popelec*“. — Popelcem připomíná církev svatá: Musíš umřít a čiň tedy závčas pokání Tělu do hrobu přísluší, běda, kdo nedbal o duši! „Nebudete-li činit pokání, zahynete“ (Luk. 13, 5.)

Doba svatopostní je čas od Popeleční středy do svátků velikonočních. Trvá celkem 46 dní. Z těch je 6 dnů nedělních a 40 všedních. Po první neděli svatopostní jsou Suché dni jarní. — K pokání nás vede církev svatá tím,

že předpisuje *čtyřicetidenní půst na památku čtyřiceti dnů, které strávil Pán Ježíš na poušti*; — uvádí nám živě na *paměť umučení Páně* (nad hlavním oltářem bývá obraz trpícího Vykupitele); — zapovídá věřícím *hlučné, jmenovitě taneční zábavy, a koná služby Boží, zvláště nedělní mši svatou, v rouchu kajicné barvy fialové.*

„Čiňte pokání!“ (Mat. 4, 17.) „Činit pokání“ znamená: hříchů zanechat, z nich se očistit a za ně si ukládat tresty. Hodný věřící chodívá v době *svatopostní do kostela*, pokud možno i ve všední dny! zachovává předepsaný *půst církevní*, kterýž doplňuje postem duchovním (viz čl. 100.); koná skutky milosrdné a *modlivá se bolestný růženec a křížovou cestu*. Tak se připravuje *k velikonoční povinnosti*. (Viz za ot. 114. 109. a 44.) — Co já si uložím za pokání pro dobu *svatopostní*?

„Svatý týden“ se říká poslednímu týdnu doby *svatopostní*, protože nám církev stavi před oči přesvaté děje, jimiž naše vykoupení bylo dokonáno. Začíná *Květnou nedělí*. Ta sluje „Květná“, protože se *světí kvetoucí ratolesti* (u nás květy vrbové, „kočičky“) na památku slavného vjezdu Páně. — S *posvěcenými ratolestmi* se koná *průvod kolem kostela*, to jako bychom *provázeli Pána při slavném vjezdu do Jerusalema a při vstoupení do nebe*. — Nebe nám otevřel Ježíš Kristus svou smrtí na kříži. Na památku toho se *otvírá ke konci průvodu kostelní brána*, když na ni kněz *tříkrát zaklepá křížem*. — Chci za Pánem do nebe, *půjdu ho také vyprovodit*. Kdy se podobá *duše kvetoucí ratolesti*?

Pašije jsou částí evangelia o umučení Páně. Čtou se ve Svatém týdnu *čtyřikrát*. Po prvé na *Květnou nedělí*, protože Pán Ježíš jako Beránek Boží jel toho dne naposledy do Jerusalema za nás trpět a zemřít. — V *úterý* potom učil naposledy v chrámě a předpověděl učedníkům svou smrt: „Víte, že za dva dny budou velikonoce; tehdy bude vydán k ukřižování Syn člověka.“ — Ve *středu* nato sešla se velerada a ujednala, že Pána Ježíše zajmou a usmrtí. Přitom se nabídl Jidáš: „Co mi dáte, a já vám ho zradím?“ — V *pátek* skončil Pán Ježíš na kříži.

KLANÍME SE TOBĚ, PANE JEŽÍŠI KRISTE,
A DOBROŘEČÍME TOBĚ,
NEBOŽ SVATÝM KŘÍŽEM SVÝM SVĚT JSI VYKOUPIŤ.

114. DOBA VELIKONOČNÍ.

Od Svatého třídění do konce.

Zelený čtvrtek je památný den poslední večeře a smrtelné úzkosti Páně. Církev se raduje z ustanovení svátosti oltářní, ale nemůže se radovat úplně, protože Kristus Pán brzy potom začal své poslední utrpení. Proto je *mše svatá jen z počátku slavná*; při „Gloria“ se slavnostně odzvoni, načež zvony mlčí až do „Gloria“ Bílé soboty. Slouží se mše svatá *toliko jediná*; ostatní kněží jdou s druhými věřícími ke stolu Páně. — Po mši svaté zůstane svato- stánek pootevřen prázdný a *oltář se odstrojí* na památku, že Pán Ježíš při svém umučení všechno za nás obětoval a byl ode všech opuštěn. Jen několik málo věrných zůstalo s ním až do konce. — *Zůstanu také já: s ním se budu modlit, k němu v tyto svaté dny přicházet a jeho umučení rozjímat.*

Veliký pátek je památný den smrti Páně. *Umřel*; proto je oltář beze světla a bez ozdob; kněz v obřadním rouchu barvy černé se klade tváří k zemi na stupně oltáře; potom čte pašije. — *Umřel za všechny lidi*. Před smrtí se modlil: při poslední večeři za své učedníky a druhé věřící, na kříži pak za své nepřátele. Proto se modlí kněz za všechny lidi a stavy. Modliteb je 9. Každá začíná slovem: *oremus* = modleme se! — *Umřel bolestně a potupně na kříži*. Proto kněz odhaluje kříž zastřený černou rouškou a zpívá přitom: „Ejhle dřevo kříže, na němžto pněl světa Spasitel“, klade kříž na černou podušku a uctívá jej trojím pokleknutím a políbením. — Svou smrtí se za nás obětoval krvavým způsobem. Na památku se toho dne mše svatá neslouží; kněz jen přijímá svatou hostii na Zelený čtvrtek proměněnou. — *Umřel i pohřben jest*. V monstranci, zahalené bílým závojem, nese kněz velebnou svátost na postranní oltář, jenž představuje Boží hrob. — *Věřící sledují vnímavě svaté obřady, uctívají políbením svatý kříž a navštíví svátostného Krista v Božím hrobě.*

Bílá sobota je památný den odpočinku Páně v hrobě a slávy jeho v předpeklí. Za prvních dob křesťanských byly služby Boží až večer a konal se při nich slavný křest dospělých. Ti byli potom oblečeni v *bílé roucho*. Odtud pochází název „Bílá“ sobota. — Nyní se ty služby Boží konají hned ráno: církev se chystá radostně oslavit vzkříšení Páně. Před kostelem světi kněz *nový oheň*, zanícený jiskrou z křemene. V kostele světi *svíci velikonoční* a zasazuje do ní pět ozdobených zrn kadidla na památku oslavených ran Páně. Potom světi *křestní vodu* se zajímavými obřady, jež končí litaní ke všem svatým. Poté slouží *mši svatou* s „Gloria“. Při „Gloria“ se opět rozezvučí zvony, načež se po prvé ozve radostné Aleluja = chvalte Pána!

— Místo v neděli skoro ráno se koná hned před večerem *slavnost vzkříšení Páně*. „Vstal jest této chvíle.“ — Věřící dávají si ráno svítit vodu k žehnání, navštíví Pána Ježíše v Božím hrobě a účastní se uctivé svátostného průvodu „Vzkříšení“.

Boží hod velikonoční. Na kterou památku se slavila Veliká noc Starého Zákona? Velikou noc novozákonní posvětil Ježíš Kristus tím, že slavně vstal z mrtvých. Je to nejslavnější svátek roční. *Dobrovolně světí věřící též velikonoční pondělí.* Neděl povelikonočních jest šest. — Od neděle Vzkříšení se ozývá při službách Božích a v modlitbách kněžských „*Aleluja*“. U oltáře hořívá při slavné mši svaté po 40 dní *svíce velikonoční*, jež představuje vzkříšeného Pána Ježíše. — Místo „Anděl Páně“ pozdravujeme Rodičku Boží třikrát denně chvalozpěvem: „*Raduj se, nebes Královno!*“ — Církev opět a opět vybízí věřící k *velikonoční povinnosti* svaté zpovědi a svatého přijímání. — „Probuď se, kdo spíš, a povstaň z mrtvých, a zsvitne ti Kristus.“ (Efes. 5, 14.)

Křížové dny. Čtyřicátý den po neděli Vzkříšení ve čtvrtek je zasvěcený svátek *Nanebevstoupení Páně* neboli Božího vstoupení. Po tři dny předtím, zvané „křížově“, se konají *prosebné průvody*. Věřící jako by provázeli Krista Pána, než odejde do nebe, a přednášejí mu přitom své záležitosti a potřeby. Ty jsou všechny vyjádřeny v *litanii ke všem svatým*. — Modliti se máme pokorně a důvěrně. To připomíná obřadní *roucho barvy fialové* a evangelium o příteli neodbytném. — Jdeme *společně a po mši svaté*, pamětlivi slov Páně: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.“ (Mat. 18, 20.) — *Vzýváme svaté* o přimluvu, abychom spíše byli vyslyšeni. — *Jdeme do pole*, abychom při pohledu na osení se vroucněji modlili: „abys úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil“. Pohled pak vzhůru k nebi vybízí: „Hledejte to, co je nahoře, kde je Kristus sedě na pravici Boží!“ (Kolos. 3, 1.)

115. DOBA SVATODUŠNÍ.

Po nanebevstoupení Páně připravovali se apoštolé s ostatními učedníky a s Marií, Matkou Boží, po devět dní na seslání Ducha svatého. To si připomínáme zvláště devátý den po tom svátku, v sobotu. Za prvních dob křesťanských býval v noci nato slavný křest dospělých. Na památku toho se světí podnes v sobotu ráno před Svatým Duchem *křestní voda* podobně jako na Bílou sobotu.

Boží hod svatodušní se světí v neděli, desátý den po svátku Nanebevstoupení Páně - na památku, že Kristus seslal Ducha svatého. *Mešní roucho* je

barvy červené, protože Duch svatý se tehda zjevil v podobě ohnivých jazyků — V chrámě biskupském se ve dny kolem toho svátku uděluje *svatě biřmování*. — V den seslání Ducha svatého působili apoštolé *ponejprv místo Pána Ježíše a začala církev svatá*. Chvála Bohu! Jsem také členem svaté církve apoštolské. Slibuji poznovu, že budu věrným bojovníkem Páně. Přijď, Duchu svatý, osvěť, posilni a posvěť mne! — *Pondělí svatodušní* světí věřící dobrovolně jako svátek zasvěcený. — Potom následuje 24 neděl po Svatém Duchu. První je zasvěcena *nejsvětější Trojici*. Dobrořečme Otci i Synu i Duchu svatému! **Zač jmenovitě?**

Svátek Božího těla se koná jako zasvěcený ve čtvrtek po neděli nejsvětější Trojice - na oslavu Krista Ježíše, přítomného ve svátosti oltářní. Po mši svaté je slavnostní průvod, jenž se zastavuje u čtyř připravených oltářů venku. — *Průvod Božího těla* se koná, abychom veřejně vyznali svou víru, že Kristus Pán je ve svaté hostii přítomen; abychom mu slavně poděkovali, že mezi námi osobně přebývá; a konečně, abychom jej společně odprosili za urážky, kterých se mu ve svátosti oltářní bohužel dostává. Mimo to chceme uctivým doprovodem vyprositi Boží požehnání pro sebe a pro zemskou úrodu. **Pojďte, klaňme se Jemu!** — Pátek, osmý den po svátku Božího těla, je zasvěcen *nejsvětějšímu Srdci Páně*. Ježíši tichý, srdce pokorného, učíš mé srdce podle srdce svého!

Z kalendáře letního. Dne 24. června Narození svatého Jana Křtitele, jenž byl o šest měsíců starší než Pán Ježíš; narodil se bez hříchu dědičného, protože ho Duch svatý už před narozením posvětil. — Dne 29. června zasvěcený svátek *sv. apoštolů Petra a Pavla*, kteří v jeden den skonali smrtí mučednickou r. 67. — Dne 2. července Navštívení Panny Marie. „Ježíš, s kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila.“ — 5. července *sv. apoštolů slovanských Cyrila a Metoděje*, na Moravě zasvěcený. Sv. Cyril † 867 v Římě, svatý Metoděj † 885 na Velehradě. — „Jazykem rodným Boží chválu pěli, mateřskou řečí svaté knihy psali, získali láskou Kristu národ celý, život nám na vše věky zachovali.“ — Dne 15. srpna zasvěcený svátek *Nanebevzetí Panny Marie*. „Ježíš, který tě, Panno, na nebe vzal a na nebi korunoval.“ — Dne 8. září světí věřící dobrovolně Narození Panny Marie jako svátek zasvěcený. — Po 14. září (Povýšení svatého kříže) jsou *Suché dni podzimní*.

Z kalendáře podzimního. Dne 28. září sv. Václava † 929. „Ty jsi dědic české země, rozpomeň se na své plémě, nedej zahynouti nám i budoucím!“ — *Měsíc říjen* je zasvěcen Panně Marii, Královně přesvatého růžence. Od času sv. Dominika († 1221) ji vzývají věřící zvláště touto modlitbou. — Dne

2. října svátek Andělů strážných. — Třetí neděli v říjnu je svátek *Posvěcení chrámu* - na vděčnou památku, že náš kostel byl posvěcen a stal se příbytkem Božím. (Viz čl. 45.) — Dne 1. listopadu zasvěcený svátek *Všech svatých* na počest všech světců v nebi, ať jsou podle jména světu známi nebo neznámi. (O svatých v nebi viz čl. 28.) — První všední den nato je *Památka dušiček*, abychom s účinnou láskou pamatovali na ty, „kteří nás předešli se znamením víry“ a trpí v očistci. (Viz čl. 31)

„NA DUŠIČKY VZPOMÍNEJME,
Z OČISTCE JIM POMÁHEJME!
BUDOU NA NÁS VZFOMÍNAT,
AŽ MY BUDEM UMÍRAT.“

